

Razpisane teme CRP 2019
(dodatne informacije in obrazložitve)

TEŽIŠČA, TEMATSKI SKLOPI OZ. TEME CRP 2019

- 1. Predlagatelj tem: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti**
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.7. Tematski sklop: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

1.7.1. Naslov teme: Tehnološki razvoj in vključujoč trg dela: Kompetence in spretnosti oseb v obdobju intenzivne avtomatizacije in digitalizacije

Cilji:

- Opredelitev oz. priprava predlogov na kakšen način najučinkoviteje doseči krepitev kompetenc delavcev (zaposlene in brezposelne osebe), ki pomenijo tudi višjo dodano vrednost delovnih mest in večjo produktivnost, s posebnim poudarkom na odpornost oziroma trajnost delovnih mest v obdobjih nižje gospodarske aktivnosti.
- Kako spodbujati vseživljenjsko učenje, predvsem pri dolgotrajno brezposelnih, nizko izobraženih in starejših?
- Z vseživljenjskim učenjem preprečevati ujetost v past brezposelnosti: podati konkretne predloge glede načina izvajanja opolnomočenja brezposelnih s spretnostmi za potrebe trga dela.
- Na kakšen način najbolj učinkovito brezposelnim osebam povečati kompetence in spretnosti za vstop in obstanek na trgu dela (trajnost zaposlitve), še posebej s poudarkom na:
 - vlogi Zavoda RS za zaposlovanje in drugih podpornih institucij na trgu dela (predvsem Javnega štipendijskega, razvojnega, invalidskega in preživninskega sklada RS in Centra RS za poklicno izobraževanje),
 - motiviranje brezposelnih ranljivih skupin za vključitev v vseživljenjsko izobraževanje,
 - vpliv socialnih transferjev na ponovno vključitev brezposelnih oseb na trg dela (motivacijski vidik),
 - izvajanje prilagojenih programov usposabljanja za digitalne kompetence (smiselnost tovrstnega izvajanja programov usposabljanja, navedba primerov načina izvajanja, primeri tujih dobrih praks).
- Ali so mladi ustrezno usposobljeni v procesu prihoda na trg dela (povezovanje izobraževalnega sistema in trg dela – kompetence mladih, potreba po dodatnem usposabljanju/izpopolnjevanju za konkretno delovno mesto)?
- Mednarodna primerjava, predlogi dobrih praks v zvezi z zgoraj navedenimi cilji.
- Kvalitetna delovna mesta: prilagajanje delovnih mest starejšim, varnost in zdravje pri delu, usklajevanje družinskega in poklicnega življenja, zniževanje prekarizacije zaposlovanja mladih....

Podrobnejša obrazložitev:

Trg dela je eden izmed najbolj pomembnih segmentov vsake družbe, kjer v zadnjem obdobju vedno bolj pomembno vlogo zavzemajo kompetence, znanja in spretnosti posameznikov, ki pomenijo ključno vlogo pri uspešnem ekonomskem stanju države. S poudarkom na krepitvi kompetenc zaposlenih, brezposelnih oseb ter nizko izobraženih oseb lahko država uspešno konkurira tudi na mednarodnih trgih. Vprašanja kot so kakšne so dobre prakse, način izvajanja krepitve kompetenc, način

usposabljanja mladih na trgu dela, kako najbolj učinkovito usposobiti brezposelne osebe, kako najbolj učinkovito motivirati različne skupine za vključevanje v vseživljenjsko učenje pa ostajajo vedno aktualna. Pridobitev odgovorov pomeni pomemben doprinos h kreiranju državne politike na tem področju. Z analizo »Tehnološki razvoj in vključujoč trg dela: Kompetence in spretnosti oseb v obdobju intenzivne avtomatizacije in digitalizacije« pričakujemo pridobitev dodatnih informacij s tega področja, in sicer tudi s prikazom mednarodnih primerjav, predlogov dobrih praks ter kako prilagajati delovna mesta starejšim starajoči družbi.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR
(50% MDDSZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Maja Grašič: tel. št. 01/369-7658; e-mail: maja.grasic@gov.si

2. TEMA

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

3.2. Tematski sklop: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

3.2.1. Naslov teme: **Mednarodna primerjava sistemov dodeljevanja štipendij za posebne dosežke: analiza sistemov v nekaterih državah članicah EU (Nemčija, Švedska, Italija, Francija, Danska, Nizozemska, Velika Britanija)**

Cilji:

- Splošni pregled sistemov štipendiranja oz. drugačne vrste finančnih spodbud za dijake/štoludente, s poudarkom na štipendijah, ki dosegajo nadpovprečne rezultate v naslednjih državah članicah EU: Nemčija, Švedska, Italija, Francija, Danska, Nizozemska, Velika Britanija.
- Podrobnejši pravni pregled ureditve v izbranih državah članicah EU, še posebej:
 - navedba pravnih podlag ter v pristojnost katerega ministrstva (ali drugega organa) sodijo tovrstne štipendije,
 - navedba komu so tovrstne štipendije namenjene: samo študentom ali tudi dijakom, udeležencem izobraževanja odraslih ter do katerega leta lahko prejema jo tovrstno štipendijo,
 - način dodelitve (ali gre za javni razpis oziroma kakšni so načini podeljevanja tovrstnih štipendij),
 - razmejitev javno/zasebno podeljevanje štipendij (ali štipendije podeljuje samo država ali tudi zasebne institucije, fakultete,...),
 - višina posameznih štipendij oziroma drugih vrst spodbud,
 - ureditev načina in obveznosti vračila štipendij,
 - možnosti kombiniranja različnih vrst štipendij.
- Pregled definiranja kdo je upravičenec štipendije oziroma druge finančne vzpodbude za dijake/štoludente, ki dosegajo nadpovprečne rezultate:
 - dodeljevanja štipendij za nadarjene oz. za posameznike, ki izkazujejo izjemnost (v povezavi s slovenskimi Zoisovimi štipendijami),
 - opredelitev oz. prikaz definicij kdo je lahko upravičenec tovrstne štipendije (definiranje nadarjenosti, izjemnih dosežkov, drugih akademskih dosežkov v izbranih državah članicah EU, ali so štipendije vezane na učni uspeh, morebitne izjemne dosežke, morebitna povezava z inteligenčnim oz. drugim testiranjem).
- Pregled stanja, na kakšen način države zagotavljajo učinkovitost takšnih programov (ali gre izključno za povezavo z akademsko sfero, ali obstaja tudi povezava z gospodarstvom oz. trgom dela).

- Priprava predloga, kako prenoviti sistem Zoisovega štipendiranja:
 - kaj šteti kot nadarjenost oz. izjemni dosežek in kaj bi bila podlaga za pridobitev štipendije,
 - predlog kako optimizirati sistem Zoisovega štipendiranja.

Podrobnejša obrazložitev:

Štipendijska politika predstavlja pomemben vir financiranja študentske populacije, za katero se letno namenajo precejšnja sredstva. Zoisove štipendije so ene izmed šestih vrst štipendij, ki jih opredeljuje Zakon o štipendiranju (Ur. list RS, št. 56/13, 8/16 in 31/18) in so namenjene dijakom in študentom, kot spodbuda za doseganje izjemnih dosežkov in s tem ustvarjanje dodane vrednosti na področju znanja, raziskovanja, razvojne dejavnosti in umetnosti. Z raziskavo »Mednarodna primerjava sistemov dodeljevanja štipendij za posebne dosežke: analiza sistemov v nekaterih državah članicah EU (Nemčija, Švedska, Italija, Francija, Danska, Nizozemska, Velika Britanija)« želimo pridobiti ustrezne informacije, kako so podobni sistemi vzpostavljeni v drugih evropskih državah, na kakšen način se izvajajo, kdo so upravičenci, kakšna je višina tovrstnih štipendij,...itd. Prejete informacije bodo služile kot podlaga za razvijanje politike na tem področju tudi v prihodnje. Pričakujemo tudi predloge na kakšen način bi bilo mogoče sistem Zoisovega štipendiranja optimizirati, ter na kakšen način definirati izjemne dosežke, poleg tega pričakujemo tudi predloge, ki bodo izpostavili kaj bi lahko bila tudi drugačna podlaga za dodelitev tovrstnih štipendij.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 60.000,00 EUR
(50% MDDSZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Maja Grašič: tel. št. 01/369-7658; e-mail: maja.grasic@gov.si

3. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.3. Tematski sklop: Dostojno življenje za vse

1.3.1. Naslov teme: **Vpliv četrte in pete industrijske revolucije na življenje invalidov**

Cilji:

- Analiza ključnih dejavnikov, ki bodo vplivali na spremenjene načine življenja posameznika in skupnosti (tehnološki razvoj, spremembe v oblikah dela in zaposlovanja).
- Analiza vplivov teh dejavnikov na spremembe v načinu življenja invalidov in na način uresničevanja pravic iz konvencije o pravicah invalidov (ekonomski, pravni, socialni vidik...).
- Predlogi za nadaljnje urejanje položaja invalidov v novih družbenih okoliščinah.

Podrobnejša obrazložitev:

Hitrost in intenzivnost tehnološkega razvoja pomembno vpliva na način življenja posameznikov in skupnosti. Številni tehnični pripomočki že danes spreminjajo možnosti invalidov za življenje in vključevanje v skupnost. Koliko, kako in, kje bo robotizacija ter raba umetne inteligence vplivala na spremenjene koncepte razumevanja invalidnosti, na spremenjen način življenja in na možnosti invalidov za dejavno vključevanje v skupnost, ostaja odprto vprašanje. Odgovori na zastavljena vprašanja pa so pomembna podlaga za nadaljnje urejanje invalidske politike. Pri tem je še posebej pomembno, kako bodo navedene spremembe vplivale na življenje invalidov v luči zmanjševanja ovir in povečevanja možnosti za polno in dejavno življenje in vključevanje v skupnost. Navedeni cilji prispevajo

k uresničevanju določb Konvencije o pravicah invalidov (2008) ter Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Urani list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17).

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 80.000,00 EUR
(50% MDDSZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Andreja Barle Lakota: tel. št. 01/369-7712; e-mail: andreja.barle-lakota@gov.si

4. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.3. Tematski sklop: Dostojno življenje za vse

1.3.2. Naslov teme: Dostopnost objektov v javni rabi za potrebe invalidov

Cilja:

- Priprava strokovnih podlag in izdelava metodologije za poenotenje vnosa podatkov v centralno informacijsko bazo o dostopnosti objektov v javni rabi.
- Priprava strokovnih podlag za opredelitev arhitekturno – oblikovalskih normativov in prostorsko – načrtovalskih standardov za zagotavljanje dostopa brez ovir.

Podrobnejša obrazložitev:

Različni deležniki so izdelali različne in ločene baze o dostopnosti objektov v javni rabi. Pri tem so uporabili različne pristope pri kreiranju svojih baz. Baze imajo svoj način zajemanja podatkov o dostopnosti, različen je način predstavitve. Ravno zaradi te raznolikosti brez izdelave metodologije za poenotenje vnosa podatkov ni mogoče zagotoviti centralne informacijske baze. Pri tem je pomembno, ne samo za ocenjevanje že obstoječih objektov, temveč tudi za oblikovanje in izgradnjo novih objektov, da se oblikujejo strokovne podlage za opredelitev arhitekturno – oblikovalskih normativov in prostorsko – načrtovalskih standardov za zagotavljanje dostopa brez ovir. Navedeni cilji prispevajo k uresničevanju določb Konvencije o pravicah invalidov (2008) ter Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Urani list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17).

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 65.000,00 EUR
(50% MDDSZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Andreja Barle Lakota: tel. št. 01/369-7712; e-mail: andreja.barle-lakota@gov.si

- 2. Predlagatelj tem: Ministrstvo za finance**
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.5. Tematski sklop: Gospodarska stabilnost

5.5.1. Naslov teme: Analiza fiskalnih tveganj in multiplikatorjev

Cilja:

- Prispevek k doseganju uravnoveženosti strukturnega salda javnih financ s poglobljeno raziskavo fiskalnih tveganj. Z učinkovito opredelitvijo različnih scenarijev tveganj in ocen odstopanj od osnovnih projekcij bo omogočen hitrejši odziv sprememb fiskalne politike glede na uresničevanje tveganj.
- Podrobna analiza fiskalnih multiplikatorjev posameznih javno finančnih kategorij na gospodarstvo bo povečala odzivnost ekonomske politike na gospodarsko stabilnost (rast). Hkrati je potrebno pri analizi vključiti povezavo med srednjeročnimi fiskalnimi cilji (MTO) in fiskalnim multiplikatorjem ter s tem povezanimi domačimi in EU pravili. V tem kontekstu bo potrebno raziskati tudi vpliv formul/pravil. Aplikativna raziskava bo prispevala k razvoju dodatnih različnih orodij za ugotavljanje omenjenih vplivov.

Podrobnejša obrazložitev:

Analiza predvideva dva sklopa raziskovanja.

Prvi se nanaša na analizo fiskalnih tveganj. Fiskalni učinki se pogosto močno razlikujejo od proračunskih ali drugih fiskalnih projekcij zaradi šokov, kot so odstopanja gospodarske rasti od pričakovane, trgovinskih šokov, naravnih nesreč, vnovčevanja ali dodatnih državnih jamstev ali nepričakovanih pravnih zahtevkov do države. Ugotovitve so pokazale (IMF, 2009, Fiscal risks: sources, disclosure, and management), da imajo makroekonomski šoki in zahteve po pogojnih obveznostih pogosto velike posledice za fiskalno vzdržnost. Z analizo ocenjevanja fiskalnih tveganj bodo ocenjeni možni učinki realizacije tveganj na saldo javnih financ. V raziskavi je potrebno določiti posamezne kategorije tveganj, ki so lahko v osnovi razdeljena na tveganja na katera država lahko vpliva in tista, ki ne (eksogena in endogena). Prav tako so to lahko kategorije, ki so razdeljene na zunanje oziroma notranje vplive. Nadalje pa se tveganja natančneje razdelajo, kot na primer na tveganja zaradi odstopanj od napovedi javnofinančnih gibanj, tveganj, ki izhajajo na primer iz državnih poroštev, naravnih nesreč, tožb, itd. In nenazadnje glede na različne transmisijske kanale preko katerih lahko neposredno vplivajo na prihodke oziroma izdatke ali pa na njih vplivajo preko drugih ekonomskih dejavnikov. V ta namen je potrebno izdelati matriko kategorij tveganj po različnih značilnostih in transmisijskih kanalih. Ob tem je potrebno predlagati oziroma izdelati orodja (ekonometrična) za oceno vplivov tveganj za relevantne kategorije tveganj.

Drugi sklop se nanaša na fiskalne multiplikatorje. S podrobno analizo je potrebno raziskati in predlagati povezave posameznih kategorij javnofinančnih izdatkov na gospodarsko rast. Večina študij na temo multiplikatorjev državne porabe se namreč osredotoča na učinek državne potrošnje v celoti, ki pa ima lahko drugačne kratkoročne učinke na output. Pri tem je potrebno razlikovati med različnimi kategorijami izdatkov tako po ekonomski klasifikaciji kot tudi po programskih namenih. Pri ekonomski kategoriji izdatkov, bi tako na primer proučevali različne učinke investicij, transferjev in subvencij itd. Pri programskih namenih pa bi le te dodatno razčlenili na primer na investicije v transportno infrastrukturo, investicije v informacijsko in komunikacijsko tehnologijo, itd. Pri transferjih pa na področje kmetijske, družinske politike, itd. Pri tem bi bil cilj, da lahko ugotavljamo vplive posameznih

kategorij oziroma hkratne učinke. Razdelitev izdatkov po posameznih kategorijah je odvisna od smiselnosti, relevantnosti in robustnosti ocen. Poleg kategorij izdatkov je potrebno upoštevati dejavnike slovenskega gospodarstva in širšega okolja in zagotoviti možnost simulacije multiplikatorjev v spremenjenih okoliščinah (na primer dobri ali slabi ekonomski časi (IMF, 2012, Fiscal Multipliers and the State of the Economy). Pri tem je potrebno simulacije navezati na določanje in izračune srednjeročnega proračunskega cilja (MTO), na domače fiskalno pravilo, itd.

Glede na različne metodološke pristope je možno fiskalne multiplikatorje izračunati tako z modeli ali s posameznimi ekonometričnimi enačbami. V ta namen je potrebno izgraditi posamezna orodja v ustreznih programskih paketih (Eviews, Stata, Matlab).

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 80.000,00 EUR

(50% MF, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:

mag. Franci Klužer: tel. št. 01/369-6486 ali 041/337-191; e-mail: Franc.Kluzer@mf-rs.si,

Nataša Vrh: tel. št. 01/369-6428; e-mail: natasa.vrh@mf-rs.si

3. Predlagatelj tem: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
(Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko)
(Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

1. TEMA

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.2. Tematski sklop: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

2.2.1. Naslov teme: Mednarodna primerjava dobrih praks s področja motiviranja mladih za delo v gostinstvu in turizmu ter mentoriranja mladih v podjetjih (usposabljanje z delom) s predlogi ukrepov in aktivnosti

Cilji:

Z raziskavo želimo pridobiti primere dobrih praks iz tujine glede motiviranja mladih za poklice v gostinstvu in turizmu. Prav tako želimo pridobiti mednarodno primerjavo dobrih praks na področju mentoriranja mladih v turističnih podjetjih (usposabljanje z delom med izobraževalnim procesom ter po njem). Pričakujemo tudi predloge ukrepov in aktivnosti, ki bi jih bilo v Sloveniji možno izvajati. Cilji so naslednji:

- Pridobiti mednarodno primerjavo dobrih praks glede motiviranja mladih (osnovnošolcev) za delo v gostinstvu in turizmu.
- Pridobiti mednarodno primerjavo dobrih praks na področju mentoriranja mladih v turističnem gospodarstvu.
- Pridobiti predloge ukrepov in aktivnosti na tem področju v Sloveniji.
- Spodbuditi turistična podjetja za uspešno mentoriranje mladih (usposabljanje z delom).
- Odprava težav s pridobivanjem kadrov za delo v gostinstvu in turizmu.
- Povečati vpis v izobraževalne programe gostinstva in turizma.
- Uspešno in konkurenčno poslovanje gostinsko-turističnih podjetij.

Podrobnejša obrazložitev:

Ustrezen razvoj kadrov je ključnega pomena za uspešno poslovanje turističnih podjetij in konkurenčnost slovenskega turizma v mednarodnem prostoru. Zaposleni v gostinstvu in turizmu so tisti, ki ustvarjajo dodano vrednost in zagotavljajo visoko kakovost turističnih storitev.

V strateškem dokumentu, ki ga je 5.10.2018 sprejela Vlada Republike Slovenije »Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021« je kot ena izmed ključnih politik opredeljena politika razvoja kadrov. Le-ta vključuje ukrepe in aktivnosti, ki bodo pripomogli k učinkovitejšemu razvoju kadrov v gostinstvu in turizmu ter s tem k zagotavljanju višje kakovosti storitev. Posledično bo to vplivalo na dvig konkurenčnosti slovenskega turizma in višjo gospodarsko rast.

Ob pripravi strateškega dokumenta je bilo ugotovljeno, da imajo turistična podjetja premalo kakovostnega strokovnega kadra ter da v prihodnjih letih pričakujemo še porast povpraševanja po usposobljenih, poklicno izobraženih kadrih. Delodajalci v gostinstvu in turizmu največ povprašujejo po kadru, ki ima srednjo poklicno izobrazbo (75% vseh zaposlitev je v tem razredu) ter srednjo strokovno ali nižjo poklicno izobrazbo (v obeh primerih nekaj več kot 10 % zaposlenih). Zato je potrebno formalno poklicno izobraževanje še bolj približati potrebam gospodarstva ter razviti sistem učinkovitega izobraževanja in usposabljanja v podjetjih za nadaljnje izboljšanje kakovosti poklicnega izobraževanja.

Prav tako je bilo ugotovljeno, da so kadri v slovenskem turizmu eden njegovih najpomembnejših neizkoriščenih razvojnih potencialov za prihodnji, trajnostni razvoj. Tega izziva se želimo lotiti odločno

in na vseh področjih, tako glede formalnega izobraževanja po celotni vertikali kot neformalnega in priložnostnega učenja, izboljšanja kompetenc in spretnosti zaposlenih, kjer želimo vključiti tudi pobude delodajalcev, da te spretnosti tudi uporabijo («skills utilisation«).

Z raziskavo »Mednarodna primerjava dobrih praks s področja motiviranja mladih za delo v gostinstvu in turizmu ter mentoriranja mladih v podjetjih (usposabljanje z delom) s predlogi ukrepov in aktivnosti« želimo pridobiti primere dobrih praks iz tujine glede motiviranja mladih za poklice v gostinstvu in turizmu. Prav tako želimo pridobiti mednarodno primerjavo dobrih praks na področju mentoriranja mladih v turističnih podjetjih (usposabljanje z delom med izobraževalnim procesom ter po njem). Pričakujemo tudi predloge ukrepov in aktivnosti, ki bi jih bilo v Sloveniji možno izvajati.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 20.000,00 EUR

(50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Jasna Radić: tel. št. 01/400-3101; e-mail: Jasna.Radic@gov.si

2. TEMA

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.5. Tematski sklop: Gospodarska stabilnost

2.5.1. Naslov teme: **Prestrukturiranje podjetij: sistem zgodnjega opozarjanja in primeren odziv države**

Cilji:

- Izoblikovanje sistema specifičnih ukrepov z namenom preprečitve splošnega stanja prezadolženosti in nelikvidnosti gospodarstva v zgodnji recesijski fazi gospodarskega cikla. Podrobni cilji so naslednji:
 - Empirična analiza značilnosti gospodarske krize v letih 2009 -2013 in identifikacija ukrepov razdolževanja v tem obdobju.
 - Empirična analiza in predlogi zgodnjega ukrepanja na področju prestrukturiranja ob zgodnjih znakih nastanka krize («early warning«).
 - Vzpostavitev sistema koordiniranega nastopa nosilcev ekonomske politike (MGRT, MF, BS, Združenje bank Slovenije, SID banka, SPS Maribor,...) ob nastopu grožnje splošne nelikvidnosti v gospodarstvu.
 - Pregled mednarodnih praks na tem področju.
 - Verifikacija sistema z vidika pravnega okvirja v Republiki Sloveniji in splošnih pravil državnih pomoči na skupnem notranjem trgu EU.
 - Predlog konkretnih ukrepov finančnega in poslovnega prestrukturiranja podjetij za odpravo prezadolženosti in nelikvidnosti ter dvig dodane vrednosti na zaposlenega.

Podrobnejša obrazložitev:

Na MGRT imamo v procesu prestrukturiranja slovenskega gospodarstva na voljo (ob skromnih proračunskih virih) zelo ozek nabor instrumentov prestrukturiranja podjetij, ki se nanašajo izključno na »podjetja v težavah« v skladu z Zakonom o pomoči za reševanje gospodarskih družb in zadrug v težavah in Smernic EU na področju reševanja in prestrukturiranja nefinančnih družb v težavah.

Z vidika proticikličnega delovanja ekonomskih politik bi bilo smiselno proučiti razširitev obstoječe vloge MGRT oz. države v kompleksnejši sistem, kjer bi bil lahko vključen širši nabor podjetij, pri katerih se v

recesijski fazi cikla pojavi problem likvidnosti/solventnosti ter potreba po poslovnem in finančnem prestrukturiranju. Elaborat bi na podlagi empirične analize lahko podal odgovor na obseg in dimenzije takšnega sistema z vidika vlog različnih deležnikov (MGRT, MF, Banka Slovenije, Združenje bank Slovenije, GZS) ter umestitev sistema v sistem veljavnih državnih pomoči v EU. Z dovolj zgodnjo identifikacijo («early warning») in ustrezno hitro sistemsko reakcijo v realni sektor v procesu prestrukturiranja ob nastopu recesijskih tendenc znižujemo potrebna sredstva za sistemsko razdolževanje podjetij in na drugi strani preprečujemo oblikovanje kritične ravni slabih terjatev v bančnem sektorju, ki je pred kratkim pripeljala do nujne sanacije in dokapitalizacije bank iz javnih virov.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR

(50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

mag. Gorazd Kovačič: tel. št. 01 400 32 59; e-mail: gorazd.kovacic@gov.si

3. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.12. Tematski sklop: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

5.12.3. Naslov teme: **Medresorsko usklajeno spodbujanje razvoja v obmejnih problemskih območjih**

Cilji:

Cilj raziskave je izvedba specifičnih ukrepov za obmejna območja, ki so predvideni v osnutku Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050:

- Identifikacija in proučitev upravljaljskih ukrepov za izvajanje teritorialnega dialoga med deležniki.
- Proučitev oziroma oblikovanje prilagojenih sektorskih normativov za posamezne dejavnosti (npr. za osnovne šole, vrtce, zdravstvene domove).
- Preveritev usposobljenosti lokalnih deležnikov za izvajanje politik.
- Identifikacija in proučitev novih poslovnih modelov v podporo razvoju in povezovanju gospodarstva (npr. zadruga, socialna podjetja, mala podjetja).
- Proučitev alternativnih oblik javnega prevoza in drugih trajnostnih oblik mobilnosti.
- Zmanjšati sedanje dnevne delovne migracije s tega območja v sosednje države in v osrednji del države ter s tem prispevati k okoljevarstvenim ciljem, dvigu kakovosti življenja in socialnega standarda na področju zdravstva, šolstva in kulture.

Cilja raziskave sta tudi:

- predlog razvojne tipizacije obmejnih problemskih območij ter
- priprava usmeritev in proučitev omejitev programskega pristopa pri načrtovanju ukrepov za razvoj različnih tipov problemskih območij.

Podrobnejša obrazložitev:

Pred regionalno politiko v Sloveniji je izziv novega programskega obdobja 2021-2027, v katerem naj bi se regionalna politika osredotočila na obmejna problemska območja po ZSRR-2, kjer pa obstaja širok spekter specifičnih izzivov več razvojnih politik. Med razvojnimi izzivi lahko izpostavimo nizko stopnjo izobrazbe, nizko osebno mobilnost, dolgotrajno brezposelnost, starše samohranilce, povprečna starost prebivalstva več kot 55 let, pomanjkanje usposobljenih ljudi. To so območja slabe prometne

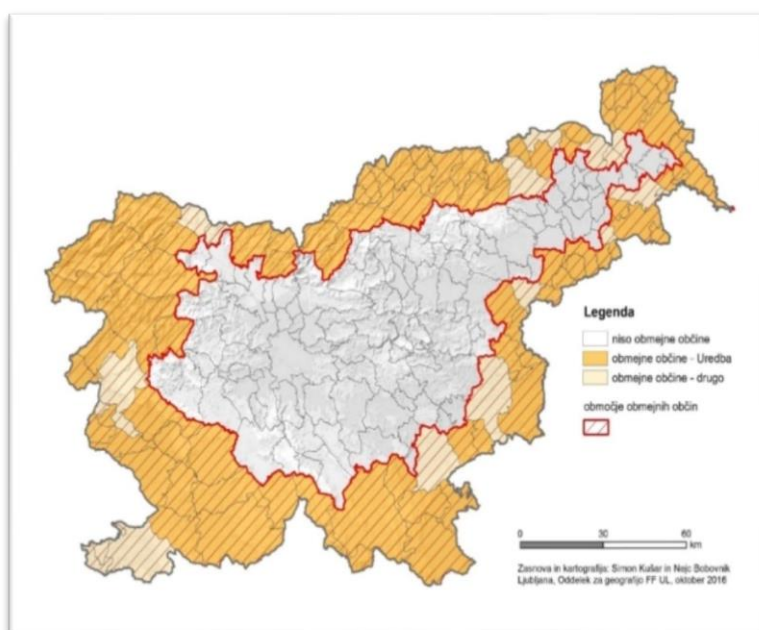
dostopnosti, javnega prometa ter podpovprečne gostote poselitve. Cilj hitrejšega razvoja obmejnih problemskih območij je strokovni izziv, ki zahteva poudarjen interdisciplinarni pristop.

Poudarek na obmejnih problemskih območjih je utemeljen v osnutku Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050, ki za ta območja predvideva »uvajanje upravljavskih in prostorskih ukrepov, ki temeljijo na teritorialnem dialogu ter prednostno obravnavo in iskanje sinergij z usklajenim naborom razvojnih ukrepov in instrumentov različnih sektorjev«. Strategija razvoja Slovenije 2030 glede tega navaja, »da je za večjo skladnost razvojnih politik v prihodnje treba vzpostaviti boljše mehanizme horizontalnega in večnivojskega sodelovanja, povezovanja vsebin, razumevanja presečnih tematik ter centralnega načrtovanja, izvajanja in spremljanja teh politik.«.

V skladu s citiranimi strateškimi usmeritvami želimo nadgraditi regionalno politiko s sistemsko rešitvijo za obmejna problemska območja po načelih več nivojskega upravljanja. Potrebni so novi pristopi k opredelitvi in načinu spodbujanja obmejnih problemskih območij.

Neugodne naravne in geografske razmere povezane z obmejnostjo, dostopnostjo, depopulacijo, reliefnimi oblikami in režimi varovanja prostora, so narekovale k odločitvi, da je Slovenija sprejela poseben ukrep v okviru zakonodaje, ki ureja izvajanje regionalne politike v Sloveniji. Opredeljena so bila obmejna območja, ki so hkrati tudi območja s posebnimi priložnostmi, saj predstavljajo velik potencial za krepitev endogenega razvoja teh območij, tudi v navezavi in s sodelovanjem v prekomejnem prostoru. Iz tega vidika so obmejna območja, ki ne predstavljajo funkcionalno zaledje večjih urbanih središč v Sloveniji in delujejo samostojno, strateška območja, saj lahko z majhnimi vložki spodbudimo gospodarsko in družbeno pestrejši razvoj, hkrati pa zadostimo ciljem ohranitve poseljenosti ter okrepitve obmejnega pasu tudi z novimi investicijami in možnostjo novega zaposlovanja ter ustvarimo danosti za izboljšanje demografske slike tega prostora.

Upošteva se dejstvo, da so obmejna problemska območja prednostna območja vseh razvojnih politik v Sloveniji, kot je to določeno v zakonu, ki ureja regionalno politiko v Sloveniji, se območjem namenja posebno pozornost v okviru več nivojskega upravljanja z razvojem.



Slika: Obmejna problemska območja

Vir: Uredba o obmejnih problemskih območjih (Uradni list RS, št. 22/11, 97/12, 24/15 in 35/17).

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 70.000,00 EUR
(50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
mag. Duška Radovan: tel.št. 01/400-3411; e-mail: Duska.Radovan@gov.si

4. TEMA

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.8. Tematski sklop: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

2.8.1. Naslov teme: **Smernice za pospeševanje prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo v podjetjih**

Cilji:

- Pregled podnebno energetskih ciljev na EU in domači ravni (2030/2040/2050) ter vpliv njihovega doseganja na gospodarstvo oziroma posamezne sektorjev Sloveniji.
- Identificiranje sektorjev, ki so najbolj ranljivi z vidika prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo ter sektorjev, ki imajo s tega vidika največji potencial.
- Mednarodna primerjava dobrih praks glede ukrepov za uvajanje načel krožnega gospodarstva v podjetjih.
- Smernice oziroma oblikovanje predloga konkretnih spodbud, ukrepov in sistemskih sprememb za pospeševanje prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo v podjetjih na področjih raziskav, razvoja in inovacij (tehnološke in netehnološke inovacije, vključno z dizajnom), naložbene politike, spodbujanja trajnostne potrošnje (spremembe življenjskega sloga), itd.
- Predlog kazalnikov / merjenja učinkovitosti prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo v podjetjih.

Podrobnejša obrazložitev:

Prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo postaja trend in hkrati nujnost za ohranjanje mednarodne konkurenčnosti na dolgi rok. Vloga krožnega in nizkoogljičnega gospodarstva se bo v prihodnosti le še krepila. To prepoznava tudi Vlada RS, ki je konec leta 2017 sprejela Strategijo razvoja Slovenije 2030, kjer je opredeljeno 12 ključnih ciljev, med katerimi je tudi nizkoogljično krožno gospodarstvo. Cilj SRS 2030 je prekiniti povezavo med gospodarsko rastjo ter rastjo rabe surovin in energije ter s tem povezanim velikim obremenjevanjem okolja. To naj bi med drugim dosegli s spodbujanjem inovacij, uporabe oblikovanja in informacijsko-komunikacijskih tehnologij za razvoj novih poslovnih modelov in proizvodov za učinkovito rabo surovin, energije ter s prilagajanjem na podnebne spremembe.

Učinkovita raba surovin in energije sta soodvisni, kar ugotavlja tudi Evropska komisija v dolgoročni strategiji EU za podnebne spremembe do leta 2050, ki jo je poimenovala "Čist planet za vse, za uspešno, moderno, konkurenčno in podnebno nevtralnno gospodarstvo do leta 2050". S tem dokumentom je predstavila vizijo podnebne nevtralnosti EU do leta 2050. Konkurenčna industrija EU in krožno gospodarstvo sta navedena kot ključna dejavnika pri zmanjšanju emisij toplogrednih plinov. Doseganje ničelnih emisij bo namreč med drugim zahtevalo tudi »povečanje potenciala tehnoloških opcij in krožnega gospodarstva«. Izjemno pomembne bodo tudi spremembe vedenja na strani povpraševanja. Poglobljena študija Evropske komisije ugotavlja, da bi bilo potrebno znižati emisije v industriji za 90-95%, za doseg vizije ničelnih neto emisij do 2050. V ta namen bo potrebno oblikovati ukrepe, ki bodo prispevali k:

- zmanjšanju potreb po energiji in emisijah iz proizvodnih postopkov,
- zmanjšanju porabe primarnih surovin s ponovno uporabo in recikliranjem,
- spodbujanju razvoja in uporabe stroškovno učinkovitih, inovativnih nizkoogljičnih tehnoloških in netehnoloških rešitev,
- spodbujanju razvoja novih materialov,
- razvoju novih poslovnih modelov, ki med drugim vključujejo digitalno transformacijo,
- spreminjanju navad potrošnikov v smeri nakupa okolju prijaznih izdelkov in storitev, ipd.

Industrija se sooča s štirimi poglavitni izzivi:

1. nizka snovna in energetska produktivnost ter prevelike količine odpadkov,
2. nihanje cen surovin in njihova dostopnost,
3. stroškovna struktura proizvodnje, kjer materialni stroški podjetij predstavljajo okoli 45% vseh stroškov ter
4. visoka uvozna odvisnost EU, tako glede surovin kot tudi energije.

Odpravljanje odpadkov iz industrijskih verig preko ponovne uporabe materialov generira prihranke stroškov v proizvodnji in manjšo odvisnost od primarnih surovin.

Slovenija je pod povprečjem EU, ko gre za tri vrste produktivnosti: snovne, energetske in emisijske. Največje odstopanje je prav pri energetske produktivnosti, kjer je Slovenija najbolj oddaljena od povprečja EU – ta znaša cca 81% povprečja EU. Snovna produktivnost se je v letu 2017 povečala na 87 % povprečne v EU, kar pomeni, da je bilo v Sloveniji na enako količino porabljenega snovi ustvarjenega 13 % manj BDP kot v povprečju EU¹.

Slovenija ima glede na povprečje Evropske unije z vidika emisijske oziroma energetske intenzivnosti precej bolj neugodno strukturo gospodarstva²:

- Delež predelovalnih dejavnosti oz. industrije v dodani vrednosti gospodarstva je višji od povprečja EU. Slovenija se nahaja na tretjem mestu v EU (za Irsko in Češko). Na ravni EU je v letu 2016 industrija predstavljala slabih 20 % dodane vrednosti gospodarstva, medtem ko je ta delež v Sloveniji znašal 27%. Industrija predstavlja četrtno končne porabe energije.
- Okoli 30% dodane vrednosti v industriji ustvarijo energetske oz. emisijske intenzivne dejavnosti: proizvodnja kovin, proizvodnja nekovin, papirna industrija ter kemična in farmacevtska energija. To Slovenijo uvršča na četrto mesto v EU.
- Energetske intenzivne dejavnosti so porabile slabo šestino vse končne porabljenega energije v Sloveniji. Te dejavnosti so v letu 2016 zaposlovale 27.500 oseb in ustvarile 2,5 % BDP. Pomembne so tudi z izvoznega vidika, saj pretežni del svojih izdelkov izvozijo.

Med sistemskimi izzivi je tudi to, da Slovenija ni med vodilnimi pri raziskavah in inovacijah na področju okoljskih tehnologij, in posledično tudi ne na ožjem segmentu nizkoogljičnih tehnologij. Primerjalno je Slovenija pod povprečjem OECD, ko gre za razvoj okoljskih tehnologij.³ Tudi analiza Eko inovacijskega indeksa za leto 2017⁴ pokaže, da Slovenija najbolj zaostaja pri doseganju rezultatov komponente Snovna učinkovitost.

Glede na izzive pri pospeševanju prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo se v okviru raziskave izvede naslednje naloge:

- Analiza materialnih in snovnih tokov v gospodarskem sistemu, ki identificira področja oziroma industrijske sektorje:

¹ UMAR, Poročilo o razvoju 2018 in 2019

² Umanotera, Energetske intenzivna industrija v Sloveniji, 2019

³ Green Growth indicators 2017, figure 12.2, OECD Green Growth Studies

⁴ https://ec.europa.eu/environment/ecoap/indicators/index_en

- ki so najbolj ranljivi z vidika prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo;
- ki imajo največji potencial za razvoj v luči nizkoogljičnega krožnega gospodarstva (lahko gre za razvoj novih panog v Sloveniji).
- Mednarodna primerjava najboljših praks držav/regij/mest glede ukrepov za uvajanje načel krožnega gospodarstva v podjetjih.
- Identifikacija ključnih sistemskih ovir, ki preprečujejo hitrejši prehod v krožno gospodarstvo.
- Oblikovanje smernic oziroma predlogov ukrepov, spodbud in aktivnosti na tehnološkem in tudi netehnološkem področju, ki bodo izhajali iz analize stanja in potencialov ter bodo črpali navdih in možne rešitve iz tujih primerov dobrih praks/rešitev.
- Identifikacija možnosti za angažiranje neproračunskih/alternativnih virov financiranja prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo.
- Opredelitev kazalnikov za spremljanje učinkovitosti prehoda v nizkoogljično gospodarstvo na ravni podjetij.

Pri pripravi raziskave morajo pripravljavci uporabiti ključne strateške dokumente EU in v največji možni meri izhajati iz analiz, ki so podlaga za pripravo Nacionalnega energetskega podnebne načrta - NEPN, dolgoročne podnebne strategije Slovenije, itd.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 60.000,00 EUR
(50% MGRT, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Marija Čebular Zajec, tel.: 01/ 400-3304; m.cebular-zajec@gov.si

5. TEMA (Predlagatelj: SVRK, sofinancerji: ARRS, MGRT, MIZŠ)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.6. Tematski sklop: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

2.6.1. Naslov teme: Spremljanje in presoja učinkovitosti grozdov (SRIP S4) in povezava inštrumentov države v VFO 2014-2020

Cilji:

- Vzpostaviti prakso spremljanja in presoje učinkovitosti delovanja in napredka strateško razvojno inovacijskih partnerstev in politike grozdenja na podlagi izkušenj z S4.
- Faza 1 (2020 Q3):
 - Nadgradnja kazalnikov uspešnosti, kvantitativna analiza ekonomske in razvojne učinkovitosti članov SRIP, pridobitev manjkajočih podatkov upoštevajoč rezultate spremljanja in vrednotenja SRIP S4 2017-2019, vključno s kvalitativno analizo uspešnosti delovanja SRIP z njihovim sodelovanjem.
 - Priprava predlogov nadgradnje sistema upravljanja v smeri spodbujanja sodelovanja med SRIPi in znanstveno raziskovalnim sistemom.
- Faza 2 (2020 Q1 in 2021 Q1):
 - Priprava predlogov in pomoč SRIPom pri pripravi letnih poročil ter priprava strokovnih podlag SVRK za pripravo poročil o izvajanju S4 ter pri pripravi podlag vezanih na S4 za programiranje kohezijske politike po letu 2020.
- Faza 3 (2022 Q2):
 - Izvedba ocene učinkovitosti in uspešnosti SRIP S4 (do okvirno konca leta 2022) s priporočili glede metodologije spremljanja ter izvajanja politike grozdenja.

Podrobnejša obrazložitev:

Tema predstavlja neposredno podporo Vladi RS pri izvedbi Strategije pametne specializacije Slovenije v obdobju 2016–2023 (S4) in Raziskovalno inovacijske strategije, ki obenem predstavljata ključne strateške dokumente RS za pripravo programov za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2020–2026 na področjih R&R, inovativnosti in podjetništva. Pri izvajanju CRP (2016) »Analitične podlage za revizijo S4 v letu 2018« in CRP (2016) »Strateška razvojno inovacijska partnerstva kot orodje krepitev inovacijske sposobnosti slovenskega gospodarstva« in posebej ob pilotnem testiranju metodologije za vrednotenje poslovnih modelov SRIP v okviru slednjega CRP, so bile ugotovljene določene pomanjkljivosti pri zbiranju podatkov, ki so potrebni za zanesljivo spremljanje in presojo učinkovitosti delovanja strateških razvojno inovacijskih partnerstev (grozdov) in s tem povezanih politik oziroma podpornih ukrepov. Za vzpostavitev robustne prakse dolgoročnega spremljanja delovanja grozdov, je potrebna nadgradnja kazalnikov in sistema poročanja SRIP in članov SRIP.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 90.000,00 EUR

(15.000,00 EUR SVRK, 15.000,00 EUR MGRT, 15.000,00 EUR MIZŠ, 45.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

SVRK: Marko Hren: tel. št. 01/400-3370, e-mail: marko.hren@gov.si

MGRT: Simona Cetin: tel. št. 01/400-3337

MIZŠ: Mateja Struna: tel. št. 01/478-4744

4. Predlagatelj tem: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
(Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko)
(Ministrstvo za zunanje zadeve)

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.1. Tematski sklop: Zdravo in aktivno življenje

1.1.14. Naslov teme: **Napovedovalni model za telesno zmogljivost šolajočih se otrok z aplikacijo za starše, mladostnike in odločevalce**

Cilji:

- Z znanstveno metodologijo pripraviti model za napovedovanje telesne zmogljivosti posameznega šolarja, ki ima večletne podatke o telesni zmogljivosti, ter oceno njegovega zdravstvenega tveganja, ki izhaja iz tega.
- Na podlagi napovedovalnega modela za posameznika pripraviti napovedovanje telesne zmogljivosti in iz tega izhajajoče zdravstvene ogroženosti na ravni šole, lokalne skupnosti, regije in države.
- Z znanstveno metodologijo oceniti učinke možnih intervencij za povečanje telesne zmogljivosti in te učinke prikazati v modelu napovedovanja na ravni posameznika, šole, lokalne skupnosti, regije in države.
- Pripraviti uporabniško prijazno aplikacijo za starše in mladostnike ter odločevalce na ravni šole, lokalne skupnosti in države za napovedovanje trendov telesne zmogljivosti šolajočih se otrok in pričakovanih učinkov intervencij na telesno zmogljivost in zdravstveno tveganje.

Podrobnejša obrazložitev:

V zadnjih petindvajsetih letih je v razvitem svetu opazno hitro spreminjanje življenjskih slogov otrok in mladine, ki so posledica sprememb v družbenem, socialnem in fizičnem okolju ter neposredno vplivajo tudi na njihov telesni in gibalni razvoj. Debelost in slabša gibalno učinkovitost otroka prinašata velika zdravstvena tveganja, bistveno zmanjšujeta kakovost življenja, pa tudi akademsko uspešnost teh otrok. Domači izsledki kažejo, da so otroci šol, ki so bile vključene v program Zdrav življenjski slog, v gibalnem razvoju napredovali za kar 6% bolj od vrstnikov iz drugih šol. Njihova večja gibalna kompetentnost jim omogoča boljše možnosti vključevanja v različne gibalne dejavnosti. Posledično se je zaradi pozitivnih vplivov ustrežnejšega življenjskega sloga njihova obolevnost za kroničnimi obolenji v petih letih zmanjšala za skoraj 37%.

Zaradi navedenega je zelo pomembno, da ažurno identificiramo odstopanja v telesnem in gibalnem razvoju otrok na individualni in skupinski ravni ter ugotovimo, kaj to pomeni za nadaljnji razvoj. Zelo pomembno je namreč, da pravočasno ukrepamo v primeru zaznanih negativnih trendov. Za ta namen je zelo pomembno, da trende in možne učinke intervencij na trende nazorno predstavimo ključnim deležnikom: staršem, mladostnikom, učiteljem, vodstvu šole, šolskemu zdravniku, vodstvu lokalne skupnosti. Na tej podlagi lahko zasnujemo ter udeležimo potrebne intervencijske programe za izboljšanje telesne zmogljivosti otrok. Izobraževalno okolje pri tem igra izjemno pomembno vlogo, saj pregled učinkovitosti intervencij za dvig telesne dejavnosti kaže, da so daleč najbolj uspešni s šolo povezani intervencijski programi.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 60.000,00 EUR

(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktni osebi:
Petra Tramte: tel. št. 01/400-5283, e-mail: Petra.Tramte@gov.si,
Poljanka Pavletič Samardžija: tel. št. 01/400-5249

2. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.3. Tematski sklop: Dostojno življenje za vse

1.3.3. Naslov teme: **Izhodišča za pripravo smernic za ravnanje v kriznih situacijah v zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v Sloveniji**

Cilji:

- Identifikacija kriznih situacij (avto/hetero agresija otrok in mladostnikov...) v vzgojnih zavodih. Med populacijo otrok in mladostnikov, ki so tam nameščeni, pogosto zasledimo zanemarjanje ali zlorabe s strani staršev ali skrbnikov, osebnostne, čustvene ali vedenjske motnje, zlorabo prepovedanih substanc in druge dejavnike, ki bistveno ogrožajo njihov zdrav osebni razvoj. V zavodih so pogosto nastanjeni tudi mladoletni storilci kaznivi dejanj.
- Analiza izkušenj in dobrih praks iz tujine na področju reševanja kriznih situacij.
- Priprava smernic in metod reševanja kriznih situacij, vključujoč prepoznavanje okoliščin pred eskalacijo, ukrepanje med in po krizni situaciji.
- Priprava predlogov reševanja kriznih situacij z ustvarjanjem spodbudnega okolja za otroka; vključevanje družine, centrov za socialno delo, terapevtske in pedopsihiatrične stroke itd..
- Razvoj pedagoških in ne penoloških metod dela z nasilnimi, bolnimi ali zasvojenimi otroci ter oblike dela, ki krepijo preprečevanje kriznih situacij in ravnanje po njej za dobrobit posameznika in varnost strokovnega kadra.

Podrobnejša obrazložitev:

Gre za pripravo raziskave, ki bo pomagala pri oblikovanju politik ministrstva na področju delovanja vzgojnih zavodov v Sloveniji, ko se vzgojitelji in drugi strokovni delavci soočajo z mnogimi nepredvidenimi situacijami (hetero/avto agresija, droge, duševne bolezni, posedovanje nevarnih predmetov...), v katerih ne vedo, kakšne so njihove možnosti in pristojnosti. Raziskava bi morala vsebovati: tuje izkušnje, raziskavo in identifikacijo kriznih situacij na terenu, predlog strokovnih smernic za identificirane situacije. Na ta način lahko zagotovimo vključujoče, zdravo, varno in odgovorno okolje za otroke in mladostnike v vzgojnih zavodih ob tem, da ohranimo njihovo dostojno življenje. Cilji raziskovalnega projekta so še posebej povezani z varstvom ter zaščito družin in otrok ter ustvarjanjem spodbudnega okolja za odločanje za otroka, saj so v vzgojne zavode nameščeni otroci in mladostniki, ki jih tja, če so starši zanemarili otrokovo varstvo in vzgojo, ali če je to iz drugih pomembnih razlogov v otrokovo korist ali zaradi njegove osebne ali vedenjske motenosti, ki bistveno ogroža njegov zdrav osebni razvoj. V skladu z kazenskim zakonikom so tudi mladoletni storilci kaznivi dejanj. Pri projektu gre za razvoj pedagoških in ne penoloških metod dela z nasilnimi, bolnimi ali zasvojenimi otroci ter oblike dela, ki krepijo preprečevanje kriznih situacij in ravnanje po njej. Pri tem seveda sledimo tudi ciljem odpravljanja diskriminacije zaradi otrokove težave v primerjavi z drugimi otroci ali mladostniki v zavodu, saj v primerih, ko to ni nujno, ne poseže policija ali urgentna zdravstvena služba. Obenem se zagotavlja večja stopnja varnosti za ostale otroke in strokovne delavce.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 20.000,00 EUR

(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Polona Vrbinc Šoln: tel. št. 01/400-5465

3. TEMA

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

3.2. Tematski sklop: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

3.2.2. Naslov teme: Priprava modela managementa visokošolskega vpisa na javne visokošolske zavode v Sloveniji

Cilji:

- Analiza prijavno-izbirnega postopka za vpis v dodiplomske visokošolske študijske programe od leta 1995 vključno z njegovim vplivom na uspešnost dokončanja študija.
- Primerjava politike določanja vpisnih mest v usmerjenem izobraževanju in po uveljavitvi Zakona o visokem šolstvu leta 1994 z opredelitvijo vloge vključenih deležnikov ter oceno njegovega vpliva na trg dela.
- Ovrednotenje dosedanjega sistema visokošolskega vpisa.
- Predlog možnih modelov managementa visokošolskega vpisa v dodiplomske študijske programe na visokošolskih zavodih v Sloveniji ob upoštevanju različne vloge države in informacijske podpore v eVŠ.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenski visokošolski prostor se je v zadnjih 25 letih zelo spremenil. Poleg demografskega padca prebivalstva, ki je v visokem šolstvu prisoten od generacije vpisa v visoko šolstvo za študijsko leto 2010/11, je k zmanjšanju skupnega števila visokošolskih študentov prispevala tudi bolonjska reforma, ki je dotedanji dodiplomski študij razdelila na dve stopnji – prvo dodiplomsko in drugo magistrsko. Novi študijski programi so se uvajali postopno od študijskega leta 2005/06 do študijskega leta 2009/10, ko so visokošolski zavodi lahko razpisovali samo še nove študijske programe.

Slovenija je leta 1995 uvedla centraliziran prijavno-izbirni postopek za vpis v prvi letnik visokošolskega dodiplomskega študij, ki je skoraj nespremenjen še vedno v uporabi. V letu 1995, ko je bil zasnovan prijavno-izbirni postopek vpisa v visoko šolstvo, so se vpisovali 18-letniki t. i. babyboom generacije. Število prijav je presegalo ponujena vpisna mesta in ta trend se je obdržal do študijskega leta 2003/04, ko je število prijav presegalo razpoložljiva vpisna mesta za 22,8%. Od študijskega leta 2004/05 se je začelo število prijav zmanjševati, medtem ko se je število vpisnih mest še vedno povečevalo. Trend presežka prijav se je obrnil v študijskem letu 2008/09, z naslednjim letom pa se je začel tudi trend zmanjševanja vpisnih mest.

Pogoji za vpis v dodiplomski študij v največji meri temeljijo na dosežkih srednješolskega izobraževanja in razen na študijskih področjih umetnosti in športa ne iščejo posebnih nadarjenosti ali drugih kakovosti v kandidatu, s katerimi bi lahko kompenzirali slabši uspeh pri maturi ali v srednji šoli na področjih, za katera morda ni talentiran ali pa mu niso bila prioriteta v času šolanja.

Visokošolski zavodi v največji meri oblikujejo ponudbo študijskih programov ob upoštevanju prostorskih, kadrovskih in drugih zmogljivosti zavoda, razpoložljivih finančnih sredstev in značilnosti financiranja študijske dejavnosti ter interesa kandidatov za študij, ki v določeni meri odraža demografska gibanja.

V okviru CRP se pričakuje priprava predlogov modela managementa visokošolskega vpisa na javne visokošolske zavode v Sloveniji, ki mora vključevati opredelitev do prijavno-izbirnega postopka za vpis v dodiplomski študij in politike določanja vpisnih mest. Model mora opredeljevati tudi vlogo posameznih visokošolskih deležnikov, pri čemer upošteva različne možne vloge države (npr. v sedanjem modelu Vlada RS daje soglasja k razpisom za vpis, ki vključujejo vpisna mesta za vpis na študijske programe, ki

jih pripravijo in sprejmejo visokošolski zavodi, akreditira pa jih Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu, pri čemer so pogoji za vpis v študijski program določeni z Zakonom o visokem šolstvu in temeljijo na upoštevanju rezultatov mature, za pripravo katere skrbi Državni izpitni center).

Za doseg ciljev CRP bo imel njegov izvajalec dostop do anonimiziranih podatkov o dodiplomskih prijavih za vpis in sprejetih kandidatih vključno s srednješolskim uspehom, o vpisanih študentih in diplomantih ter o prehodu diplomantov na trg dela oz. o tem ali so nadaljevali študij v Sloveniji, ki jih vodi ministrstvo v informacijskem sistemu eVŠ. Ostale vire, ki jih bo identificiral tekom projekta, pa bo moral pridobiti sam.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 60.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Duša Marjetič: tel. št. 01/478-4763

4. TEMA

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

3.12. Tematski sklop: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

3.12.1. Naslov teme: Vzpostavitev standardov BIM in digitalizacije projektnih informacij investicijskih projektov izobraževalne infrastrukture RS

Cilji:

- Analiza mednarodno uveljavljenih standardov za digitalizacijo projektov in priprava predlog za izvedbo e-razpisov investicij.
- Izdelava strategije digitalizacije projektnih informacij skozi celoten življenjski cikel infrastrukture v domeni MIZŠ in standardizacija obrazcev za zahteve projekta BIM in evalvacijo ponudnikov storitev.
- Identifikacija in vzpostavitev ključnih kazalnikov za uspešnost načrtovanja, izvedbe in izrabe infrastrukture v domeni MIZŠ in izvedba pilotskega projekta BIM za karakteristično infrastrukturo.
- Standardizacija procesov, protokolov, shem in metapodatkov, ključnih funkcij BIM, procesnih, produktnih in sodelovalnih modelov.
- Standardizacija skupnega podatkovnega okolja in upravljanja vsebnikov in vsebin projektnih informacij za koordinacijo z BIM ter vzpostavitev celovitega e-registra za upravljanje infrastrukture.
- Priprava standardnega nabora knjižnic BIM in metapodatkov s standardno strukturo modelov tipičnih investicij projektov MIZŠ.
- Priprava standardnega izvedbenega načrta BIM za celotni življenjski cikel ključnih vrst po tipologiji gradbenih objektov v izobraževalni in znanstveno raziskovalni infrastrukturi v Republiki Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Digitalizacija gradbenega sektorja ima velik potencial za bolj učinkovito in transparentno porabo javnih sredstev na področju investicij v javne objekte. Gradbeni sektor velja za eno izmed najslabše digitalno-informacijsko pismenih panog. Tuje študije kažejo, da bi lahko z digitalizacijo dolgoročno prihranili tudi več kot 20 % sredstev, ki jih investitorji in lastniki porabijo za investicije in obratovanje stavb ter infrastrukture, in ob tem bi lahko bistveno zmanjšali vplive na okolje. Pomembno vlogo ima pri tem investitor, in s tem tudi državne institucije, ki lahko kot največji naročnik v državi spodbudijo razvoj in uvajanje digitalizacije v gradbeni sektor. Pri uvajanju digitalizacije v gradbene projekte so možnosti omejene tako iz vidika postopkov javnega naročanja, interne organizacije, standardizacije upravljanja projektnih informacij, kot tudi iz vidika znanja deležnikov tako na strani naročnika, kot tudi na strani

izvajalcev v fazah načrtovanja, izvedbe in obratovanja objektov. Ob standardizaciji digitalnih projektnih informacij so potrebne tudi ustrezne tehnične rešitve in novi digitalni projektni procesi.

V tem kontekstu predstavlja direktiva 2014/24/EU pomembno spodbudo za bolj pospešeno uvajanje digitalizacije v gradbeni sektor in v investicijske procese na sploh. Vzporedno z razvojem boljših tehničnih rešitev za digitalizacijo gradbenega sektorja po vsem svetu potekajo številne iniciative - izoblikovale so se posebne delovne skupine za digitalizacijo gradbeništva na nacionalnih, regijskih in državnih nivojih, vendar so te iniciative pogosto nepovezane in ne nudijo konkretnih rešitev za naročnike na način, da bi jih lahko naročniki, kot je MIZŠ, neposredno uporabili pri postopkih javnega naročanja. Zato je potrebno raziskati ustrezne standarde in tehnične rešitve, ki bi omogočile digitalizacijo investicij v javno infrastrukturo in stavbe. Informacijsko modeliranje stavb (angl. BIM - building information modelling) je ena izmed ključnih tehnologij, ki lahko prispeva k uspešni digitalizaciji procesov investicijskih in upravljaljskih procesov. Da bodo rezultati digitalizacije merljivi, je potrebno vzpostaviti ustrezne kazalnike za uspešnost projektov in za usmerjanje digitalizacije.

Model BIM tvorijo digitalni ekvivalenti fizičnih elementov stavb, ki morajo biti smiselno (glede na fazo projekta in namen) modelirani in opremljeni z metapodatki glede na zahteve naročnika. Zato mora naročnik imeti ustrezno pripravljene zahteve. Rešitve na osnovi BIM same po sebi nujno ne zagotavljajo pričakovanih prihrankov in boljše komunikacije ter bolj učinkovite porabe sredstev, v kolikor rešitve niso standardizirane in v kolikor uporabniki nimajo dovolj znanja, da bi lahko zadovoljivo zahtevali in uporabljali informacijsko infrastrukturo in modele. Pri tem se lahko z bolj angažirano in sočasnim delom bistveno izboljša investicijske in upravljaljske procese. Potrebno je tudi zagotoviti, da bo vzpostavljeno konkurenčno okolje ter standardne načrte izvedbe, ki bodo spodbudili ponudnike inženirskih rešitev k ustreznem razvoju.

Zato je potrebna standardizacija in uvajanje projektnih podatkovnih okolij ter uporabe modelov BIM na pilotnih projektih ter šele nato postopno uvajanje digitalizacije v vse faze življenjskega cikla gradbenih objektov, od idejne zasnove do rušenja objektov. Pri tem je potrebno zagotoviti ustrezno usposabljanje in učinkovit prenos znanja na in med ključnimi deležniki. V tem kontekstu lahko z uvajanjem standardnih projektnih informacij in kakovostnih digitalnih procesov pomembno prispevamo k boljšemu načinu komuniciranja, bolj informiranem odločanju pri investicijskih projektih, lažjemu upravljanju znanja, primerljivosti, zmanjševanju trajanja in stroškov investicij in lastništva stavb in infrastrukture ter tudi pomembno prispevamo k trajnostnim kriterijem, nizko ogljični družbi ter k zmanjševanju vplivov na okolje ter boljši izbiri obstoječe javne infrastrukture.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 120.000,00 EUR

(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Vanja Lovšin: tel. št. 01/478-4764

5. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.6. Tematski sklop: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

5.6.1. Naslov teme: Sodelovanje Slovenije v Obzorju 2020 in drugih partnerskih instrumentih s priporočili za izboljšanje

Cilji:

- Analiza sodelovanja Slovenije v Obzorju 2020 in drugih partnerskih instrumentih s ciljem ugotoviti kateri instrumenti (individualni, konzorcijski, partnerski)/tematska področja so za prijavitelji bolj zanimivi in kje so uspešnejši.

- Analiza ovir za sodelovanje v Obzorju 2020 ločeno po instrumentih (morda tudi po področjih) in prispevka instrumentov programa Spodbujanje odličnosti in širitev sodelovanja v obzorju 2020 k zniževanju teh ovir.
- Analiza nacionalnih finančnih instrumentov (ARRS, Strukturni skladi) kot osnove za vzpostavljanje ustrezne raziskovalne zmogljivosti za uspešno sodelovanje v Obzorju 2020 in drugih partnerskih instrumentih.
- Analiza povratnega učinkovanja pridobljenih projektov (po instrumentih) v Obzorju 2020 in drugih partnerskih instrumentih na nacionalne raziskovalne zmogljivosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Obzorje 2020 je okvirni program evropske unije za raziskave in inovacije, že osmi po vrsti. Slovenija v okvirnih programih sodeluje že od 5. okvirnega programa (1998 - 2002), podrobnejša analiza o sodelovanju slovenskih prijaviteljev pa do sedaj še ni bila izvedena. Takšna študija bi pripomogla k odločanju o usmerjanju nacionalnih sredstev na področja, kjer so naši prijavitelji uspešni, so skladna s strateškimi dokumenti države in hkrati tudi analizirala ovire za (ne)uspešnost. Na nacionalni ravni je usmeritev v prioritete nujno potrebna, zato, da bomo čim boljše izkoristili priložnosti, ki jih ponuja Okvirni program EU za raziskave in inovacije ter drugi partnerski instrumenti, da bi dosegli sinergijske učinke med posameznimi finančnimi viri. V nasprotnem primeru omejene nacionalne RI kapacitete lahko ovirajo vključevanje v Okvirni program EU in tudi zožujejo možnost sodelovanja v ostalih partnerskih in instrumentih.

Analiza ovir za še uspešnejše sodelovanje bi lahko potekala na treh nivojih:

- ovire pri udeležencih samih s poudarkom na raziskovalcih,
- ovire vezane na upravljanje nacionalnih instrumentov v povezavi z evropskimi in
- ovire vezane na obstoječi evropski problem zaprtih mrež.

V študiji oziroma raziskavi bi preverili hipotezo ali se preko instrumentov mreženja krepijo vidljivost in ugled RI akterjev in služijo kot odskočna deska k sodelovanju v projektih okvirnega programa, saj imajo države, ki so vodilne na področju RR po navadi tudi najboljšo absorpcijo v Okvirnem programu EU. Prav tako bi preverili hipotezo glede ovir in sicer ali so to manjša vidljivost akterjev ter slabša podpora z nivoja nacionalnega RI sistema predvsem koordinacija med vsemi obstoječimi ukrepi in relevantnimi resorji, za katero pa je seveda predpogoj boljša informiranost akterjev/resorjev o priložnostih in instrumentih na področju RI, ki jih nudi EU.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo so kontaktne osebe:

Meta Dobnikar: tel. št. 478-4730; Petra Žagar: tel. št. 478-4701; Andreja Umek Venturini: tel. št. 478-4668.

6. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, družba, varna in odgovorna družba

1.7. Tematski sklop: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

1.7.2. Naslov teme: [Karijerne možnosti raziskovalcev in raziskovalk s poudarkom na mladih in ženskah s priporočili za izboljšanje](#)

Cilji:

- Analiza kariernih možnosti raziskovalcev in raziskovalk s poudarkom na mladih, ki začinjajo svojo samostojno raziskovalno pot (prvih 10 let po doktoratu), in ženskah, ki pogosto ne sledijo tipični karierni poti, kar pa se pogosto negativno odraža tudi pri kasnejšem razvoju njihove kariere pri doseganju najvišjih položajev in priznanj.
- Analiza treh uspešnih praks v treh državah članicah EU.
- Predlog potrebnih ukrepov na ravni raziskovalne politike in financiranja, ki bi zmanjšali ovire za napredovanje karier pri identificiranih dveh ranljivih skupinah.
- Predlog potrebnih ukrepov na ravni javnih raziskovalnih organizacij, ki bi zmanjšali ovire za napredovanje karier pri identificiranih dveh skupinah z upoštevanjem v kolikšni meri so javne raziskovalne organizacije sprejele usmeritve EU, ki so podane v Listini in Kodeksu za raziskovalce.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenska raziskovalna populacija se stara, kar pomeni, da narašča število raziskovalcev višjih starostnih skupin, medtem ko se število raziskovalcev v nižjih starostnih skupinah manjša. Hkrati tudi ugotavljamo naraščanje deleža moških raziskovalcev v višjih raziskovalnih nazivih. Že nacionalna strategija za področje znanosti (Raziskovalna in inovacijska strategija Slovenije 2011-2020) kot ukrep št. 34 predvideva oblikovanje Akcijskega načrta za izboljšanje kariernih možnosti za raziskovalce v vseh obdobjih kariere in zagotavljanje načela enakih možnosti. Ukrep je v izvajanju z različnimi aktivnostmi, vendar pa Akcijski načrt še ni v pripravi. Za pripravo Akcijskega načrta je treba najprej pripraviti temeljito analizo kariernih možnosti raziskovalcev in raziskovalk s poudarkom na mladih, ki začinjajo svojo samostojno raziskovalno pot in ženskah, saj te karierne poti pogosto ne sledijo tipični karierni poti raziskovalcev, kar se pogosto negativno odraža tudi pri kasnejšem razvoju njihove kariere pri doseganju najvišjih položajev in priznanj. Pri analizi je treba upoštevati v kolikšni meri so slovenske javne raziskovalne organizacije že sprejele in izvajale usmeritve EU, ki so podane v Listini in Kodeksu za raziskovalce. Dodatno je treba analizirati tudi tri uspešne prakse v različnih državah članicah EU. V okviru projekta je treba oblikovati nabor potrebnih ukrepov na ravni raziskovalne politike in financiranja, ki bi zmanjšali ovire za karierno napredovanje pri identificiranih dveh skupinah in ukrepov, ki jih morajo sprejeti javne raziskovalne organizacije, da bodo zmanjšale ovire za karierno napredovanje pri identificiranih dveh skupinah.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 30.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo so kontaktne osebe:

Meta Dobnikar: tel. št. 478-4730; Petra Žagar: tel. št. 478-4701 Andreja Umek Venturini: tel. št. 478-4668.

7. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.7. Tematski sklop: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

1.7.3. Naslov teme: Omilitev posledic bega možganov in krepitev mehanizma kroženja možganov

Cilji:

- Analiza stanja ključnih »pull« in »push« dejavnikov, ki vplivajo na beg možganov.
- Mednarodno primerjalna analiza stanja in EU ukrepov na tem področju.
- Oblikovanje priporočil in ukrepov za zajezitev pojava bega možganov.

- Oblikovanje priporočil in ukrepov na medresorski ravni za spodbujanje vračanja raziskovalk in raziskovalcev.
- Analiza pogojev in postopkov za zaposlovanje raziskovalcev iz tujine.
- Predlog ukrepov za posodobitev sistema internacionalizacije na področju znanosti (privabljanja tujih raziskovalcev).
- Oblikovanje trajnejših modelov kroženja možganov.

Podrobnejša obrazložitev:

V zadnjih desetih letih se Slovenija srečuje z intenzivnim odhajanjem predvsem mladih diplomantov oziroma visoko izobraženih kadrov v tujino. Na drugi strani pa ugotavljamo, da se Slovenci, ki bi se želeli vrniti v Slovenijo srečujejo s številnimi ovirami pri integraciji v delovno in življenjsko okolje. Z namenom pospešiti vrnitev in integracijo ter zavezati množično odhajanje želimo analizirati stanje ključnih dejavnikov, ki vplivajo na odhajanje mladih izobražencev v tujino. Analiza mora biti podprta z mednarodno primerjalno analizo stanja in analizo že izvedenih ukrepov na tem področju na ravni Slovenije in Evropske unije. Z namenom oblikovanja sodobnega in konkurenčnega raziskovalnega sistema, mora Slovenija sprejeti ukrepe s katerimi bodo mladi, perspektivni kadri in tudi uveljavljeni raziskovalci, ki so karierno pot oblikovali v tujini, lahko v Sloveniji nadalje razvijali svoj raziskovalni potencial. Zato želimo s predlaganim projektom pridobiti priporočila za oblikovanje politik in nabor ukrepov na nacionalni ravni za zavezitev pojava bega možganov ob hkratnem spodbujanju vračanja raziskovalk in raziskovalcev. Sočasno bo v projektu pripravljen tudi nabor ukrepov za posodobitev sistema internacionalizacije na področju znanosti v smislu privabljanja tujih raziskovalcev in pa predlog za oblikovanje trajnejših modelov kroženja možganov.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR
(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktne osebe:

Meta Dobnikar: tel. št. 01/478-4730, Erika Rustja; tel. št. 01/478-4733

8. TEMA

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

3.2. Tematski sklop: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

3.2.3. Naslov teme: Zagotavljanje brezplačne predšolske vzgoje – primerjalna analiza

Cilji:

- Mednarodno primerjalna analiza modelov.
- Finančna analiza učinka rešitev z ali brez subvencij.
- Predlogi ukrepov in rešitev za zagotavljanje brezplačne predšolske vzgoje.
- Finančne variante (možnosti) zagotavljanja brezplačne predšolske vzgoje.

Podrobnejša obrazložitev:

Zagotavljanje ustrezne finančne dostopnosti vrtcev za starše je zahteven izziv, ki se povezuje z doseganjem cilja o povešanju deleža vključenosti predšolskih otrok v eno izmed oblik institucionalne vzgoje ob predpostavki, da gre za predšolsko vzgojo, ki ni obvezna.

Trenutno veljavni sistem temelji na določitvi znižanega plačila staršev za vrtec upošteva dohodkovni položaj družine. Glede na dohodke in premoženje družine se starši razvrščajo po lestvici, ki jo določa

Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, v devet dohodkovnih razredov. Starši z najnižjimi dohodki t.j. do 188,02 evrov na družinskega člana so plačila za vrtec oproščeni. V najvišji dohodkovni razred (9.) spadajo starši, ki imajo dohodek na družinskega člana 1034,15 evrov in za vrtec plačajo 77% cene programa, v katerega je vključen otrok. Državni proračun pa že od leta 2008 zagotavlja sofinanciranje plačil staršev za vrtec, kadar imajo v vrtcu hkrati dva ali več otrok. Tako jim država za drugega otroka krije 70% plačila, ki jim je določeno kot znižano plačilo po dohodkovni lestvici. Za tretjega in vsakega nadaljnjega otroka, ki so hkrati v vrtcu pa država zagotavlja 100% plačilo staršev. Razliko med plačilom staršev in ceno programa, v katerega je vključen otrok v vrtcu, plača občina v kateri imajo starši skupaj z otrokom prijavljeno stalno prebivališče.

Države članice EU, kot tudi države OECD imajo na področju plačil staršev za vrtce uveljavljene številne različne sisteme, ki se običajno razlikujejo tudi znotraj države (npr. Avstrija, Nemčija). Razloge za pestrost različnih modelov gre iskati v naravi predšolske vzgoje, ki je praviloma opredeljena kot naloga lokalne ravni. Cilj analize mednarodne primerjave sistemov, ki urejajo plačilo staršev za vrtec na način, ki je za starše čim bolj ugoden je, da se pridobi najaktualnejše podatke o sistemih, ki so za starše finančno ugodni oziroma celo brezplačni. Pri tem je potrebno izhajati iz naslednjih predpostavk:

- Primerjava naj zajema ločen prikaz sistemov, v katerih je predšolska vzgoja neobvezna in sistemov, kjer že gre za obvezno predšolsko vzgojo.
- Pri opredelitvi predšolske vzgoje je potrebno upoštevati njeno vsebino z vidika vzgojnega dela, kar pomeni, da vrtec predšolskim otrokom zagotavlja programsko vsebino - kurikulum, varstvo in primerno prehrano. Pri prehrani je treba upoštevati število in vrsto obrokov, ki se zagotavljajo otrokom v času bivanja v vrtcu.
- Pri primerjavi sistemov je treba upoštevati tudi trajanje programa vrtca na dnevni ravni. V Sloveniji imamo kar 98% vseh otrok vključenih v dnevni program, ki traja od 6 do 9 ur in obsega vzgojo, varstvo in prehrano. Vrtci izvajajo vzgojno delo v skladu s Kurikulom za vrtce, ki je nacionalni dokument in ga je sprejel Strokovni svet RS za splošno izobraževanje leta 1999.
- Pri primerjavi predšolske vzgoje po posameznih državah je treba torej ločiti med programsko predšolsko vzgojo (kurikulum) in storitvami predšolske vzgoje (varstvo). Na razliko praviloma kažejo že zahteve o izobrazbi strokovnih delavcev (tako vzgojitelja, kot vzgojitelja predšolskih otrok – pomočnika vzgojitelja), zato naj se pri primerjavi sistemov z ureditvijo v RS upošteva, da delo v oddelkih v Sloveniji opravljajo vzgojitelji z visokošolsko izobrazbo po študijskem programu predšolske vzgoje skupaj z vzgojitelji predšolskih otrok - pomočniki vzgojiteljev, ki imajo pridobljeno srednješolsko izobrazbo s področja predšolske vzgoje.

Predlogi rešitev finančne razbremenitve staršev za vrtec naj vsebujejo:

- Predlog za izboljšanje obstoječega sistema plačil staršev za vrtec, ob upoštevanju dejanskega stanja kvalitete predšolske vzgoje.
- Predlog za spremembo sistema plačil staršev tako, da javna sredstva krijejo stroške dela zaposlenih v vrtcih in stroške materiala ter storitev, ki so potrebni za izvajanje programa, starši pa krijejo stroške prehrane. Tudi v tem primeru naj se oblikuje predlog rešitev, ki bi izvel iz plačila stroškov prehrane najšibkejše (najranljivejše) kategorije staršev.
- Predlog za popolno brezplačnost vrtcev za starše naj vsebuje naslednje možnosti; popolna brezplačnost za celotno predšolsko obdobje; popolna brezplačnost za otroke drugega starostnega obdobja (od treh let dalje do vstopa v obvezno osnovno šolsko izobraževanje); popolna brezplačnost za obdobje dve leti pred vstopom otrok v obvezno osnovno šolo; popolna brezplačnost eno leto pred vstopom otrok v obvezno osnovno šolo.

Vsak predlog rešitev naj vsebuje izračun finančnih posledic za javna sredstva, pri čemer naj se poda tudi predlog razmejitve med javnimi sredstvi v občinskih proračunih in v državnem proračunu.

Okvirno obdobje trajanja projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 60.000,00 EUR

(50% MIZŠ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Vida Starič Holobar: tel. št. 01/400-5671

9. TEMA (Predlagatelje teme: SVRK, sofinancerji: ARRS, MGRT, MIZŠ)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.6. Tematski sklop: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

2.6.1. Naslov teme: Spremljanje in presoja učinkovitosti grozdov (SRIP S4) in povezava inštrumentov države v VFO 2014-2020

Cilji:

- Vzpostaviti prakso spremljanja in presoje učinkovitosti delovanja in napredka strateško razvojno inovacijskih partnerstev in politike grozdenja na podlagi izkušenj z S4.
- Faza 1 (2020 Q3):
 - Nadgradnja kazalnikov uspešnosti, kvantitativna analiza ekonomske in razvojne učinkovitosti članov SRIP, pridobitev manjkajočih podatkov upoštevajoč rezultate spremljanja in vrednotenja SRIP S4 2017-2019, vključno s kvalitativno analizo uspešnosti delovanja SRIP z njihovim sodelovanjem.
 - Priprava predlogov nadgradnje sistema upravljanja v smeri spodbujanja sodelovanja med SRIPi in znanstveno raziskovalnim sistemom.
- Faza 2 (2020 Q1 in 2021 Q1):
 - Priprava predlogov in pomoč SRIPom pri pripravi letnih poročil ter priprava strokovnih podlag SVRK za pripravo poročil o izvajanju S4 ter pri pripravi podlag vezanih na S4 za programiranje kohezijske politike po letu 2020.
- Faza 3 (2022 Q2):
 - Izvedba ocene učinkovitosti in uspešnosti SRIP S4 (do okvirno konca leta 2022) s priporočili glede metodologije spremljanja ter izvajanja politike grozdenja.

Podrobnejša obrazložitev:

Tema predstavlja neposredno podporo Vladi RS pri izvedbi Strategije pametne specializacije Slovenije v obdobju 2016–2023 (S4) in Raziskovalno inovacijske strategije, ki obenem predstavljata ključne strateške dokumente RS za pripravo programov za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2020–2026 na področjih R&R, inovativnosti in podjetništva. Pri izvajanju CRP (2016) »Analitične podlage za revizijo S4 v letu 2018« in CRP (2016) »Strateška razvojno inovacijska partnerstva kot orodje krepitve inovacijske sposobnosti slovenskega gospodarstva« in posebej ob pilotnem testiranju metodologije za vrednotenje poslovnih modelov SRIP v okviru slednjega CRP, so bile ugotovljene določene pomanjkljivosti pri zbiranju podatkov, ki so potrebni za zanesljivo spremljanje in presojo učinkovitosti delovanja strateških razvojno inovacijskih partnerstev (grozdov) in s tem povezanih politik oziroma podpornih ukrepov. Za vzpostavitev robustne prakse dolgoročnega spremljanja delovanja grozdov, je potrebna nadgradnja kazalnikov in sistema poročanja SRIP in članov SRIP.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 90.000,00 EUR

(15.000,00 EUR SVRK, 15.000,00 EUR MGRT, 15.000,00 EUR MIZŠ, 45.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

SVRK: Marko Hren: tel. št. 01/400-3370, e-mail: marko.hren@gov.si

MGRT: Simona Cetin: tel. št. 01/400-3337

MIZŠ: Mateja Struna: tel. št. 01/478-4744

10. TEMA (Predlagatelj teme: MZZ, sofinancerji: ARRS, MIZŠ, MJU, MP)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.2. Tematski sklop: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

2.2.2. Naslov teme: **Umetna inteligenca kot omogočevalec kakovostnega življenja za vse**

Cilji:

- Analiza različnih etik, kot so utilitaristična, deontološka idr. etika in konfliktni napotki za uporabo AI v pravnih sistemih in postopkih odločanja.
- Analiza možnih konfliktov pri uporabi umetne inteligence s temeljnimi človekovimi pravicami, npr. trkov, ki nastajajo pri zagotavljanju načela enakosti in prepovedi diskriminacije, zagotavljanja ustrezne ravni transparentnosti postopkov AI podprtega odločanja, pomen revidiranja in nadzora/auditing.
- Analiza možnosti sodelovanja Slovenije pri oblikovanju konceptov globalnega upravljanja na področju umetne inteligence.
- Analiza učinkov uporabe AI v slovenskem in evropskem okolju (npr. pri obdelavi zdravstvenih podatkov, zdravstvenih zavarovanjih, socialno-varstvenih upravičenjih, analizah komitentov, in uporabe AI za ugotavljanje istovetnosti s strani organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj; določanje višine odškodnin, presoje uspeha v pravnem postopku).
- Psihološke zagate AI.
- Analiza uporabe AI v javnih politikah (s študijskimi primeri).
- Pravno varstvo osebnih podatkov in AI.
- Oblikovanje kazalnikov zaznavanja razvitosti AI in mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji in širše v Evropski uniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Etična načela uporabe AI sistemov: analiza različnih etik, kot so utilitaristična, deontološka idr. etika in konfliktni napotki za uporabo AI v pravnih sistemih in postopkih odločanja. Tematika obsega analizo različnih vrst pravičnosti, npr. procesne in materialne, ki lahko pripeljejo do različnih končnih odločitev, obsega t.i. etiko vrline, kot eno večjih paradig. Kako operacionalizirati zahteve različnih etik vis-a-vis umetni inteligenci, katero od teh etik izbrati, kaj so prednosti in slabosti izbire te ali one etične paradigme.

Človekove pravice in AI: analiza možnih konfliktov pri uporabi umetne inteligence s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami, npr. trkov, ki nastajajo pri zagotavljanju načela enakosti in prepovedi diskriminacije, zagotavljanja ustrezne ravni transparentnosti postopkov AI podprtega odločanja, pomen revidiranja in nadzora/auditing. Postavlja se vprašanje, kako omogočiti državljanom – pacientom, zaposlenim, potrošnikom – učinkovit nadzor in spoštovanje z ustavo zagotovljenih pravic?

Globalno upravljanje na področju AI: analiza možnosti sodelovanja Slovenije pri konceptih globalnega upravljanja na področju umetne inteligence. Skupaj s Kanado je Francija v okviru skupine G7 začela z globalno pobudo za ustanovitev Medvladnega panela o umetni inteligenci po vzoru podobne pobude na področju podnebnih sprememb, ko je leta 1988 na pobudo ZDA in drugih držav nastal IPCC. To je le en primer globalnih naporov za naslovitev upravljanja tega področja. Cilj je pripraviti pregled možnosti na tem področju z osredotočanjem na potencialno vlogo Slovenije v procesu ter širše vloge Evropske unije glede na ostale velesila na področju AI v globalnem smislu.

Zemljevid uporabe avtomatiziranih sistemov odločanja v EU in Sloveniji: Znani so primeri uporabe AI za profiliranje iskalcev zaposlitve (Finska), za razporejanje pacientov v javnem zdravstvenem sistemu (Italija), za avtomatično identificiranje ranljivih otrok (Danska), za iskanje prevarantov pri socialnih upravičenjih (Nizozemska) ali za analizo kreditne sposobnosti (Nemčija), za personalizacijo učenja (Velika Britanija) kar kaže na vsestranske rabe in učinke AI na življenjske možnosti in priložnosti slehernika. Cilj je pripraviti analizo uporabe AI v slovenskem in evropskem okolju, npr. pri zdravstvenih zavarovanjih, socialno-varstvenih upravičenjih, analizah komitentov, in uporabe AI za ugotavljanje istovetnosti s strani organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj; določanje višine odškodnin, presoje uspeha v pravnem postopku.

Pravno varstvo osebnih podatkov in AI: Uporaba sistemov avtomatiziranega odločanja lahko nasprotuje nekaterim temeljnim načelom varstva osebnih podatkov, npr. načelu omejitve namena, načelu najmanjšega obsega obdelovanja podatkov in prepovedi avtomatiziranega odločanja. Dileme se kažejo pri uporabi zbranih osebnih podatkov v drug namen, mozaičnem zbiranju podatkov, in pri opredelitvi osebnih podatkov, ko ob napredni uporabi AI postajajo vsi podatki praviloma osebni. Pokazati na nevarnost (pre)stroge regulacije na področju varstva osebnih podatkov v EU, ki zavira razvoj AI, če ta temelji na kakovostnih podatkih.

Psihološke zagate AI: analiza diskurza o AI kot »rešitve« za osamljenost in nadomeščanja osebnih stikov z AI roboti oz. asistentnimi AI sistemi? Kakšne dileme predstavlja personifikacija robotov? Kako uporaba AI vpliva na izobraževanje? Kako pristopiti k psihološkim zagatam ljudi z AI (human-brain interfaces, AI vsadkov ipd.)? Cilj je analizirati novih pojavnih oblik nasilja, porast nasilja do robotov in drugih AI instrumentov. Kako se spreminja nasilje, če/ko AI prevzema vse več funkcij države, nadomešča delavce, in postane pomemben nadomestek medosebnih odnosov? Cilj je tudi analizirati odgovornost za zločinsko AI nasilje in s tem povezano vprašanje pravne subjektivitete AI.

Oblikovanje kazalnikov zaznavanja razvitosti AI in mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji: kazalniki AI nam bodo služili za zaznavanje smeri razvoja. Pokazali nam bodo stanje, lastnosti in razvoj AI. Kazalnike pridobivamo s povezovanjem obstoječih statističnih podatkov, ki jih krepimo z naborom novih. Pomemben del so lahko opažanja, ki jih pridobimo iz gospodarstva in raziskovalne-akademske sfere. Zanimiv bi bil podatek koliko v AI vlaga Slovenija (javni sektor in gospodarstvo) glede na visoko število strokovnjakov s tega področja. Ob oblikovanju kazalnikov se vzpostavi mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji, ki je predpogoj za kvalitetno analizo stanja in nadaljnje načrtovanje razvoja na področju AI.

Ozadje:

AI prinaša mnoge potencialne koristi za večanje gospodarske produktivnosti, izboljšanje učinkovitosti in zmanjševanje stroškov delovanja. Organizacijam hkrati novi vpogled v nove plasti koristnih informacij o delovanju človeškega telesa, družbe, sistemov in drugih področjih. Hkrati skozi inovacije lahko prispeva k rasti gospodarstva, s temi orodji pa bi ob njihovi primerni uporabi lahko rešili mnoge globalne izzive na področju varnosti, javnega zdrava, distribucije dobrin in upravljanja z različnimi viri (naravnimi, človeškimi,...).

AI pa obenem kot izjemno mogočno orodje odpira tudi izjemno pomembna vprašanja družbene ureditve, ki vključujejo transparentnost, spoštovanje človekovih pravic, nediskriminacijo in neenakosti, zasebnost in varnost. Ne glede na izjemni potencial in zmožnosti tega, kar sistemi AI že danes zmorejo in tudi ob potencialih, ki jih kažejo, pa umetna inteligenca ni zmožna empatije in kreativnosti. Odpirajo pa se tudi mnoga vprašanja, ki jih bodo družbe morale nasloviti. Ta se nanašajo na varnost, preprečevanje škodljivih učinkov AI in zmanjševanje tveganj in dileme glede človeške moralne odgovornosti, demokratičnega sprejemanja odločitev, transparentnosti in vrednot na katerih naj temeljijo algoritmi, ki bodo poganjali sisteme umetne inteligence.

Države bodo tako morale opredeliti avtonomnost sistemov AI in jih postaviti v okvir skupnih družbenih vrednot. Razvoj AI bo moral iskati poti do izboljšanja kakovosti življenja ljudi in hkrati zagotoviti, da bosta moralna odgovornost in človeško dostojanstvo za vedno ostali le v domeni človeka. Zato je v času, ko AI doživlja največji razvoj pred državami izziv ureditve vprašanj glede umetne inteligence v zakonodajno-pravnih sistemih ter v regulatornih okvirjih.

Evropska komisija je pripravila tudi predloge za vključitev umetne inteligence v naslednjem večletnem finančnem okviru EU 2021–2027. S svojimi predlogi želi omogočiti naložbe v:

- nadgradnjo vseevropske mreže centrov odličnosti za umetno inteligenco;
- raziskave in inovacije na področjih, kot so razložljiva umetna inteligenca, nenadzorovano strojno učenje, energetika in podatkovna učinkovitost;
- dodatna vozlišča za digitalne inovacije, vodilne svetovne obrate za preskušanje in eksperimentiranje na področjih, kot so promet, zdravstvo, kmetijstvo in živilstvo ter proizvodnja, s podporo regulativnih peskovnikov;
- podpiranje organizacij v vseh sektorjih pri sprejemanju umetne inteligence, vključno z aplikacijami javnega interesa, s sovlaganjem z državami članicami;
- preučevanje skupnih naročil za inovacije, ki omogočajo uporabo in razvoj umetne inteligence; in
- središče za podporo pri izmenjavi podatkov, ki bo tesno povezano s platformo umetne inteligence na zahtevo za hitrejši razvoj aplikacij za poslovni in javni sektor.

Nedavna srečanja na ravni OECD in G7 so rodila splošno strinjanje, da AI že prinaša koristne uporabne vrednosti za vsakdanje življenje ljudi. Kljub temu je treba zagotoviti, da bo prihodnji razvoj teh tehnologij in njihova uporaba služila zagotavljanju kakovosti življenja in blaginje ter hkrati ščitila posameznikove pravice in demokracijo. OECD za leto 2019 načrtuje tudi vzpostavitev Observatorija javnih politik na področju AI.

Hkrati si Slovenija pravkar prizadeva za ustanovitev »Mednarodnega UNESCO raziskovalnega centra za umetno inteligenco (IRCAI)«. Namen centra bo zagotavljanje odprtega in preglednega okolja, ki bo polega raziskav in razprav na področju umetne inteligence deležnikom po vsem svetu zagotavljajo tudi javno-politično (policy) podporo pri pripravi usmeritev in akcijskih načrtov na področju umetne inteligence.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR

(5.000,00 MZZ, 5.000,00 MJU, 5.000,00 MIZŠ, 5.000,00 MP, 20.000,00 ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZZ: Timotej Šooš, tel. št. 031/357-744; e-mail: timotej.soos@gov.si

- 5. Predlagatelj teme: Ministrstvo za javno upravo**
Sofinancerja: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
(Ministrstvo za zunanje zadeve)

1. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.11. Tematski sklop: Varna in globalno odgovorna Slovenija

5.11.1. Naslov teme: Celovit pregled financiranja občin iz lastnih virov

Cilja:

- Primerjava med višino primerne porabe in obveznimi nalogami občin (11., 12., 13. in 13.a člen Zakona o financiranju občin).
- Pregled virov občin, ki jih občine določajo in zajemajo na podlagi lastnih odločitev brez vpliva državnih organov, njihova učinkovitost in obseg pa sta državnim organom znana zgolj v ocenjeni vrednosti (6., 7. in 9. člen Zakona o financiranju občin).

Podrobnejša obrazložitev:

Predlagatelj želi z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta doseči višjo stopnjo finančne avtonomije občin. V skladu z Evropsko listino lokalne samouprave (MELLS) (Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 15/96) Sveta Evrope morajo imeti finančni viri občin nekatere temeljne značilnosti: (i) biti morajo sorazmerni z obsegom nalog, pristojnostmi in odgovornostmi občin; (ii) obstajati mora ravnotežje med finančnimi transferji, vključno z nepovratnimi sredstvi ter določenimi davki centralne ravni na eni strani ter davki in dajatvami, ki jih občina določi sama na drugi strani, (iii) zagotovljena mora biti diskrecijska pravica lokalnih oblasti, da prihodke in ravni izdatkov prilagodijo lokalnim prioritetam in (iv) obstajati mora solidarnostna shema oziroma finančna izravnava, ki omogoča občinam, ki ne zberejo zadosti virov, izvajanje nalog in pristojnosti. Finančna sestavina lokalne samouprave pomeni ustrezne in zadostne finančni vire za delovanje občin kot pomemben cilj za doseganje decentralizacije. Pri tem je potrebno upoštevati načelo finančne avtonomije in načelo koneksitete, ki določata, da naj se občina financira iz lastnih virov in da morajo biti finančni viri sorazmerni z obsegom nalog in pooblastil, pristojnostmi in obveznostmi občin.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 15 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 60.000,00 EUR

(50% MJU, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Dr. Roman Lavtar: tel. št. [01/478 8569](tel:014788569); e-mail: Roman.Lavtar@gov.si

2. TEMA (Predlagatelj teme: MZZ, sofinancerji: MJU, MP, MIZŠ in ARRS)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.2. Tematski sklop: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

2.2.2. Naslov teme: Umetna inteligenca kot omogočevalec kakovostnega življenja za vse

Cilji:

- Analiza različnih etik, kot so utilitaristična, deontološka idr. etika in konfliktni napotki za uporabo AI v pravnih sistemih in postopkih odločanja.
- Analiza možnih konfliktov pri uporabi umetne inteligence s temeljnimi človekovimi pravicami, npr. trkov, ki nastajajo pri zagotavljanju načela enakosti in prepovedi diskriminacije, zagotavljanja ustrezne ravni transparentnosti postopkov AI podprtega odločanja, pomen revidiranja in nadzora/auditing.
- Analiza možnosti sodelovanja Slovenije pri oblikovanju konceptov globalnega upravljanja na področju umetne inteligence.
- Analiza učinkov uporabe AI v slovenskem in evropskem okolju (npr. pri obdelavi zdravstvenih podatkov, zdravstvenih zavarovanjih, socialno-varstvenih upravičenjih, analizah komitentov, in uporabe AI za ugotavljanje istovetnosti s strani organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj; določanje višine odškodnin, presoje uspeha v pravnem postopku).
- Psihološke zagate AI.
- Analiza uporabe AI v javnih politikah (s študijskimi primeri).
- Pravno varstvo osebnih podatkov in AI.
- Oblikovanje kazalnikov zaznavanja razvitosti AI in mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji in širše v Evropski uniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Etična načela uporabe AI sistemov: analiza različnih etik, kot so utilitaristična, deontološka idr. etika in konfliktni napotki za uporabo AI v pravnih sistemih in postopkih odločanja. Tematika obsega analizo različnih vrst pravičnosti, npr. procesne in materialne, ki lahko pripeljejo do različnih končnih odločitev, obsega t.i. etiko vrline, kot eno večjih paradig. Kako operacionalizirati zahteve različnih etik vis-a-vis umetni inteligenci, katero od teh etik izbrati, kaj so prednosti in slabosti izbire te ali one etične paradigme.

Človekove pravice in AI: analiza možnih konfliktov pri uporabi umetne inteligence s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami, npr. trkov, ki nastajajo pri zagotavljanju načela enakosti in prepovedi diskriminacije, zagotavljanja ustrezne ravni transparentnosti postopkov AI podprtega odločanja, pomen revidiranja in nadzora/auditing. Postavlja se vprašanje, kako omogočiti državljanom – pacientom, zaposlenim, potrošnikom – učinkovit nadzor in spoštovanje z ustavo zagotovljenih pravic?

Globalno upravljanje na področju AI: analiza možnosti sodelovanja Slovenije pri konceptih globalnega upravljanja na področju umetne inteligence. Skupaj s Kanado je Francija v okviru skupine G7 začela z globalno pobudo za ustanovitev Medvladnega panela o umetni inteligenci po vzoru podobne pobude na področju podnebnih sprememb, ko je leta 1988 na pobudo ZDA in drugih držav nastal IPCC. To je le en primer globalnih naporov za naslovitev upravljanja tega področja. Cilj je pripraviti pregled možnosti na tem področju z osredotočanjem na potencialno vlogo Slovenije v procesu ter širše vloge Evropske unije glede na ostale velesila na področju AI v globalnem smislu.

Zemljevid uporabe avtomatiziranih sistemov odločanja v EU in Sloveniji: Znani so primeri uporabe AI za profiliranje iskalcev zaposlitve (Finska), za razporejanje pacientov v javnem zdravstvenem sistemu (Italija), za avtomatično identificiranje ranljivih otrok (Danska), za iskanje prevarantov pri socialnih upravičenjih (Nizozemska) ali za analizo kreditne sposobnosti (Nemčija), za personalizacijo učenja (Velika Britanija) kar kaže na vsestranske rabe in učinke AI na življenjske možnosti in priložnosti slehernika. Cilj je pripraviti analizo uporabe AI v slovenskem in evropskem okolju, npr. pri zdravstvenih zavarovanjih, socialno-varstvenih upravičenjih, analizah komitentov, in uporabe AI za ugotavljanje istovetnosti s strani organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj; določanje višine odškodnin, presoje uspeha v pravnem postopku.

Pravno varstvo osebnih podatkov in AI: Uporaba sistemov avtomatiziranega odločanja lahko nasprotuje nekaterim temeljnim načelom varstva osebnih podatkov, npr. načelu omejitve namena, načelu najmanjšega obsega obdelovanja podatkov in prepovedi avtomatiziranega odločanja. Dileme se kažejo pri uporabi zbranih osebnih podatkov v drug namen, mozaičnem zbiranju podatkov, in pri opredelitvi osebnih podatkov, ko ob napredni uporabi AI postajajo vsi podatki praviloma osebni. Pokazati na nevarnost (pre)stroge regulacije na področju varstva osebnih podatkov v EU, ki zavira razvoj AI, če ta temelji na kakovostnih podatkih.

Psihološke zagate AI: analiza diskurza o AI kot »rešitve« za osamljenost in nadomeščanja osebnih stikov z AI roboti oz. asistentnimi AI sistemi? Kakšne dileme predstavlja personifikacija robotov? Kako uporaba AI vpliva na izobraževanje? Kako pristopiti k psihološkim zagatam ljudi z AI (human-brain interfaces, AI vsadkov ipd.)? Cilj je analizirati novih pojavnih oblik nasilja, porast nasilja do robotov in drugih AI instrumentov. Kako se spreminja nasilje, če/ko AI prevzema vse več funkcij države, nadomešča delavce, in postane pomemben nadomestek medosebnih odnosov? Cilj je tudi analizirati odgovornost za zločinsko AI nasilje in s tem povezano vprašanje pravne subjektivitete AI.

Oblikovanje kazalnikov zaznavanja razvitosti AI in mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji: kazalniki AI nam bodo služili za zaznavanje smeri razvoja. Pokazali nam bodo stanje, lastnosti in razvoj AI. Kazalnike pridobivamo s povezovanjem obstoječih statističnih podatkov, ki jih krepimo z naborom novih. Pomemben del so lahko opažanja, ki jih pridobimo iz gospodarstva in raziskovalne-akademske sfere. Zanimiv bi bil podatek koliko v AI vlaga Slovenija (javni sektor in gospodarstvo) glede na visoko število strokovnjakov s tega področja. Ob oblikovanju kazalnikov se vzpostavi mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji, ki je predpogoj za kvalitetno analizo stanja in nadaljnje načrtovanje razvoja na področju AI.

Ozadje:

AI prinaša mnoge potencialne koristi za večanje gospodarske produktivnosti, izboljšanje učinkovitosti in zmanjševanje stroškov delovanja. Organizacijam hkrati novi vpogled v nove plasti koristnih informacij o delovanju človeškega telesa, družbe, sistemov in drugih področjih. Hkrati skozi inovacije lahko prispeva k rasti gospodarstva, s temi orodji pa bi ob njihovi primerni uporabi lahko rešili mnoge globalne izzive na področju varnosti, javnega zdrava, distribucije dobrin in upravljanja z različnimi viri (naravnimi, človeškimi,...).

AI pa obenem kot izjemno mogočno orodje odpira tudi izjemno pomembna vprašanja družbene ureditve, ki vključujejo transparentnost, spoštovanje človekovih pravic, nediskriminacijo in neenakosti, zasebnost in varnost. Ne glede na izjemni potencial in zmožnosti tega, kar sistemi AI že danes zmorejo in tudi ob potencialih, ki jih kažejo, pa umetna inteligenca ni zmožna empatije in kreativnosti. Odpirajo pa se tudi mnoga vprašanja, ki jih bodo družbe morale nasloviti. Ta se nanašajo na varnost, preprečevanje škodljivih učinkov AI in zmanjševanje tveganj in dileme glede človeške moralne odgovornosti, demokratičnega sprejemanja odločitev, transparentnosti in vrednot na katerih naj temeljijo algoritmi, ki bodo poganjali sisteme umetne inteligence.

Države bodo tako morale opredeliti avtonomnost sistemov AI in jih postaviti v okvir skupnih družbenih vrednot. Razvoj AI bo moral iskati poti do izboljšanja kakovosti življenja ljudi in hkrati zagotoviti, da bosta moralna odgovornost in človeško dostojanstvo za vedno ostali le v domeni človeka. Zato je v času, ko AI doživlja največji razvoj pred državami izziv ureditve vprašanj glede umetne inteligence v zakonodajno-pravnih sistemih ter v regulatornih okvirjih.

Evropska komisija je pripravila tudi predloge za vključitev umetne inteligence v naslednjem večletnem finančnem okviru EU 2021–2027. S svojimi predlogi želi omogočiti naložbe v:

- nadgradnjo vseevropske mreže centrov odličnosti za umetno inteligenco;
- raziskave in inovacije na področjih, kot so razložljiva umetna inteligenca, nenadzorovano strojno učenje, energetika in podatkovna učinkovitost;

- dodatna vozlišča za digitalne inovacije, vodilne svetovne obrate za preskušanje in eksperimentiranje na področjih, kot so promet, zdravstvo, kmetijstvo in živilstvo ter proizvodnja, s podporo regulativnih peskovnikov;
- podpiranje organizacij v vseh sektorjih pri sprejemanju umetne inteligence, vključno z aplikacijami javnega interesa, s sovlaganjem z državami članicami;
- preučevanje skupnih naročil za inovacije, ki omogočajo uporabo in razvoj umetne inteligence; in
- središče za podporo pri izmenjavi podatkov, ki bo tesno povezano s platformo umetne inteligence na zahtevo za hitrejši razvoj aplikacij za poslovni in javni sektor.

Nedavna srečanja na ravni OECD in G7 so rodila splošno strinjanje, da AI že prinaša koristne uporabne vrednosti za vsakdanje življenje ljudi. Kljub temu je treba zagotoviti, da bo prihodnji razvoj teh tehnologij in njihova uporaba služila zagotavljanju kakovosti življenja in blaginje ter hkrati ščitila posameznikove pravice in demokracijo. OECD za leto 2019 načrtuje tudi vzpostavitev Observatorija javnih politik na področju AI.

Hkrati si Slovenija pravkar prizadeva za ustanovitev »Mednarodnega UNESCO raziskovalnega centra za umetno inteligenco (IRCAI)«. Namen centra bo zagotavljanje odprtega in preglednega okolja, ki bo poleg raziskav in razprav na področju umetne inteligence deležnikom po vsem svetu zagotavljajo tudi javno-politično (policy) podporo pri pripravi usmeritev in akcijskih načrtov na področju umetne inteligence.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR

(5.000,00 MZZ, 5.000,00 MJU, 5.000,00 MIZŠ, 5.000,00 MP, 20.000,00 ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZZ: Timotej Šooš, tel. št. 031/357-744; e-mail: timotej.soos@gov.si

6. Predlagatelj tem: Ministrstvo za kulturo

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.4. Tematski sklop: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

1.4.1. Naslov teme: Možnosti virtualizacije premične kulturne dediščine in njene vključitve v sodobne vzgojno-izobraževalne procese

Cilji:

- Vključiti digitalizirano kulturno dediščino slovenskih javnih knjižnic, arhivov in muzejev v izobraževalne procese.
- Vizualizacija digitalno dostopnih virov s področja kulturne dediščine (sodobni načini prikaza digitalizirane kulturne dediščine).
- 3D digitalizacija premične kulturne dediščine.
- Promocija sodobnih načinov predstavitve digitalizirane kulturne dediščine v raziskovalni skupnosti (digitalna humanistika).
- Oblikovanje smernic in priporočil na področju digitalne humanistike in izobraževalnega sistema.
- Vpliv digitalizirane kulturne dediščine na razvoj gospodarstva in družbe.

Podrobnejša obrazložitev:

Digitalno učenje postaja vse bolj pomembno in s povečevanjem števila »vizualnih« učencev narašča tudi povpraševanje po inovativnih izobraževalnih virih, ki so zanimivi, zanesljivi, kakovostni in preprosti za uporabo ter pomagajo učencem in dijakom pri pridobivanju kompetenc, kot sta ustvarjalnost in kritično mišljenje. Javne knjižnice, arhivi in muzeji lahko zagotovijo edinstveno dodano vrednost izobraževanju in učenju s spodbujanjem odprtega dostopa in (ponovne) uporabe digitalizirane kulturne dediščine preko digitalnih učnih orodij. Vključenost digitaliziranih predmetov kulturne dediščine v sodobne učne procese tako prispeva k izboljšanju učenja, usmerjenega v učence oz. dijake, in jih motivira za nadaljnje poglobljeno delo.

Pričakovani rezultati raziskave so:

1. Pregled literature, že izvedenih raziskav in preučitev referenčnih primerov, ki digitalizirano kulturno dediščino že vključujejo v izobraževalne procese.
2. Pregled programskih orodij, ki omogočajo sodobne načine prikaza digitalizirane kulturne dediščine za potrebe izobraževalnega procesa (vključno z uporabo 3D tehnologij – 3D digitalizacije kulturne dediščine, vizualizacija digitaliziranega gradiva).
3. Analiza uporabniških izkušenj pri uporabi digitalnih kulturnih vsebin v izobraževanju (anketa med uporabniki – učenci, učitelji in drugimi deležniki na področju izobraževanja); analiza je namenjena predvsem javnim knjižnicam, arhivom in muzejem, ki bodo tako dobile povratno informacijo o uporabniški izkušnji glede uporabe digitalizirane kulturne dediščine v izobraževalnih procesih.
4. Identifikacija morebitnih ovir za virtualizacijo kulturne dediščine javnih knjižnic, arhivov in muzejev
5. Izdelava pilotnega učnega vira za tipični predmet kulturne dediščine (za javno knjižnico, arhiv in muzej).
6. Predlog priporočil in smernic za metodološko pristopanje k vključevanju digitalizirane kulturne dediščine v izobraževalne procese na različnih stopnjah izobraževanja.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR

(50% MK, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
mag. Tatjana Likar: tel. št. 01/369-5965, e-mail: tatjana.likar@gov.si

2. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.4. Tematski sklop: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

1.4.2. Naslov teme: **Popis, analiza in ovrednotenje primarnih in sekundarnih virov slovenskih raziskovalcev o 'Posoškem staroverstvu'**

Cilji:

- Priprava *večdisciplinarnega elaborata*, ki popiše, analizira in ovrednoti primarne in razpoložljive sekundarne vire slovenskih raziskovalcev o »Posoškem staroverstvu« in vključuje vsaj področja zgodovine, religiologije in etnologije (in varovanja kulturne dediščine) ter odgovarja na temeljno vprašanje, kaj lahko z družboslovno gotovostjo trdimo o Medveščkovem gradivu.
- Elaborat vključuje *sintetično predstavitev* življenjskega nazora »starovercev«, njihove skupnosti (npr. graditev in obstoj »vzporedne družbe«) in obravnavo temeljnih pojmov (npr. zduhec, tročan, dehnar, črna vahta).

Podrobnejša obrazložitev:

Letos mineva 5 let od objave dela Pavla Medveščka: *Iz nevidne strani neba* (SAZU, Ljubljana), ki je na izjemen in tudi v svetu neprimerljiv način (skupaj z obsežno predmetno dediščino) dokumentiralo življenje in miselni svet umirajoče slovenske »staroverske skupnosti«. To delo nedvomno razpira nove/prezrte dimenzije slovenske istovetnosti in zgodovine. Temeljnemu delu mora slediti integracija v pojmovnik, zalogo znanja in metodologijo pristojnih strokovnih skupnosti.

Rezultat tega projekta je *večdisciplinarni elaborat*, ki prvič popiše, analizira in ovrednoti primarne in razpoložljive sekundarne vire slovenskih raziskovalcev o »Posoškem staroverstvu« in vključuje vsaj področja zgodovine, religiologije in etnologije (in varovanja kulturne dediščine) ter odgovarja na temeljno vprašanje, kaj lahko z družboslovno gotovostjo trdimo o Medveščkovem gradivu.

Elaborat vključuje *sintetično predstavitev* življenjskega nazora »starovercev«, njihove skupnosti (npr. graditev in obstoj »vzporedne družbe«) in obravnavo temeljnih pojmov (npr. zduhec, tročan, dehnar, črna vahta). S tem nadgradi razpoložljive etnološke vire in pripomore k oblikovanju »normativne zgodbe« o »Posoškem staroverstvu«.

Zgodovinski del elaborata med drugim opredeli krajevno/širše časovno obdobje Medveščkove skupnosti in odgovori tudi na vprašanja: kako daleč v zgodovino ji lahko sledimo«, kateri so prelomni dogodki v njeni zgodovini (npr. graditev železnice v prvih letih XX. stoletja in prva svetovna vojna), kaj in kako upravičeno lahko na podlagi znanih dejstev o zgodovini Posočja in »Posoškega staroverstva« tudi domnevamo (npr. glede prenosa informacij prek »staroverske infrastrukture« v času kmečkih uporov in glede križarskega pohoda nad Kobaridce v letu 1331), kaj nam »staroverci« povedo o pokristjanjevanju slovenskega ozemlja in obratno in kako dobro sploh poznamo poselitveno zgodovino Posočja.

Religiološki del elaborata integrira pojav »Posoškega staroverstva« v poznavanje in zgodovino religijskih organizacij, ki delujejo/so delovale na zdajšnjem območju Slovenije, in sicer tako, da med drugim opozori na podobnosti in razlike s »staroverstvom«, kot ga poznamo na Krasu, v drugih delih Slovenije in drugih slovanskih državah. Del religiološkega elaborata je namenjen odmevu »Posoškega

staroverstva« v aktualnih slovenskih novoreligijskih in novodobniških skupnostih oziroma mrežah, ki se udeležujejo tudi globalnih pojavov »neopoganstva« in novodobništva oziroma novodobniškega zdravilstva.

Etnološki del elaborata tudi metodološko ovrednoti Medveščkov opus in se med drugim opredeli do vprašanja, ali geografske in vsebinske meje Medveščkovih raziskovanj predstavljajo tudi realne meje »Posoškega staroverstva« ter predstavi morebitno dodatno terensko delo oziroma zadevne načrte.

Priporočljivi kulturovarstveni in okoljevarstveni del elaborata obravnava vprašanja zavarovanja Medveščkove predmetne dediščine in predlogov za zaščito »staroverskih svetih krajev«.

Predpostavljena metoda dela je analiza dokumentov; v primeru aktualnega dela religiološkega elaborata (novoreligijske in novodobniške skupine in mreže) in predlogov za zaščito »staroverskih svetih krajev« se predpostavlja tudi metoda opazovanja (lahko tudi z udeležbo).

Primarni viri pomenijo vire, ki pričajo o »Posoškem staroverstvu«. Sekundarni viri so tisti, ki primarne vključujejo v pojmovnik, zalogo znanja in metodologijo pristojnih strokovnih skupnosti.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 20.000,00 EUR

(50% MK, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

dr. Gregor Lesjak: tel. št. 01/369-5863

7. Predlagatelj tem: Ministrstvo za notranje zadeve
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.11. Tematski sklop: Varna in globalno odgovorna Slovenija

5.11.2. Naslov teme: Učinkovitost systemskega nadzora nad policijo na področju spoštovanja človekovih pravic ter zakonskih in strokovnih standardov policijskega dela

Cilji:

- Ugotovitev prednosti in slabosti različnih oblik nadzora.
- Nadaljnji razvoj demokratičnega nadzora nad policijo kot organa s pooblastili za poseganje v človekove pravice.
- Nadaljnje izboljšanje kakovosti in strokovnosti policijskega dela.

Podrobnejša obrazložitev:

Policija sodi med najbolj nadzirane državne institucije. Poleg lastnega, internega nadzora nad zakonitostjo in strokovnostjo dela policistov, obstaja še nadzor na ravni MNZ v obliki institutov systemskega nadzora nad policijo in reševanja pritožb zoper konkretne postopke policistov. Poleg tega obstajajo še zunanje oblike nadzora, ki jih predstavljajo parlamentarni nadzor, dejavnosti Računskega sodišča, Varuha človekovih pravic, Informacijskega pooblaščenca, KPK in nevladnih organizacij ter splošni nadzor javnosti prek medijev.

Namen projekta je ugotoviti učinkovitost nadzora z vidika izboljševanja kakovosti policijskega dela in policijskega sistema v celoti. V MNZ je identificirano tveganje slabega učinka systemskih nadzorov in usmerjanja policije na izvedbeno raven policijske dejavnosti. Nepravilnosti, ugotovljene s systemskimi nadzori in usmeritve ministra policija praviloma izpolni na deklarativni ravni, na izvedbeni pa ne vedno. V takšnih primerih je systemski nadzor policije neučinkovit.

Možne metode raziskave so intervjuji v policiji, zlasti na lokalni ravni, o odnosu, korektnosti in strokovnosti nadzornikov MNZ, pregled rezultatov javnomnenjskih raziskav o policiji glede ustreznosti formalnega in neformalnega nadzora nad policijo itd.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 20.000,00 EUR
(50% MNZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

mag. Staš Svetek: tel. št. 051/656-423; e-naslov stas.svetek@gov.si

2. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.11. Tematski sklop: Varna in globalno odgovorna Slovenija

5.11.3. Naslov teme: Primerjava ureditve dejavnosti zasebno varnostnih subjektov v Sloveniji in državah članicah EU

Cilji:

- Primerjalno pravni elaborati o razmejitvi pristojnosti med državno in privatno policijo, zlasti z vidika poseganja v človekove pravice in kazensko procesnega prava (dopustnost izvajanja t. i. državnih nalog).
- Prenos pristojnosti državnih policij na zasebne subjekte.
- Regulacija zasebnih subjektov za delo na kriznih žariščih po svetu (v okviru misij pod okriljem EU, NATO ali OZN).
- Umestitev privatne policije v nacionalne varnostne sisteme (npr. vloga zasebnega varovanja v kriznih razmerah).
- Možnost delovanja podjetij za zasebno varovanje in detektivov v drugih državah članicah EU (v kolikšni meri so predpisane zahteve za opravljanje dejavnosti poenotene) ter oblikah in ustreznosti državnega nadzora nad privatnimi varnostnimi storitvami.

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji je dejavnost t.i. privatne policije, kamor sodita zasebno varovanje in detektivska dejavnost, urejena z Zakonom o zasebnem varovanju (ZZasV-1) in Zakonom o detektivski dejavnosti (ZDD-1) ter njunimi podzakonskimi akti. Zakonska regulacija zasebnega varovanja in detektivske dejavnosti je bila v preteklosti že nekajkrat spremenjena, zadnjič leta 2011, pri čemer se je prilagajala zahtevam nacionalne varnosti in razmeram na področju trga varnostnih storitev in svobodne podjetniške pobude.

Namen raziskovalnega projekta je znanstveno relevantna ugotovitev o prednostih in slabostih obstoječe slovenske regulative, torej po 8 letih od sprejetja in uveljavitve obeh zakonov, v sodobnih varnostnih in gospodarskih razmerah in v primerjavi z nekaterimi drugimi državami članicami EU.

Možne metode raziskave so poleg metod primerjalnega prava še analiza judikatov Evropskega sodišča za človekove pravice in slovenskih sodišč, študija domačih (npr. raziskava o Stališčih in ocenah strokovne javnosti o normativni ureditvi zasebnega varovanja – MNZ, 2016) in tujih raziskav na to temo (npr. Comparing private security regulation in the European Union – Mark Button and Peter Stiernstedt, Institute of Criminal Justice Studies, University of Portsmouth, Portsmouth, UK, 2016), intervjuji s strokovnjaki MNZ, strokovnih interesnih združenj (zbornic) s področja zasebnega varovanja in detektivske dejavnosti doma in v tujini ter Konfederacije evropskih varnostnih služb (COESS) ipd.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 20.000,00 EUR

(50% MNZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

mag. Staš Svetek: tel. št. 051 656 423; e-naslov stas.svetek@gov.si

8. Predlagatelj teme: Ministrstvo za zunanje zadeve

Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
(Ministrstvo za javno upravo)
(Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)
(Ministrstvo za pravosodje)

1. TEMA

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.2. Tematski sklop: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

2.2.2. Naslov teme: **Umetna inteligenca kot omogočevalec kakovostnega življenja za vse**

Cilji:

- Analiza različnih etik, kot so utilitaristična, deontološka idr. etika in konfliktni napotki za uporabo AI v pravnih sistemih in postopkih odločanja.
- Analiza možnih konfliktov pri uporabi umetne inteligence s temeljnimi človekovimi pravicami, npr. trkov, ki nastajajo pri zagotavljanju načela enakosti in prepovedi diskriminacije, zagotavljanja ustrezne ravni transparentnosti postopkov AI podprtega odločanja, pomen revidiranja in nadzora/auditing.
- Analiza možnosti sodelovanja Slovenije pri oblikovanju konceptov globalnega upravljanja na področju umetne inteligence.
- Analiza učinkov uporabe AI v slovenskem in evropskem okolju (npr. pri obdelavi zdravstvenih podatkov, zdravstvenih zavarovanjih, socialno-varstvenih upravičenjih, analizah komitentov, in uporabe AI za ugotavljanje istovetnosti s strani organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj; določanje višine odškodnin, presoje uspeha v pravnem postopku).
- Psihološke zagate AI.
- Analiza uporabe AI v javnih politikah (s študijskimi primeri).
- Pravno varstvo osebnih podatkov in AI.
- Oblikovanje kazalnikov zaznavanja razvitosti AI in mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji in širše v Evropski uniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Etična načela uporabe AI sistemov: analiza različnih etik, kot so utilitaristična, deontološka idr. etika in konfliktni napotki za uporabo AI v pravnih sistemih in postopkih odločanja. Tematika obsega analizo različnih vrst pravičnosti, npr. procesne in materialne, ki lahko pripeljejo do različnih končnih odločitev, obsega t.i. etiko vrline, kot eno večjih paradig. Kako operacionalizirati zahteve različnih etik vis-a-vis umetni inteligenci, katero od teh etik izbrati, kaj so prednosti in slabosti izbire te ali one etične paradigme.

Človekove pravice in AI: analiza možnih konfliktov pri uporabi umetne inteligence s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami, npr. trkov, ki nastajajo pri zagotavljanju načela enakosti in prepovedi diskriminacije, zagotavljanja ustrezne ravni transparentnosti postopkov AI podprtega odločanja, pomen revidiranja in nadzora/auditing. Postavlja se vprašanje, kako omogočiti državljanom – pacientom, zaposlenim, potrošnikom – učinkovit nadzor in spoštovanje z ustavo zagotovljenih pravic?

Globalno upravljanje na področju AI: analiza možnosti sodelovanja Slovenije pri konceptih globalnega upravljanja na področju umetne inteligence. Skupaj s Kanado je Francija v okviru skupine G7 začela z globalno pobudo za ustanovitev Medvladnega panela o umetni inteligenci po vzoru podobne pobude

na področju podnebnih sprememb, ko je leta 1988 na pobudo ZDA in drugih držav nastal IPCC. To je le en primer globalnih naporov za naslovitev upravljanja tega področja. Cilj je pripraviti pregled možnosti na tem področju z osredotočanjem na potencialno vlogo Slovenije v procesu ter širše vloge Evropske unije glede na ostale velesila na področju AI v globalnem smislu.

Zemljevid uporabe avtomatiziranih sistemov odločanja v EU in Sloveniji: Znani so primeri uporabe AI za profiliranje iskalcev zaposlitve (Finska), za razporejanje pacientov v javnem zdravstvenem sistemu (Italija), za avtomatično identificiranje ranljivih otrok (Danska), za iskanje prevarantov pri socialnih upravičenjih (Nizozemska) ali za analizo kreditne sposobnosti (Nemčija), za personalizacijo učenja (Velika Britanija) kar kaže na vsestranske rabe in učinke AI na življenjske možnosti in priložnosti slehernika. Cilj je pripraviti analizo uporabe AI v slovenskem in evropskem okolju, npr. pri zdravstvenih zavarovanjih, socialno-varstvenih upravičenjih, analizah komitentov, in uporabe AI za ugotavljanje istovetnosti s strani organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj; določanje višine odškodnin, presoje uspeha v pravnem postopku.

Pravno varstvo osebnih podatkov in AI: Uporaba sistemov avtomatiziranega odločanja lahko nasprotuje nekaterim temeljnim načelom varstva osebnih podatkov, npr. načelu omejitve namena, načelu najmanjšega obsega obdelovanja podatkov in prepovedi avtomatiziranega odločanja. Dileme se kažejo pri uporabi zbranih osebnih podatkov v drug namen, mozaičnem zbiranju podatkov, in pri opredelitvi osebnih podatkov, ko ob napredni uporabi AI postajajo vsi podatki praviloma osebni. Pokazati na nevarnost (pre)stroge regulacije na področju varstva osebnih podatkov v EU, ki zavira razvoj AI, če ta temelji na kakovostnih podatkih.

Psihološke zagate AI: analiza diskurza o AI kot »rešitve« za osamljenost in nadomeščanja osebnih stikov z AI roboti oz. asistentčnimi AI sistemi? Kakšne dileme predstavlja personifikacija robotov? Kako uporaba AI vpliva na izobraževanje? Kako pristopiti k psihološkim zagatam ljudi z AI (human-brain interfaces, AI vsadkov ipd.)? Cilj je analizirati novih pojavnih oblik nasilja, porast nasilja do robotov in drugih AI instrumentov. Kako se spreminja nasilje, če/ko AI prevzema vse več funkcij države, nadomešča delavce, in postane pomemben nadomestek medosebnih odnosov? Cilj je tudi analizirati odgovornost za zločinsko AI nasilje in s tem povezano vprašanje pravne subjektivitete AI.

Oblikovanje kazalnikov zaznavanja razvitosti AI in mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji: kazalniki AI nam bodo služili za zaznavanje smeri razvoja. Pokazali nam bodo stanje, lastnosti in razvoj AI. Kazalnike pridobivamo s povezovanjem obstoječih statističnih podatkov, ki jih krepimo z naborom novih. Pomemben del so lahko opažanja, ki jih pridobimo iz gospodarstva in raziskovalne-akademske sfere. Zanimiv bi bil podatek koliko v AI vlaga Slovenija (javni sektor in gospodarstvo) glede na visoko število strokovnjakov s tega področja. Ob oblikovanju kazalnikov se vzpostavi mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji, ki je predpogoj za kvalitetno analizo stanja in nadaljnje načrtovanje razvoja na področju AI.

Ozadje:

AI prinaša mnoge potencialne koristi za večanje gospodarske produktivnosti, izboljšanje učinkovitosti in zmanjševanje stroškov delovanja. Organizacijam hkrati novi vpogled v nove plasti koristnih informacij o delovanju človeškega telesa, družbe, sistemov in drugih področjih. Hkrati skozi inovacije lahko prispeva k rasti gospodarstva, s temi orodji pa bi ob njihovi primerni uporabi lahko rešili mnoge globalne izzive na področju varnosti, javnega zdrava, distribucije dobrin in upravljanja z različnimi viri (naravnimi, človeškimi,...).

AI pa obenem kot izjemno mogočno orodje odpira tudi izjemno pomembna vprašanja družbene ureditve, ki vključujejo transparentnost, spoštovanje človekovih pravic, nediskriminacijo in neenakosti, zasebnost in varnost. Ne glede na izjemni potencial in zmožnosti tega, kar sistemi AI že danes zmorejo in tudi ob potencialih, ki jih kažejo, pa umetna inteligenca ni zmožna empatije in kreativnosti. Odpirajo pa se tudi mnoga vprašanja, ki jih bodo družbe morale nasloviti. Ta se nanašajo na varnost,

preprečevanje škodljivih učinkov AI in zmanjševanje tveganj in dileme glede človeške moralne odgovornosti, demokratičnega sprejemanja odločitev, transparentnosti in vrednot na katerih naj temeljijo algoritmi, ki bodo poganjali sisteme umetne inteligence.

Države bodo tako morale opredeliti avtonomnost sistemov AI in jih postaviti v okvir skupnih družbenih vrednot. Razvoj AI bo moral iskati poti do izboljšanja kakovosti življenja ljudi in hkrati zagotoviti, da bosta moralna odgovornost in človeško dostojanstvo za vedno ostali le v domeni človeka. Zato je v času, ko AI doživlja največji razvoj pred državami izziv ureditve vprašanj glede umetne inteligence v zakonodajno-pravnih sistemih ter v regulatornih okvirjih.

Evropska komisija je pripravila tudi predloge za vključitev umetne inteligence v naslednjem večletnem finančnem okviru EU 2021–2027. S svojimi predlogi želi omogočiti naložbe v:

- nadgradnjo vseevropske mreže centrov odličnosti za umetno inteligenco;
- raziskave in inovacije na področjih, kot so razložljiva umetna inteligenca, nenadzorovano strojno učenje, energetika in podatkovna učinkovitost;
- dodatna vozlišča za digitalne inovacije, vodilne svetovne obrate za preskušanje in eksperimentiranje na področjih, kot so promet, zdravstvo, kmetijstvo in živilstvo ter proizvodnja, s podporo regulativnih peskovnikov;
- podpiranje organizacij v vseh sektorjih pri sprejemanju umetne inteligence, vključno z aplikacijami javnega interesa, s sovlaganjem z državami članicami;
- preučevanje skupnih naročil za inovacije, ki omogočajo uporabo in razvoj umetne inteligence; in
- središče za podporo pri izmenjavi podatkov, ki bo tesno povezano s platformo umetne inteligence na zahtevo za hitrejši razvoj aplikacij za poslovni in javni sektor.

Nedavna srečanja na ravni OECD in G7 so rodila splošno strinjanje, da AI že prinaša koristne uporabne vrednosti za vsakdanje življenje ljudi. Kljub temu je treba zagotoviti, da bo prihodnji razvoj teh tehnologij in njihova uporaba služila zagotavljanju kakovosti življenja in blaginje ter hkrati ščitila posameznikove pravice in demokracijo. OECD za leto 2019 načrtuje tudi vzpostavitev Observatorija javnih politik na področju AI.

Hkrati si Slovenija pravkar prizadeva za ustanovitev »Mednarodnega UNESCO raziskovalnega centra za umetno inteligenco (IRCAI)«. Namen centra bo zagotavljanje odprtega in preglednega okolja, ki bo poleg raziskav in razprav na področju umetne inteligence deležnikom po vsem svetu zagotavljajo tudi javno-politično (policy) podporo pri pripravi usmeritev in akcijskih načrtov na področju umetne inteligence.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR

(5.000,00 MZZ, 5.000,00 MJU, 5.000,00 MIZŠ, 5.000,00 MP, 20.000,00 ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZZ: Timotej Šooš, tel. št. 031/357-744; e-mail: timotej.soos@gov.si

9. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje in prostor

Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano)

1. TEMA (Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje in prostor, sofinancerja: MKGP in ARRS)

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

4.9. Tematski sklop: Trajnostno upravljanje naravnih virov

4.9.2. Naslov teme: **Zasnova metodologije monitoringa divjih oprasovalcev v Sloveniji**

Cilji:

- Zasnovati metodologijo monitoringa divjih oprasovalcev in oblikovati model monitoringa divjih oprasovalcev.
- Ugotoviti zastopanost divjih oprasovalcev po vrstah/podvrstah in številčnosti posameznih vrst/podvrst divjih oprasovalcev.
- Testno izvesti monitoring divjih oprasovalcev na izbranih površinah, med drugim tudi na površinah, kjer se že izvaja konkretne ukrepe izboljšanja stanja biotske raznovrstnosti na kmetijskih zemljiščih in ob/na kmetijskih zemljiščih z različnimi okoljskimi značilnostmi, ki vplivajo na različno zastopanost divjih oprasovalcev.
- Na podlagi preliminarnih testiranj in testiranj v okviru CRP pridobiti vpogled v stanje populacij divjih oprasovalcev v Sloveniji na območjih vzorčenja in razloge za njihovo stanje.
- Oblikovati priporočila/usmeritve za vzpostavitev oziroma uvedbo trajnega spremljanja stanja (monitoringa) divjih oprasovalcev.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija velja z vidika biotske raznovrstnosti za bogato državo, po 38 % deležu evropskega omrežja Natura 2000 je na primer prva med državami članicami Evropske unije. Dobro stanje biotske raznovrstnosti zagotavlja številne ekosistemske storitve, med drugim tudi oprasovanje, ki je ključnega pomena za kmetijstvo. Oprasovalci spadajo med ključne vrste večine kopenskih ekosistemov. Kar 78 % divjih rastlin potrebuje oprasovanje žuželk, od njihovega oprasovanja pa je odvisnih tudi 84 % kmetijskih rastlin v Evropi. Vrednost oprasovanja žuželk v kmetijstvu v Evropi in Sloveniji je ocenjena na 22 milijard EUR oziroma 120 milijonov EUR letno, kar predstavlja desetino dohodka od pridelave človeške prehrane. Med divjimi oprasovalci prevladujejo divje čebele (čmrlji in čebele samotarke) in muhe trepetavke, medtem ko je prispevek metuljev, hroščev in drugih žuželk manjši. Pestrost oprasovalcev povečuje količino in kakovost pridelka, zato je ohranjanje pestrosti oprasovalcev pomembno tako za kmetijstvo kot naravne ekosisteme. V zadnjem času v številnih evropskih državah opažamo hitro upadanje pestrosti oprasovalcev. Glede na Evropski rdeči seznam čebel, je ogroženih 9,2 % vrst. Med čmrlji, ki so najbolj raziskani, od 69 vrst, ki živijo v Evropi, izumrtje grozi skoraj 24 % vrst, populacije pa upadajo pri skoraj 46 % vrst. Slovenija ima še vedno razmeroma visoko pestrost divjih čebel (563 vrst), vendar po podatkih Rdečega seznama 14 % vrst grozi izumrtje (Bevk, 2016)⁵. Pri mnogih vrstah pa stopnje ogroženosti zaradi pomanjkanja podatkov in odsotnosti monitoringov sploh ni mogoče oceniti, npr. v Evropi kar za 57 % vrst ni na voljo dovolj podatkov, da bi ogroženost sploh lahko ocenili. Tudi v Sloveniji nimamo vzpostavljenega monitoringa oz. spremljanja stanja divjih

⁵ Bevk, D. 2016. Pestrost divjih čebel in njihov pomen za kmetijstvo in naravo. Poklukarjevi dnevi 2016: 2. znanstveno posvetovanje o čebelah in čebelarstvu, 13 s. (https://www.kis.si/ff/docs/Poklukarjevi_dnevi_2016/Bevk.pdf)

opraševalcev, zato so za zasnovo metodologije monitoringa in njegovo vzpostavitev potrebne dodatne raziskave.

Generalni direktorat za okolje (DG ENVI) pripravlja v luči pogajanj Skupne kmetijske politike (SKP) po letu 2020 predlog za vpeljavo novega kazalnika »Pollinator Index«, kot odgovor na predlog Generalnega direktorata za kmetijstvo in razvoj podeželja (DG AGRI), da indikatorja »Kmetovanje z visoko naravno vrednostjo (HNV)« v novem programskem obdobju ne bo več. Z vpeljavo tega kazalnika se bo lahko spremljalo in ocenilo storitve opraševanja, kvaliteto in stanje okolja ter omogočalo spremljanje rezultatsko usmerjenih ukrepov SKP po 2020. Zaradi tega je nujna vzpostavitev monitoringa divjih opraševalcev.

V novem programskem obdobju se v okviru kmetijsko-okoljsko-podnebnih obveznosti predvideva uvedba samostojnega ukrepa za divje opraševalce in tudi drugih ukrepov s posrednim ugodnim vplivom na opraševalce. Za programiranje in pripravo teh ukrepov pa so potrebni podatki o stanju in razširjenosti divjih opraševalcev. Da bi z novimi ukrepi dosegali zastavljene cilje, je treba vzpostaviti monitoring, na podlagi katerega se bo meril njihov učinek.

CRP naj se obravnava kot nadaljevanje že zaključenega CRP »Pomen divjih opraševalcev pri opraševanju kmetijskih rastlin in trajnostno upravljanje v kmetijstvu za zagotovitev zanesljivega opraševanja«, ki se je izvajal v obdobju 1. 1. 2016 do 30. 9. 2018, financiran pa je bil s strani ARRS in MKGP. V okviru tega projekta so raziskovalci ugotavljali pomen divjih opraševalcev pri opraševanju ekonomsko najpomembnejših, od opraševanja odvisnih, kmetijskih rastlin v Sloveniji. Na podlagi ugotovitev so pripravili rešitve za boljšo izrabo in trajnostno rabo potenciala divjih opraševalcev v Sloveniji in predlagali ukrepe za izboljšanje le-tega ter ukrepe za zmanjšanje negativnega vpliva kmetijstva, preverjali pa so tudi zdravstveno stanje najpomembnejših divjih opraševalcev na kmetijskih površinah. Rezultati so pokazali velik pomen ohranjanja pestrosti opraševalcev kot edine strategije zagotavljanja zanesljivega opraševanja. Zaradi podnebnih sprememb bo to v prihodnje še bolj pomembno. Ugotovljeno je bilo tudi, da je podatkov o stanju in številčnosti populacij divjih opraševalcev zelo malo in je zato treba čim prej vzpostaviti njihov redni monitoring.

CRP naj se usmeri v oblikovanje modela monitoringa ugotavljanja zastopanosti divjih čebel, ki so najpomembnejša skupina divjih opraševalcev, v Sloveniji je bilo evidentiranih kar 563 vrst (zastopanost vrst kot tudi številčnosti posameznih vrst divjih čebel), kakor tudi ugotavljanja spreminjanja (upadanja/povečevanja) njihove prisotnosti. Raziskati je treba trend upadanja/povečevanja števila divjih čebel (nihanje prisotnosti), saj se lahko le na tej osnovi identificira konkretne razloge teh nihanj. Na podlagi rezultatov raziskav, še zlasti pa uvedenega modela spremljanja prisotnosti divjih čebel, se bodo lahko uvajali učinkoviti ukrepi ponovne naselitve oz. ukrepi za ohranjanje ustreznega števila divjih čebel. V okviru raziskave se izdelajo tudi priporočila za vzpostavitev in uvedbo stalnega spremljanja stanja divjih čebel (nosilca izvajanja monitoringa, ocena stroškov, viri financiranja...).

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 150.000,00 EUR

(25 % MOP, 25 % MKGP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo so kontaktne osebe:

MOP: dr. Katarina Groznik Zeiler: tel. št. 01/478-7479, e-mail: katarina.zeiler-groznik@gov.si

MKGP: Jure Čuš: tel. št. 01/479-9374, e-mail: jure.cus@gov.si

MKGP: Andrej Šalika: tel. št. 01/478-9067, e-mail: andrej.salika@gov.si

10. Predlagatelj tem: Ministrstvo za okolje in prostor
Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
(Ministrstvo za zdravje)
(Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano)

1. TEMA

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

4.9. Tematski sklop: Trajnostno upravljanje naravnih virov

4.9.1. Naslov teme: [Opredelitev ekoloških koridorjev na ravni SI kot podpora načrtovanju prostorskega razvoja in upravljanja narave ter drugih virov](#)

Cilji:

- Prostorska opredelitev ekoloških koridorjev v Sloveniji in navezave na širši prostor, stanje in potrebne izboljšave.
- Vključevanje ekoloških koridorjev v prostorsko načrtovanje na različnih ravneh in njihova vloga v sistemu zelene infrastrukture.
- Priporočila oz. usmeritve za izboljšanje pristopov na področjih prostora, narave, gozdov ter voda z vidika načrtovanja in upravljanja z ekološkimi koridorji
- Pilotna preveritev ohranitve oz. vzpostavitve ekološke povezljivosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Pri načrtovanju prostorskega razvoja se upošteva, ohranja, izboljšuje ali na novo vzpostavlja ekološko povezljivost kot ključno funkcijo zelene infrastrukture oziroma zelenih sistemov na državni, regionalni in lokalni ravni. Zelena infrastruktura kot strateško načrtovano omrežje naravnih in polnaravnih območij s poudarkom na varstvu biotske raznovrstnosti zagotavlja številne ekosistemske storitve in s tem prispeva k ohranjanju kvalitete okolja, zagotavljanju trajnostnega razvoja ter zdravja ljudi. V Evropski uniji se Natura 2000 omrežje šteje za hrbtenico oziroma ključno ogrodje zelene infrastrukture, kar velja tudi za Slovenijo, ki ima 38 % površine s statusom območij Natura 2000. Namen aplikativne raziskave je uporabiti rezultate dosedanjih raziskav na področju ekološke povezljivosti, ki obravnavajo slovenski prostor oziroma se navezujejo na širša funkcionalna območja ter dosedanjih raziskav vrst, za katere je bilo ugotovljeno, da je slaba ekološka povezanost ena ključnih groženj za slabšanje stanja njihove ohranjenosti. Dosedanje raziskave je treba ovrednotiti z vidika uporabnosti za i) prostorsko načrtovanje, ii) varstvo biotske raznovrstnosti in iii) načrtovanje zelene infrastrukture oz. zelenih sistemov. Podati je treba metodologijo in podrobne usmeritve za vključevanje elementov povezljivosti v načrtovanje prostorskega razvoja na različnih ravneh prostorskega načrtovanja, od strateške do izvedbene. Predlog metodologije in usmeritev se pilotno preveri na regionalni in občinski ter čezmejni ravni.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 100.000,00 EUR
(50 % MOP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo sta kontaktne osebi:

Blanka Bartol: tel. št. 01/478-7054, e-mail: blanka.bartol@gov.si

dr. Katarina Groznik Zeiler: tel. št. 01/478-7479, e-mail: katarina.zeiler-groznik@gov.si

2. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.3. Tematski sklop: Dostojno življenje za vse

5.3.1. Naslov teme: **Določitev virov svınca v Zgornji Mežiški dolini kot podpora ukrepom zmanjšanja izpostavljenosti prebivalstva**

Cilji:

- Določiti izotopsko sestavo svınca v posameznih virih Pb v Zgornji Mežiški dolini (rude, halde, zemlja, voda (reka Meža), rečni sediment, pesek v peskovnikih, makadamskih cestah, cestnih nabrežin, izpusti iz industrijskih objektov...).
- Sezonsko spremljanje izotopske sestave svınca v prašnih delcih v Zgornji Mežiški dolini.
- Identifikacija virov svınca v prašnih delcih v Zgornji Mežiški dolini na podlagi izotopske sestave Pb.
- Ocena biološke dosegljivosti svınca v različnih vzorcih iz okolja (predvsem v haldi in rečnih sedimentih) v razmerju do velikosti delcev.

Podrobnejša obrazložitev:

Zgornja Mežiška dolina ima več stoletno tradicijo rudarjenja in predelave svınca, rezultat česar je tudi močno povečana obremenjenost okolja s svincem. Zaradi tega dejstva je Republika Slovenija v letu 2007 sprejela Odlok o območjih največje obremenjenosti okolja in o programu ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v Zgornji Mežiški dolini (Uradni list RS, št. 119/07). Prekomerna izpostavljenost svincu in posledično povečan vnos svınca v telo ima škodljive vplive na zdravje ljudi. Zaradi strupenosti že pri zelo nizkih koncentracijah predstavlja nevarnosti za zdravje ljudi, predvsem za majhne otroke in zarodke. Podatki kažejo, da se je obremenjenost otrok Zgornje Mežiške doline s svincem v prvih letih izvajanja sanacijskih ukrepov izboljševala, po letu 2010 pa ne več. Prevalenčna študija vsebnosti svınca v krvi otrok iz Mežiške doline je v letu 2018 pokazala celo višje vrednosti kot študija izvedena leta 2013. Iz tega izhaja, da je potrebno kritično ovrednotiti ukrepe in pomanjkljivosti pri njihovem izvajanju.

V Zgornji Mežiški dolini je prisotnih več potencialnih virov svınca, ki lahko vplivajo k povečani izpostavljenosti prebivalstva. Med te spadajo s svincem kontaminirana tla kot posledica dolgoletnega rudarjenja in pridobivanja svınca, halde in rudarski odpadki, makadamske ceste in utrjene površine, pri katerih je bila uporabljena s svincem obremenjena halda, industrijski obrati za reciklažo in proizvodnjo svinčenih baterij ter obrat za proizvodnjo gradbenih materialov.

Glavna prenosna pot svınca v telo je preko vdihavanja ter zaužitja prašnih delcev in s svincem obremenjene hrane in vode. V sklopu Odloka o območjih največje obremenjenosti okolja in o programu ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v Zgornji Mežiški dolini se izvaja monitoring ravni svınca v prašnih delcih in tleh.

Zaradi veliko možnih potencialnih virov onesnaženja pa je z obstoječimi pristopi težko določiti glavne prenosne poti in vire svınca. Potrebno je uporabiti drugačna orodja, ki omogočajo sledenje različnim virom svınca v okolju in ne le njegovi koncentraciji. Takšno orodje je določanjem izotopske sestave svınca, s pomočjo katere lahko razlikujemo med različnimi viri svınca. Izotopska sestava se spreminja glede na izvor svınca, kakor tudi med njegovo predelavo in kroženjem v okolju. Ker so razlike v izotopski sestavi med posameznimi viri zelo majhne je potrebno uporabiti najbolj občutljive tehnike, ki trenutno obstajajo, kot na primer multikolektorska spektrometrija na induktivno sklopljeno plazmo (MC-ICP-MS). S podatki o biološki dosegljivosti svınca v različnih vzorcih iz okolja, glede na velikost delcev, bomo dobili boljši vpogled v okoljsko obnašanje onesnaženega materiala, ki se uporablja v gradbeništvu ter ocenili možnost negativnih vplivov na zdravje ljudi.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 100.000,00 EUR
(25% MOP, 25% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
Janja Turšič, Agencija RS za okolje: tel. št. 01/ 478-4000

3. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba:

1.9. Tematski sklop: Trajnostno upravljanje naravnih virov

1.9.1. Naslov teme: Pregled stanja in ocena rabe genskih virov v Sloveniji ter ocena smotrnosti zakonske ureditve področja dostopa do genskih virov

Cilji:

- Pregled stanja na področju rabe genskih virov v Sloveniji, tako pri njihovem pridobivanju iz narave »*in situ*«, kakor tudi genskih virov ki so shranjeni v zbirkah (genskih bankah) »*ex situ*«.
- Ugotovitev zanimanja domačih in tujih raziskovalcev, industrije in drugih uporabnikov za genske vire iz Slovenije (*in situ* in *ex situ*).
- Popis zbirk genskih virov v Sloveniji in ocena obsega njihove rabe.
- Izvedba posveta o rabi genskih virov in smotrnosti zakonske ureditve dostopa do genskih virov.
- Priprava smernic in strokovnih podlag za zakonsko ureditev dostopa do genskih virov na podlagi rezultatov opravljene študije in posveta.
- Priprava smernic za izboljšanje spremljanja izpolnjevanja obveznosti uporabnikov genskih virov ter nadzora zbirk genskega materiala.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija je Konvencijo o biološki raznovrstnosti (KBR) ratificirala leta 1996. Nagojski protokol h KBR, ki globalno ureja dostop do genskih virov in delitev koristi od njihove uporabe je začel veljati leta 2014. Slovenija je Protokol podpisala leta 2011, ni pa ga še ratificirala. Evropska unija je pogodbenica Nagojskega protokola, zato sta Evropski parlament in Svet sprejela *Uredbo (EU št. 55/2014 o ukrepih za izpolnjevanje obveznosti uporabnikov iz Nagojskega protokola o dostopu do genskih virov ter poštenu in pravični delitvi koristi, ki izhajajo iz njihove uporabe*. Ta uredba enotno ureja področje izpolnjevanja obveznosti uporabnikov genskih virov v državah članicah. Namen ureditve področja v Uniji je zagotoviti skladnost z Nagojskim protokolom ter usklajeno delovanje držav članic na področju izpolnjevanja obveznosti uporabnikov genskih virov. Na področju dostopa do genskih virov pa imajo države članice diskrecijsko pravico da to področje zakonsko uredijo.

Genske vire uporabljajo predvsem akademski in drugi raziskovalci ter podjetja iz različnih sektorjev (npr. v kmetijstvu, prehranski industriji, gozdarstvu, farmaciji, medicini, kozmetični industriji, biotehnologiji itd.). Ker področje urejanja, ki ga predpisuje *Uredba (EU) št. 511/2014* presega kompetence MOP, je Vlada RS Vlada Republike Slovenije na 63. redni seji dne 13. 11. 2015 ustanovila posebno medresorsko delovno skupino za njeno izvajanje.

CRP naj se usmeri v pregled stanja na področju rabe genskih virov v Sloveniji, tako pri njihovem pridobivanju iz narave »*in situ*«, kakor tudi genskih virov »*ex situ*« ki so shranjeni v zbirkah (genskih bankah). Rezultati te analize bodo služili kot podlaga za odločitev o tem ali je treba v Sloveniji zakonsko urediti področje dostopa ter posledično izvajati drugi steber Nagojskega protokola h KBR. S predlaganim raziskovalnim projektom želimo izboljšati izvajanje zakonodaje EU na področju rabe

genskih virov ter prispevati k izvajanju globalnega strateškega načrta za biotsko raznovrstnost ter EU strategije za biodiverzitetu do 2020.

Za odločitev o tem, ali je v Sloveniji zakonska ureditev dostopa do genskih virov potrebna in smiselna je treba predhodno opraviti temeljito analizo stanja rabe genskih virov ter njihove hrambe v genskih bankah. Če se bo Slovenija odločila področje dodatno urediti, za to že obstaja zakonska podlaga v Zakonu o ohranjanju narave. Podzakonski predpisi morajo nato urediti obvezo pridobivanja predhodnega soglasja in pogodbe za rabo genskih virov (vsebina je definirana v Nagojskem protokolu) ter vodenje uradnih evidenc o zaprošenih in izdanih predhodnih soglasjih ter vseh oblikah odvzema genskih virov iz narave.

CRP naj se usmeri v popis zbirk genskih virov v Sloveniji po posameznih področjih njihove rabe (kmetijstvo in prehrana, gozdarstvo, farmacija in medicina, raziskave, biotehnologija, gojenje živali in rastlin idr.). Treba je tudi ugotoviti strukturo genskih bank v Sloveniji (npr. zasebne, javne) ter kakšen je letni obseg izmenjave in/ali rabe genskih virov iz teh zbirk, ki zapadejo pod določila *Uredbe (EU) št. 511/2014*. CRP naj bi tudi pokazal kolikšen je interes domačih in tujih raziskovalcev ter industrije po genskih virih iz Slovenije ter obsegu in načinih rabe genskih virov v Sloveniji, zlasti za endemične ter redke živalske in rastlinske vrste, kakor tudi za glive in mikroorganizme. Na podlagi teh rezultatov, naj se CRP zaključi s pripravo strokovnih smernic za zakonsko ureditev področja dostopa do genskih virov v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 60.000,00 EUR

(50 % MOP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Robert Bolješić: tel. št. 01/478-7478, e-mail: robert.boljesic@gov.si

4. TEMA

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

4.9. Tematski sklop: Trajnostno upravljanje naravnih virov

4.9.2. Naslov teme: **Zasnova metodologije monitoringa divjih oprasovalcev v Sloveniji**

Cilji:

- Zasnovati metodologijo monitoringa divjih oprasovalcev in oblikovati model monitoringa divjih oprasovalcev.
- Ugotoviti zastopanost divjih oprasovalcev po vrstah/podvrstah in številčnosti posameznih vrst/podvrst divjih oprasovalcev.
- Testno izvesti monitoring divjih oprasovalcev na izbranih površinah, med drugim tudi na površinah, kjer se že izvaja konkretne ukrepe izboljšanja stanja biotske raznovrstnosti na kmetijskih zemljiščih in ob/na kmetijskih zemljiščih z različnimi okoljskimi značilnostmi, ki vplivajo na različno zastopanost divjih oprasovalcev.
- Na podlagi preliminarnih testiranj in testiranj v okviru CRP pridobiti vpogled v stanje populacij divjih oprasovalcev v Sloveniji na območjih vzorčenja in razloge za njihovo stanje;
- Oblikovati priporočila/usmeritve za vzpostavitev oziroma uvedbo trajnega spremljanja stanja (monitoringa) divjih oprasovalcev.

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenija velja z vidika biotske raznovrstnosti za bogato državo, po 38 % deležu evropskega omrežja Natura 2000 je na primer prva med državami članicami Evropske unije. Dobro stanje biotske raznovrstnosti zagotavlja številne ekosistemske storitve, med drugim tudi opraševanje, ki je ključnega pomena za kmetijstvo. Opraševalci spadajo med ključne vrste večine kopenskih ekosistemov. Kar 78 % divjih rastlin potrebuje opraševanje žuželk, od njihovega opraševanja pa je odvisnih tudi 84 % kmetijskih rastlin v Evropi. Vrednost opraševanja žuželk v kmetijstvu v Evropi in Sloveniji je ocenjena na 22 milijard EUR oziroma 120 milijonov EUR letno, kar predstavlja desetino dohodka od pridelave človeške prehrane. Med divjimi opraševalci prevladujejo divje čebele (čmrlji in čebele samotarke) in muhe trepetavke, medtem ko je prispevek metuljev, hroščev in drugih žuželk manjši. Pestrost opraševalcev povečuje količino in kakovost pridelka, zato je ohranjanje pestrosti opraševalcev pomembno tako za kmetijstvo kot naravne ekosisteme. V zadnjem času v številnih evropskih državah opažamo hitro upadanje pestrosti opraševalcev. Glede na Evropski rdeči seznam čebel, je ogroženih 9,2 % vrst. Med čmrlji, ki so najbolj raziskani, od 69 vrst, ki živijo v Evropi, izumrtje grozi skoraj 24 % vrst, populacije pa upadajo pri skoraj 46 % vrst. Slovenija ima še vedno razmeroma visoko pestrost divjih čebel (563 vrst), vendar po podatkih Rdečega seznama 14 % vrst grozi izumrtje (Bevk, 2016)⁶. Pri mnogih vrstah pa stopnje ogroženosti zaradi pomanjkanja podatkov in odsotnosti monitoringov sploh ni mogoče oceniti, npr. v Evropi kar za 57 % vrst ni na voljo dovolj podatkov, da bi ogroženost sploh lahko ocenili. Tudi v Sloveniji nimamo vzpostavljenega monitoringa oz. spremljanja stanja divjih opraševalcev, zato so za zasnovo metodologije monitoringa in njegovo vzpostavitve potrebne dodatne raziskave.

Generalni direktorat za okolje (DG ENVI) pripravlja v luči pogajanj Skupne kmetijske politike (SKP) po letu 2020 predlog za vpeljavo novega kazalnika »Pollinator Index«, kot odgovor na predlog Generalnega direktorata za kmetijstvo in razvoj podeželja (DG AGRI), da indikatorja »Kmetovanje z visoko naravno vrednostjo (HNV)« v novem programskem obdobju ne bo več. Z vpeljavo tega kazalnika se bo lahko spremljalo in ocenilo storitve opraševanja, kvaliteto in stanje okolja ter omogočalo spremljanje rezultatsko usmerjenih ukrepov SKP po 2020. Zaradi tega je nujna vzpostavitev monitoringa divjih opraševalcev.

V novem programskem obdobju se v okviru kmetijsko-okoljsko-podnebnih obveznosti predvideva uvedba samostojnega ukrepa za divje opraševalce in tudi drugih ukrepov s posrednim ugodnim vplivom na opraševalce. Za programiranje in pripravo teh ukrepov pa so potrebni podatki o stanju in razširjenosti divjih opraševalcev. Da bi z novimi ukrepi dosegali zastavljene cilje, je treba vzpostaviti monitoring, na podlagi katerega se bo meril njihov učinek.

CRP naj se obravnava kot nadaljevanje že zaključenega CRP »Pomen divjih opraševalcev pri opraševanju kmetijskih rastlin in trajnostno upravljanje v kmetijstvu za zagotovitev zanesljivega opraševanja«, ki se je izvajal v obdobju 1. 1. 2016 do 30. 9. 2018, financiran pa je bil s strani ARRS in MKGP. V okviru tega projekta so raziskovalci ugotavljali pomen divjih opraševalcev pri opraševanju ekonomsko najpomembnejših, od opraševanja odvisnih, kmetijskih rastlin v Sloveniji. Na podlagi ugotovitev so pripravili rešitve za boljšo izrabo in trajnostno rabo potenciala divjih opraševalcev v Sloveniji in predlagali ukrepe za izboljšanje le-tega ter ukrepe za zmanjšanje negativnega vpliva kmetijstva, preverjali pa so tudi zdravstveno stanje najpomembnejših divjih opraševalcev na kmetijskih površinah. Rezultati so pokazali velik pomen ohranjanja pestrosti opraševalcev kot edine strategije zagotavljanja zanesljivega opraševanja. Zaradi podnebnih sprememb bo to v prihodnje še bolj

⁶ Bevk, D. 2016. Pestrost divjih čebel in njihov pomen za kmetijstvo in naravo. Poklukarjevi dnevi 2016: 2. znanstveno posvetovanje o čebelah in čebelarstvu, 13 s. (https://www.kis.si/f/docs/Poklukarjevi_dnevi_2016/Bevk.pdf)

pomembno. Ugotovljeno je bilo tudi, da je podatkov o stanju in številčnosti populacij divjih oprasovalcev zelo malo in je zato treba čim prej vzpostaviti njihov redni monitoring.

CRP naj se usmeri v oblikovanje modela monitoringa ugotavljanja zastopanosti divjih čebel, ki so najpomembnejša skupina divjih oprasovalcev, v Sloveniji je bilo evidentiranih kar 563 vrst (zastopanost vrst kot tudi številčnosti posameznih vrst divjih čebel), kakor tudi ugotavljanja spreminjanja (upadanja/povečevanja) njihove prisotnosti. Raziskati je treba trend upadanja/povečevanja števila divjih čebel (nihanje prisotnosti), saj se lahko le na tej osnovi identificira konkretne razloge teh nihanj. Na podlagi rezultatov raziskav, še zlasti pa uvedenega modela spremljanja prisotnosti divjih čebel, se bodo lahko uvajali učinkoviti ukrepi ponovne naselitve oz. ukrepi za ohranjanje ustreznega števila divjih čebel. V okviru raziskave se izdelajo tudi priporočila za vzpostavitev in uvedbo stalnega spremljanja stanja divjih čebel (nosilca izvajanja monitoringa, ocena stroškov, viri financiranja...).

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 150.000,00 EUR

(25 % MOP, 25 % MKGP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo so kontaktne osebe:

MOP: dr. Katarina Groznik Zeiler: tel. št. 01/478-7479, e-mail: katarina.zeiler-groznik@gov.si

MKGP: Jure Čuš: tel. št. 01/479-9374, e-mail: jure.cus@gov.si;

MKGP: Andrej Šalika: tel. št. 01/478-9067, e-mail: andrej.salika@gov.si

5. TEMA (Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje, sofinancerja: MOP in ARRS)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.1. Tematski sklop: Zdravo in aktivno življenje

1.1.4. Naslov teme: Vzpostavitev monitoringa prenašalcev vektorskih bolezni

Cilji:

- Vzpostaviti sistem nadzora nad prenašalci vektorskih bolezni.
- Prepoznati porajajoče se patogene, ki jih prenašajo prenašalci in so pomembni za zdravje ljudi.
- Dokazati prisotnost patogenov pri prenašalcih bolezni.
- Oceniti tveganje za vnos in izbruh porajajočih se patogenov.
- Oceniti tveganje za zdravje ljudi.
- Testirati učinkovitost predlaganega monitoringa.
- Na osnovi rezultatov in analize stanja pripraviti predlog za nadaljnje kontinuirano spremljanje prenašalcev vektorskih bolezni.

Podrobnejša obrazložitev:

Vzrok za pojav porajajočih se mikroorganizmov je kompleksen splet dejavnikov, ki so posledica neprestanega spreminjanja okolja, podnebja in povečane mobilnosti ljudi in živali. Podnebne spremembe namreč pomembno vplivajo na geografsko razširjenost vektorjev (prenašalcev).

Med porajajočimi se grožnjami tvorijo arbovirusi (virus Denga, virus Zika, virus rumene mrzlice, virus Zahodnega Nila, virus Chikungunya...) in nekateri paraziti (lišmanija, malarija...) edinstveno skupino patogenih mikroorganizmov. Ti imajo izjemno velik vpliv na javno zdravje ter velik potencial za kolonizacijo novih ekoloških niš, kot posledica širitve njihovih prenašalcev. Glede na obolevnost in smrtnost, so komarji in peščene muhe najnevarnejše skupine prenašalcev za ljudi, saj skoraj polovici svetovnega prebivalstva grozi možnost okužbe s patogeni, ki jih ti prenašajo.

Nekatere države, ki mejijo na Slovenijo, so na nacionalni ravni že vzpostavile sisteme monitoringa prenašalcev vektorskih bolezni (Italija, Avstrija, Hrvaška, Srbija).

V Sloveniji potrebujemo organiziran sistem monitoringa prenašalcev vektorskih bolezni in patogenov, ki jih ti prenašajo, ki bo skladen s Smernicami za spremljanje avtohtonih vrst komarjev z navodili in tehnično podporo za ciljno zbiranje podatkov na terenu Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezni (ECDC).

S pomočjo vzpostavljenega sistema nadzora bomo lahko strokovno in učinkovito ocenjevali entomološko situacijo in se pripravili na morebitne izbruhe vektorskih bolezni.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 450.000,00 EUR

(10 % MZ, 80 % MOP, 10 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZ: dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

11. Predlagatelj tem: Ministrstvo za okolje in prostor, Geodetska uprava Republike Slovenije
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.4. Tematski sklop: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

1.4.3. Naslov teme: Stalna geodetska znamenja kot temelj za kakovostno delovanje geodetske stroke

Cilji:

- Zasnova metodologije in sistema evidentiranja, fizične zaščite, obnove, določanja uporabne vrednosti in zgodovinsko-tehničnega vrednotenja geodetskih znamenj iz obdobja pred uporabo satelitskih sistemov za določanje položaja. Znamenja se na terenu pojavljajo v različnih oblikah, kot stebri, stolpi, mejni kamni, reperji, posamezne označbe na naravnih in grajenih objektih ali celo kot samostojni manjši zidani objekti. Cilj je tudi določitev izbora najpomembnejših geodetskih znamenj, ki bi jih opredelili kot del nacionalne kulturne (tehnične) dediščine. Stalna geodetska znamenja so pomembna s stališč:
 - Kategorizacije in opredelitve uporabnosti starih geodetskih znamenj v sodobnem času.
 - Ohranjanja materializacije starih koordinatnih sistemov (npr. izhodišče Avstro-Ogrskega koordinatnega sistema grafične katastrske izmere na Krimu).
 - Ohranjanja materialne osnove starih geodetskih metod meritev (npr. triangulacije, izmere triangulacijske baze, grafične izmere).
 - Spomeniškega obeleževanja in zaščite (npr. fundamentalni reper v Rušah, geodetske točke triangulacijskih baz v Radovljici in Mariboru, mejniki starih deželnih meja).
 - Ohranjanja in vrednotenja starih mejnih znamenj, ki so določala ali lahko še vedno vplivajo na določanje državne meje (predvsem s Hrvaško).
 - Tipologije mejno-lastninskih oznak v zemljiškem katastru (različne oblike mejnih znamenj).
 - Morfološke pojavnosti (npr. mejniki, vklesani v skale in druge objekte, ki so označeni tudi z napisi, grbi in drugimi oznakami).
 - Lokacijske izpostavljenosti (triangulacijske točke na najvišjih slovenskih vrhovih).
 - Izobraževalno-turističnega potenciala (GEOSS – Geometrično središče Slovenije v Slivni pri Vačah; geodetske točke z razglednimi stolpi - npr. na Rašici).

Materialni rezultat projekta je digitalna zbirka pomembnih lokacij in lastnosti znamenj, ter metodološka navodila za njihovo vrednotenje in uporabo v sodobnem času.

Podrobnejša obrazložitev:

Ne glede na starost, vrsto in namen postavitve stalnih geodetskih znamenj, le-ta v večini primerov materializirajo koordinatne sisteme ali zemljiško-lastniška razmerja na nekem območju, ki v znatni meri obstajajo še danes in tako nimajo le zgodovinske vrednosti. Zagotoviti je treba njihovo povezavo z načini izvajanja geodetske izmere v sodobnem času. Geodezija je namreč ena redkih strok, ki za kakovostno delovanje v sodobnem času svoje sodobne metodologije in podatke povezuje s podatki, pridobljenimi v preteklosti. Odločitve v sedanosti so pravilnejše in lažje, če poznamo načela in praktično delovanje geodetske znanosti in stroke v preteklosti. Zaradi pravne zaščite nepremičnin in vzdrževanja državnega koordinatnega sistema so pomembna ohranjena stalna geodetska znamenja v naravi, skupaj s podatki pridobljenimi v preteklosti, saj te povežemo s podatki, pridobljenimi v novjšem času. Tudi v območjih na meji z R Hrvaško je pomembno identificirati in vrednotiti stalna, zgodovinska geodetska znamenja za namene strokovnega odločanja v postopkih demarkacije.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR
(50 % MOP GURS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
mag. Jurij Režek: tel. št. 01/478-4962; e-mail: jurij.rezek@gov.si

2. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.12. Tematski sklop: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

5.12.1. Naslov teme: Razvoj metodologije in sistema verifikacije referenčnih omrežij in postaj GNSS

Cilji:

- Zagotoviti usklajenost (skladnost) zasebnih stalno delujočih referenčnih postaj ali omrežij GNSS z državnim koordinatnim sistemom, kar se bo izvedlo preko sledečih ciljev:
 - vzpostavitev metodologije kontrole kakovosti stalno delujočih referenčnih postaj in omrežij GNSS, ki so vzpostavljena za namen izvajanja geodetskih meritev za določanje položaja v državnem referenčnem sistemu,
 - izdelava metodologije za kontrolo skladnosti poljubne postaje oz. omrežja postaj GNSS z državnim koordinatnim sistemom,
 - zagotoviti postopke za zagotavljanje usklajenosti (skladnosti) zasebnih stalno delujočih referenčnih postaj ali omrežij GNSS z zakonsko predpisanim državnim koordinatnim sistemom,
 - vzpostavitev podrobnega sistema nadzora kakovosti stalno delujočih referenčnih postaj in omrežij GNSS, ki niso del državnih omrežij GNSS v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Geodetska uprava RS je za potrebe natančnega določanja položaja v prostoru vzpostavila državno omrežje stalnih postaj GNSS z imenom SIGNAL. Omrežje podpira določanje položaja z opazovanji v različnih sistemih GNSS (Global Navigation Satellite Systems) in hkrati predstavlja tudi praktično realizacijo državnega koordinatnega sistema. Za uporabnike je to najenostavnejša možnost »stika« z državnim koordinatnim sistemom, ki se po Zakonu o državnem geodetskem referenčnem sistemu uporablja za določanje položaja v Sloveniji. Uporaba omrežja SIGNAL zagotavlja določitev koordinat novo določenim točkam neposredno v državnem koordinatnem sistemu. Za kakovost delovanja omrežja skrbi Geodetska uprava RS in je zagotovljena in nadzorovana z več tehničnimi in procesnimi mehanizmi. Dela izvaja stalna Služba za GNSS.

V Sloveniji se v zasebnem sektorju uporabljajo tudi stalno delujoče referenčne postaje ali omrežja stalnih postaj GNSS, ki niso del državnih omrežij GNSS. Gre za postaje in omrežja posameznih zasebnih podjetij, ki so vzpostavljena na nekaterih območjih. Na osnovi opazovanj GNSS s takimi omrežji in postajami je sicer mogoče določiti položaj (koordinate), vendar pa je predhodno potrebno zagotoviti skladnost teh omrežij z državnim koordinatnim sistemom ter konsistentno in kakovostno določitev koordinat skozi daljše časovno obdobje. To pa je lahko problematično pri vseh tistih postajah in omrežjih, ki niso pod stalnim, tj. dnevnim nadzorom državne geodetske službe.

V vseh primerih se namreč lahko zgodi, da so koordinate novo določenih točk sicer določene kakovostno v izbranem koordinatnem sistemu, a niso skladne z državnim koordinatnim sistemom. Geodetska uprava nima nadzora nad kakovostjo določitve položaja z GNSS v okviru postaj in omrežij, ki niso v njenem upravljanju. V Sloveniji ni vzpostavljen nadzor nad vzpostavitvijo tovrstnih postaj in pravilnostjo koordinat teh postaj v državnem koordinatnem sistemu, nad kakovostjo merske opreme

(tj. sprejemnika in antene GNSS), meritvah na teh postajah, delovanju, določanju položaja in produktov tovrstnih omrežij. Geodetski izvajalci ob oddaji podatkov meritev v javne evidence geodetske uprave (npr. v zemljiški kataster, kataster stavb, zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture) ne posredujejo podatkov o referenčnem omrežju ali postajah stalnih postaj GNSS, s katerimi so izvajali meritve. S tem geodetska uprava izgublja nadzor nad kakovostjo državnih evidenc, za katere je dolžna skrbeti po zakonu. Verificirana zasebna GNSS omrežja bodo lahko uporabljena tudi pri določitvi geodetske osnove na območju državne meje z Republiko Hrvaško, vendar je treba predhodno zagotoviti njihovo skladnost z državnim koordinatnim sistemom.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 50.000,00 EUR
(50 % MOP GURS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Mag. Klemen Medved: tel. št. 01/478-4854; e-mail: klemen.medved@gov.si

3. TEMA

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.12. Tematski sklop: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

2.12.1. Naslov teme: [Ovrednotenje različnih načinov označitve katastrskih mejnikov za fotogrametrično izmero z letalnikom in analiza njihovega vpliva na položajno točnost oblaka točk in ortofota](#)

Cilji:

- Ovrednotiti različne načine označitve katastrskih mejnikov in oslonilnih točk za samodejno razpoznavanje in slikovno merjenje in na osnovi empiričnih testov in rezultatov analiz izdelati predloge za izvedbo v praksi. Raziskava obsega:
 - Ovrednotenje različnih načinov označitve katastrskih mejnikov in oslonilnih točk za samodejno razpoznavanje in slikovno merjenje.
 - Izvesti testiranje različnih načinov označitve na testnem območju primerne velikosti in raznolikosti območja.
 - Določiti pogoje za oceno kakovosti označitve in pripravo ustreznih kontrolnih meritev
 - Izdelati predloge za praktično izvedbo označitve.
 - Oceniti primernost fotogrametrične izmere z letalnikom (primerjava z obstoječimi klasičnimi meritvami - ocena položajne točnosti).
 - Oceniti ekonomsko učinkovitost - možna optimizacija stroškov geodetske izmere in obdelave merskih podatkov.

Podrobnejša obrazložitev:

Pridobivanje položajev mejnikov v zemljiškem katastru se najpogosteje izvaja z GNSS, polarno ali kombinirano metodo izmere. Uporaba fotogrametrične izmere z razvojem tehnologije daljinsko vodenih letalnikov (angl. unmanned aerial vehicle, UAV), opremljenih s fotoaparatom in drugimi senzorji, pridobiva na pomenu, vendar pa problem označevanja katastrskih mejnikov za namene samodejnega prepoznavanja in slikovnega merjenja na fotografijah z letalnika v znanstveni in strokovni literaturi še ni bil celovito obravnavan in ustrezno proučen za neposredno uporabo v katastru. Trenutna avtonomnost letalnikov že omogoča izvedbo snemanj srednje velikih območij, kar za izmero katastra lahko pomeni pomembno optimizacijo stroškov izmere ob predpostavki, da je optimalno izvedeno tudi snemanje in obdelava posnetkov. Pomemben del te optimizacije je samodejno prepoznavanje in merjenje slikovnih koordinat oslonilnih in kontrolnih točk ter mejnikov, ki morajo biti

označeni z ustreznimi tarčami. Pri načrtovanju snemanja z daljinsko vodenim letalnikom je med drugim potrebno določiti prostorsko ločljivost fotografij, na osnovi katere se za fotoaparatus, ki bo uporabljen v misiji, izračuna ustrezno snemalno višino. Prostorska ločljivost fotografij namreč odločilno vpliva na razpoznavanje tarče in določitev njenega centra. V povezavi s številnimi drugimi dejavniki v celotnem postopku obdelave pa vpliva tudi na položajno točnost izdelkov (oblak točk in ortofoto).

Namen raziskave je oceniti primernost fotogrametrične izmere z letalnikom z vidika doseganja zahtevane točnosti določevanja podatkov o položajih katastrskih mejnikov. Fotogrametrično metodo je potrebno primerjalno oceniti z obstoječimi metodami, z vidika doseganja zahtevane položajne točnosti in ekonomske učinkovitosti, predvsem v smeri optimizacije stroškov geodetske izmere in obdelave merskih podatkov.

Cilj raziskave je ovrednotiti različne načine označitve katastrskih mejnikov in oslonilnih točk za samodejno razpoznavanje in slikovno merjenje. Izvesti je potrebno testiranje na testnem območju primerne velikosti in raznolikosti območja, s čemer je možno zagotoviti ustrezne pogoje za objektivno oceno kakovosti označitve in pripravo ustreznih kontrolnih meritev na osnovi mreže točk za preverjanje. Na osnovi empiričnih testov in rezultatov analiz se izdelajo predloge za izvedbo v praksi.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 50.000,00 EUR

(50 % MOP GURS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Franc Ravnihar: tel. št. 01/478-4850; e-mail: franc.ravnihar@gov.si

- 12. Predlagatelj tem: Ministrstvo za pravosodje**
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitega upravljanja

5.10. Tematski sklop: Zaupanja vreden pravni sistem

5.10.1. Naslov teme: Analiza ureditve vročanja v civilnih sodnih postopkih v izbranih državah EU s poudarkom na uspešnosti načina vročanja in možnostjo elektronskega vročanja

Cilja:

- Analiza stanja in podlaga za sprejem odločitve glede sprememb nacionalnih pravil, ki urejajo vročanje v civilnih sodnih postopkih.
- Omogočanje uspešnega in učinkovitega delovanja pravosodnega sistema s pomočjo informacijskih rešitev za elektronsko poslovanje.

Podrobnejša obrazložitev:

Prvi namen je analiza veljavne normativne ureditve vročanja sodnih pisanj v civilnih sodnih postopkih v izbranih državah EU (Avstrija, Nemčija, Hrvaška in Estonija). Na njeni podlagi želimo ugotoviti, kako uspešni so v smislu učinkovitosti in varnosti vročitve različni načini vročanja v navedenih državah. Podredno nas zanima normativna ureditev elektronskega vročanja in sistemov za elektronsko vročanje, posebej v povezavi z ureditvijo iz drugega odstavka člena 2 Uredbe (EU) št. 910/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o elektronski identifikaciji in storitvah zaupanja za elektronske transakcije na notranjem trgu in o razveljavitvi Direktive 1999/93/ES. Drugi namen je oblikovanje predlogov sprememb veljavne normativne ureditve vročanja v slovenskih civilnih sodnih postopkih, ki bi omogočile uspešnejše delovanja pravosodnega sistema s pomočjo informacijskih rešitev za elektronsko poslovanje.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 20.000,00 EUR

(50 % MP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Mihaela Bevc: tel. št. 01/369-5283, e-mail: mihaela.bevc@gov.si

2. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.3. Tematski sklop: Dostojno življenje za vse

1.3.4. Naslov teme: Mobilnost funkcionalno oviranih oseb v objektih pravosodnih organov s celostnim pregledom objektov in zunanjih površin ter oblikovanjem systemskega pristopa s primeri idejnih rešitev za ureditev parkirišč in sanitarnih prostorov

Cilji:

- Omogočiti pogoje za mobilnost in vključevanje ranljivih, funkcionalno oviranih oseb kot enakopravnih pripadnikov družbe.
- Zagotoviti kakovostne storitve pravosodnih organov za vse državljane, ne glede na morebitno funkcionalno oviranost.

- Pridobiti predloge sistemskega reševanja problematike, primerne tudi za druge javne objekte.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen raziskovalnega projekta je izvesti celosten pregled in analizirati posamezne lokacije objektov pravosodnih organov v lasti RS in v uporabi pravosodnih organov, z vidika možnosti zagotavljanja nemotene uporabe parkirišč in sanitarnih prostorov v teh objektih, za funkcionalno ovirane osebe. Izdelati je potrebno predloge rešitev v obliki idejnih rešitev z opisi, kot podlago za nadaljnje ukrepanje s ciljem rešitve problema (projektiranje, izvedba). Predloge rešitev je potrebno analizirati in preučiti možnosti sistemskega pristopa reševanja ali sistemskega reševanja po sklopih za skupine podobnih objektov ali zunanjih površin, ki bi nadomestilo unikatno reševanje mobilnosti funkcionalno oviranih oseb po posameznih lokacijah. Tako bi se lahko pridobilo tudi na izvirnosti rešitev, hitrosti in ceni realizacije - od izdelave projektov, pridobivanja upravnih dovoljenj, do same izvedbe. Raziskovalni projekt predstavlja tudi poseben izziv upoštevanja vidika kulturne dediščine, saj je pri rešitvah potrebno upoštevati elemente varovanja le-te.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 50.000,00 EUR

(50 % MP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Helena Kovačič: tel. št. 01/369-5690, e-mail: helena.kovacic@gov.si

3. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitega upravljanja

5.12. Tematski sklop: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

5.12.4. Naslov teme: Vzpostavitev večnamenske evidence podatkov o nepremičninah in prostorskega informacijskega sistema za nepremičnine v lasti Republike Slovenije in v upravljanju Ministrstva za pravosodje

Cilji:

- Učinkovito upravljanje nepremičnin v lasti Republike Slovenije in v upravljanju Ministrstva za pravosodje ter v uporabi pravosodnih organov (sodišč, tožilstev, državnega odvetništva idr.).
- Učinkovito načrtovanje in koordiniranje prostorskih potreb pravosodnih organov, ter učinkovito vodenje investicij in investicijsko-vzdrževalnih del za potrebe teh organov.
- Povezljivost zbirke z vsemi uradnimi evidencami (GURS, Zemljiška knjiga) in drugimi evidencami na nivoju države, energetske knjigovodstvo...
- Optimalizacija zasedenosti objektov in prostorske umestitve uporabnikov ter primerjava zasedenosti objektov z vidika normativov, ki jih je za ureditev poslovnih prostorov vladnih proračunskih uporabnikov sprejela Vlada Republike Slovenije.

Podrobnejša obrazložitev:

Z lastništvom oz. upravljanjem nepremičnin so povezane pravice, obveznosti in odgovornosti, ki izhajajo iz naslova lastništva oz. upravljanja. Ministrstvo za pravosodje je upravljavec prostorsko razpršenega nepremičnega premoženja, ki ga uporabljajo pravosodni organi (sodišča, tožilstvo, državno odvetništvo idr.). Ministrstvo je tudi nosilec nalog na področju načrtovanja in koordiniranja prostorskih potreb pravosodnih organov in vodenja investicij za potrebe teh organov.

Namen raziskovalnega projekta je vzpostavitev celovite, kakovostne, pregledne in večnamenske zbirke podatkov o nepremičninah v upravljanju ministrstva; kot izhodišče za izgradnjo kompleksnega

upravljalnega, analitičnega in odločevalskega sistema, z integriranimi podatkovnimi viri. Pripravi je potrebno metodološki okvir procesa zajema podatkov o vseh nepremičninah v upravljanju ministrstva, izvesti popis po prioritetah in primerjati podatke s podatki v uradnih podatkovnih zbirkah ter oblikovati predloge povezovanja z le-timi glede na obstoječe stanje. Zasnovati in vzpostaviti je potrebno enovit prostorsko-informacijski sistem za upravljanje podatkov o nepremičninah v upravljanju ministrstva; za podporo prostorskem, vsebinskem in finančnem načrtovanju, učinkovitem upravljanju nepremičnin ter obvladovanju tveganj na tem področju. V raziskovalni projekt je kot poseben poudarek potrebno integrirati tudi elemente varovanja kulturne dediščine, vidik energetske učinkovitosti in zasedenost objektov.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR

(50 % MP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Helena Kovačič: tel. št. 01/369-5690, e-mail: helena.kovacic@gov.si

4. TEMA (Predlagatelj: MZZ, sofinancerji: MIZŠ, MJU, ARRS)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.2. Tematski sklop: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

2.2.2. Naslov teme: Umetna inteligenca kot omogočevalec kakovostnega življenja za vse

Cilji:

- Analiza različnih etik, kot so utilitaristična, deontološka idr. etika in konfliktni napotki za uporabo AI v pravnih sistemih in postopkih odločanja.
- Analiza možnih konfliktov pri uporabi umetne inteligence s temeljnimi človekovimi pravicami, npr. trkov, ki nastajajo pri zagotavljanju načela enakosti in prepovedi diskriminacije, zagotavljanja ustrezne ravni transparentnosti postopkov AI podprtega odločanja, pomen revidiranja in nadzora/auditing.
- Analiza možnosti sodelovanja Slovenije pri oblikovanju konceptov globalnega upravljanja na področju umetne inteligence.
- Analiza učinkov uporabe AI v slovenskem in evropskem okolju (npr. pri obdelavi zdravstvenih podatkov, zdravstvenih zavarovanjih, socialno-varstvenih upravičenjih, analizah komitentov, in uporabe AI za ugotavljanje istovetnosti s strani organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj; določanje višine odškodnin, presoje uspeha v pravnem postopku).
- Psihološke zagate AI.
- Analiza uporabe AI v javnih politikah (s študijskimi primeri).
- Pravno varstvo osebnih podatkov in AI.
- Oblikovanje kazalnikov zaznavanja razvitosti AI in mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji in širše v Evropski uniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Etična načela uporabe AI sistemov: analiza različnih etik, kot so utilitaristična, deontološka idr. etika in konfliktni napotki za uporabo AI v pravnih sistemih in postopkih odločanja. Tematika obsega analizo različnih vrst pravičnosti, npr. procesne in materialne, ki lahko pripeljejo do različnih končnih odločitev, obsega t.i. etiko vrline, kot eno večjih paradig. Kako operacionalizirati zahteve različnih etik vis-a-vis umetni inteligenci, katero od teh etik izbrati, kaj so prednosti in slabosti izbire te ali one etične paradigme.

Človekove pravice in AI: analiza možnih konfliktov pri uporabi umetne inteligence s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami, npr. trkov, ki nastajajo pri zagotavljanju načela enakosti in prepovedi diskriminacije, zagotavljanja ustrezne ravni transparentnosti postopkov AI podprtega odločanja, pomen revidiranja in nadzora/auditing. Postavlja se vprašanje, kako omogočiti državljanom – pacientom, zaposlenim, potrošnikom – učinkovit nadzor in spoštovanje z ustavo zagotovljenih pravic?

Globalno upravljanje na področju AI: analiza možnosti sodelovanja Slovenije pri konceptih globalnega upravljanja na področju umetne inteligence. Skupaj s Kanado je Francija v okviru skupine G7 začela z globalno pobudo za ustanovitev Medvladnega panela o umetni inteligenci po vzoru podobne pobude na področju podnebnih sprememb, ko je leta 1988 na pobudo ZDA in drugih držav nastal IPCC. To je le en primer globalnih naporov za naslovitev upravljanja tega področja. Cilj je pripraviti pregled možnosti na tem področju z osredotočanjem na potencialno vlogo Slovenije v procesu ter širše vloge Evropske unije glede na ostale velesila na področju AI v globalnem smislu.

Zemljevid uporabe avtomatiziranih sistemov odločanja v EU in Sloveniji: Znani so primeri uporabe AI za profiliranje iskalcev zaposlitve (Finska), za razporejanje pacientov v javnem zdravstvenem sistemu (Italija), za avtomatično identificiranje ranljivih otrok (Danska), za iskanje prevarantov pri socialnih upravičenjih (Nizozemska) ali za analizo kreditne sposobnosti (Nemčija), za personalizacijo učenja (Velika Britanija) kar kaže na vsestranske rabe in učinke AI na življenjske možnosti in priložnosti slehernika. Cilj je pripraviti analizo uporabe AI v slovenskem in evropskem okolju, npr. pri zdravstvenih zavarovanjih, socialno-varstvenih upravičenjih, analizah komitentov, in uporabe AI za ugotavljanje istovetnosti s strani organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj; določanje višine odškodnin, presoje uspeha v pravnem postopku.

Pravno varstvo osebnih podatkov in AI: Uporaba sistemov avtomatiziranega odločanja lahko nasprotuje nekaterim temeljnim načelom varstva osebnih podatkov, npr. načelu omejitve namena, načelu najmanjšega obsega obdelovanja podatkov in prepovedi avtomatiziranega odločanja. Dileme se kažejo pri uporabi zbranih osebnih podatkov v drug namen, mozaičnem zbiranju podatkov, in pri opredelitvi osebnih podatkov, ko ob napredni uporabi AI postajajo vsi podatki praviloma osebni. Pokazati na nevarnost (pre)strobe regulacije na področju varstva osebnih podatkov v EU, ki zavira razvoj AI, če ta temelji na kakovostnih podatkih.

Psihološke zagate AI: analiza diskurza o AI kot »rešitve« za osamljenost in nadomeščanja osebnih stikov z AI roboti oz. asistentnimi AI sistemi? Kakšne dileme predstavlja personifikacija robotov? Kako uporaba AI vpliva na izobraževanje? Kako pristopiti k psihološkim zagatam ljudi z AI (human-brain interfaces, AI vsadkov ipd.)? Cilj je analizirati novih pojavnih oblik nasilja, porast nasilja do robotov in drugih AI instrumentov. Kako se spreminja nasilje, če/ko AI prevzema vse več funkcij države, nadomešča delavce, in postane pomemben nadomestek medosebnih odnosov? Cilj je tudi analizirati odgovornost za zločinsko AI nasilje in s tem povezano vprašanje pravne subjektivitete AI.

Oblikovanje kazalnikov zaznavanja razvitosti AI in mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji: kazalniki AI nam bodo služili za zaznavanje smeri razvoja. Pokazali nam bodo stanje, lastnosti in razvoj AI. Kazalnike pridobivamo s povezovanjem obstoječih statističnih podatkov, ki jih krepimo z naborom novih. Pomemben del so lahko opažanja, ki jih pridobimo iz gospodarstva in raziskovalne-akademske sfere. Zanimiv bi bil podatek koliko v AI vlaga Slovenija (javni sektor in gospodarstvo) glede na visoko število strokovnjakov s tega področja. Ob oblikovanju kazalnikov se vzpostavi mapping vpeljanih rešitev AI v Sloveniji, ki je predpogoj za kvalitetno analizo stanja in nadaljnje načrtovanje razvoja na področju AI.

Ozadje:

AI prinaša mnoge potencialne koristi za večanje gospodarske produktivnosti, izboljšanje učinkovitosti in zmanjševanje stroškov delovanja. Organizacijam hkrati novi vpogled v nove plasti koristnih

informacij o delovanju človeškega telesa, družbe, sistemov in drugih področjih. Hkrati skozi inovacije lahko prispeva k rasti gospodarstva, s temi orodji pa bi ob njihovi primerni uporabi lahko rešili mnoge globalne izzive na področju varnosti, javnega zdrava, distribucije dobrin in upravljanja z različnimi viri (naravnimi, človeškimi,...).

AI pa obenem kot izjemno mogočno orodje odpira tudi izjemno pomembna vprašanja družbene ureditve, ki vključujejo transparentnost, spoštovanje človekovih pravic, nediskriminacijo in neenakosti, zasebnost in varnost. Ne glede na izjemni potencial in zmožnosti tega, kar sistemi AI že danes zmorejo in tudi ob potencialih, ki jih kažejo, pa umetna inteligenca ni zmožna empatije in kreativnosti. Odpirajo pa se tudi mnoga vprašanja, ki jih bodo družbe morale nasloviti. Ta se nanašajo na varnost, preprečevanje škodljivih učinkov AI in zmanjševanje tveganj in dileme glede človeške moralne odgovornosti, demokratičnega sprejemanja odločitev, transparentnosti in vrednot na katerih naj temeljijo algoritmi, ki bodo poganjali sisteme umetne inteligence.

Države bodo tako morale opredeliti avtonomnost sistemov AI in jih postaviti v okvir skupnih družbenih vrednot. Razvoj AI bo moral iskati poti do izboljšanja kakovosti življenja ljudi in hkrati zagotoviti, da bosta moralna odgovornost in človeško dostojanstvo za vedno ostali le v domeni človeka. Zato je v času, ko AI doživlja največji razvoj pred državami izziv ureditve vprašanj glede umetne inteligence v zakonodajno-pravnih sistemih ter v regulatornih okvirjih.

Evropska komisija je pripravila tudi predloge za vključitev umetne inteligence v naslednjem večletnem finančnem okviru EU 2021–2027. S svojimi predlogi želi omogočiti naložbe v:

- nadgradnjo vseevropske mreže centrov odličnosti za umetno inteligenco;
- raziskave in inovacije na področjih, kot so razložljiva umetna inteligenca, nenadzorovano strojno učenje, energetika in podatkovna učinkovitost;
- dodatna vozlišča za digitalne inovacije, vodilne svetovne obrate za preskušanje in eksperimentiranje na področjih, kot so promet, zdravstvo, kmetijstvo in živilstvo ter proizvodnja, s podporo regulativnih peskovnikov;
- podpiranje organizacij v vseh sektorjih pri sprejemanju umetne inteligence, vključno z aplikacijami javnega interesa, s sovlaganjem z državami članicami;
- preučevanje skupnih naročil za inovacije, ki omogočajo uporabo in razvoj umetne inteligence; in
- središče za podporo pri izmenjavi podatkov, ki bo tesno povezano s platformo umetne inteligence na zahtevo za hitrejši razvoj aplikacij za poslovni in javni sektor.

Nedavna srečanja na ravni OECD in G7 so rodila splošno strinjanje, da AI že prinaša koristne uporabne vrednosti za vsakdanje življenje ljudi. Kljub temu je treba zagotoviti, da bo prihodnji razvoj teh tehnologij in njihova uporaba služila zagotavljanju kakovosti življenja in blaginje ter hkrati ščitila posameznikove pravice in demokracijo. OECD za leto 2019 načrtuje tudi vzpostavitev Observatorija javnih politik na področju AI.

Hkrati si Slovenija pravkar prizadeva za ustanovitev »Mednarodnega UNESCO raziskovalnega centra za umetno inteligenco (IRCAI)«. Namen centra bo zagotavljanje odprtega in preglednega okolja, ki bo polega raziskav in razprav na področju umetne inteligence deležnikom po vsem svetu zagotavljajo tudi javno-politično (policy) podporo pri pripravi usmeritev in akcijskih načrtov na področju umetne inteligence.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR

(5.000,00 MZZ, 5.000,00 MJU, 5.000,00 MIZŠ, 5.000,00 MP, 20.000,00 ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

MZZ: Timotej Šooš, tel. št. 031/357-744; e-mail: timotej.soos@gov.si

13. Predlagatelj tem: Ministrstvo za zdravje
Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
(Ministrstvo za okolje in prostor)

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.1. Tematski sklop: Zdravo in aktivno življenje

1.1.1. Naslov teme: Priprava orodja za lažjo prepoznavnost »zdravju koristnih živil« - določitev meril za dodelitev simbola živilom za ustrezno dodatno označevanje

Cilja:

- Potrošnikom omogočiti lažjo izbiro zdravju koristnih živil.
- Osveščanje potrošnikov s primernim označevanjem živil ter posredno vplivati na izboljšanje ponudbe zdravju koristnih izbir.

Podrobnejša obrazložitev:

Raziskave kažejo, da sestavo živila vsaj občasno preverja približno polovica odraslih prebivalcev, ki ocenjuje, da je to zahtevno in zamudno opravilo. Izboljšanje prepoznavnosti živil s katerimi lahko enostavno načrtujemo zdravo prehrano je torej eden od specifičnih ciljev Resolucije o Nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015-2025. Z boljšo prepoznavnostjo zdravju koristne ponudbe bi potrošniku olajšali odločitev za zdravo izbiro. Raziskave pri potrošnikih kažejo na različno prepoznavnost določenih simbolov, ki se pojavljajo na slovenskem tržišču. Za uporabo na nacionalni ravni je primeren prepoznaven simbol, za uporabo katerega kaže interes tudi nacionalna živilsko – predelovalna industrija. Za njegovo splošno, nacionalno uporabo je predhodno potrebno izdelati merila v povezavi s hranilno sestavo živil, ki bi omogočala proizvajalcem uporabo simbola na svojih izdelkih.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 20.000,00 EUR

(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

2. TEMA

1.1.2. Naslov teme: Protidopinška ozaveščenost, stališča in izkušnje slovenskih zdravnikov in farmacevtov – analiza stanja in predlog ukrepov

Cilji:

- Ugotoviti in analizirati protidopinško ozaveščenost, stališča in izkušnje zdravnikov družinske medicine, pediatrov, zdravnikov medicine dela, prometa in športa ter farmacevtov in bodočih zdravnikov in farmacevtov.
- Identificirati obstoječe protidopinške programe za zdravnike in farmacevte.
- Pripraviti predlog potrebnih ukrepov za izboljšanje protidopinškega znanja slovenskih zdravnikov in farmacevtov.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen:

Zdravniki in drugi strokovni delavci v zdravstvu imajo ključno vlogo v preprečevanju dopinga in usmerjanju športnikov v šport brez uporabe prepovedanih snovi. Športniki se namreč ob zdravstvenih težavah običajno najprej obrnejo na svojega pediatra, zdravnika družinske medicine, zdravnika medicine dela, prometa in športa in/ali farmacevta. Analiza stališč in ozaveščenosti bo prispevala k pripravi konkretnih ukrepov, s katerimi bi dvignili nivo znanja vseh zdravstvenih delavcev, ki se redno srečujejo s športniki vseh starostnih kategorij.

Preprečevanje dopinga preko učinkovitega izobraževanja, ki temelji na vrednotah sodi med glavne vsebine Svetovnega protidopinškega programa. Glavni cilj protidopinškega izobraževanja je preprečiti namerno ali nenamerno uporabo prepovedanih snovi in/ali postopkov s strani športnikov.

Vloga zdravnikov in drugih delavcev v zdravstvu je poleg zaščite zdravja športnikov tudi ozaveščanje o posledicah zlorabe prepovedanih snovi in/ali postopkov na eni strani ter preprečevanje nenamerne uporabe prepovedanih snovi in/ali postopkov na drugi strani. Pri iskanju zdravniške pomoči se športniki običajno najprej obrnejo na zdravnike družinske medicine, pediatre, zdravnike medicine dela, prometa in športa ter na farmacevte le-ti pa imajo, tako pri nas, kot v svetu precej pomanjkljivo znanje. Ozaveščanje strokovnih delavcev v zdravstvu je glede na različne aktualne razmere kot so redno (letno) posodabljanje Liste prepovedane snovi in postopkov, naprednejše strategije dopinških postopkov, višja prevalenca uporabe dopinga ter vedno večje število doping kontrol, ob testiranjih izven tekmovanj in krvnih testiranjih, čedalje večjega pomena.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 50.000,00 EUR

(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

3. TEMA

1.1.3. Naslov teme: Analiza prehranske sestave ponujenih obrokov otrokom in mladostnikom v osnovnih šolah in primerjava z nacionalnimi smernicami zdravega prehranjevanja

Cilja:

- Na vzorcu OŠ ovrednotiti sestavo:
 - šolskih kosil s pomočjo kemijske analize glede energijske in hranilne sestave;
 - šolskih malic glede energijske in hranilne sestave ter izvesti primerjavo podatkov z nacionalnimi prehranskimi smernicami.
- Na vzorcu OŠ uvesti in testirati učinkovitost modela v podporo implementaciji nacionalnih prehranskih smernic.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je ugotoviti dejansko stanje hranilne in energijske sestave ponujenih obrokov v osnovnih šolah pred uvedbo prenovljenih smernic zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih (VIZ) ter izvesti testiranje učinkovitosti modela v podporo smernicam v osnovnih šolah (OŠ).

Nacionalni program o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015-2025 med svoja prednostna področja postavlja pomen ustreznosti organizirane šolske prehrane. Ob tem si zastavlja cilj in ukrepe za izboljšanja kakovosti prehranjevanja v VIZ na podlagi Smernic zdravega prehranjevanja v VIZ v Republiki Sloveniji.

Slovenija od uvedbe prvih Smernic zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, ki sta jih leta 2005 sprejeli ministrstvi, pristojni za zdravje in izobraževanje, nima dostopnih kvantitativnih podatkov, ki bi omogočali vpogled v energijsko in hranilno situacijo ponujenih šolskih obrokov (malic in kosil).

Vzgojno-izobraževalni zavodi potrebujejo model, ki bo zaposlenim v šolah omogočal celovito vodenje, spremljanje in primerjavo ponudbe obrokov s prehranskimi smernicami. Model mora organizatorjem prehrane v VIZ omogočiti podporo in olajšati implementacijo nacionalnih smernic.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

4. TEMA

1.1.4. Naslov teme: Vzpostavitev monitoringa prenašalcev vektorskih bolezni

Cilji:

- Vzpostaviti sistem nadzora nad prenašalci vektorskih bolezni.
- Prepoznati porajajoče se patogene, ki jih prenašajo prenašalci in so pomembni za zdravje ljudi.
- Dokazati prisotnost patogenov pri prenašalcih bolezni.
- Oceniti tveganje za vnos in izbruh porajajočih se patogenov.
- Oceniti tveganje za zdravje ljudi.
- Testirati učinkovitost predlaganega monitoringa.
- Na osnovi rezultatov in analize stanja pripraviti predlog za nadaljnje kontinuirano spremljanje prenašalcev vektorskih bolezni.

Podrobnejša obrazložitev:

Vzrok za pojav porajajočih se mikroorganizmov je kompleksen splet dejavnikov, ki so posledica neprestanega spreminjanja okolja, podnebja in povečane mobilnosti ljudi in živali. Podnebne spremembe namreč pomembno vplivajo na geografsko razširjenost vektorjev (prenašalcev).

Med porajajočimi se grožnjami tvorijo arbovirusi (virus Denga, virus Zika, virus rumene mrzlice, virus Zahodnega Nila, virus Chikungunya...) in nekateri paraziti (lišmanija, malarija...) edinstveno skupino patogenih mikroorganizmov. Ti imajo izjemno velik vpliv na javno zdravje ter velik potencial za kolonizacijo novih ekoloških niš, kot posledica širitve njihovih prenašalcev. Glede na obolevnost in smrtnost, so komarji in peščene muhe najnevarnejše skupine prenašalcev za ljudi, saj skoraj polovici svetovnega prebivalstva grozi možnost okužbe s patogeni, ki jih ti prenašajo.

Nekatere države, ki mejijo na Slovenijo, so na nacionalni ravni že vzpostavile sisteme monitoringa prenašalcev vektorskih bolezni (Italija, Avstrija, Hrvaška, Srbija).

V Sloveniji potrebujemo organiziran sistem monitoringa prenašalcev vektorskih bolezni in patogenov, ki jih ti prenašajo, ki bo skladen s Smernicami za spremljanje avtohtonih vrst komarjev z navodili in tehnično podporo za ciljno zbiranje podatkov na terenu Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezni (ECDC).

S pomočjo vzpostavljenega sistema nadzora bomo lahko strokovno in učinkovito ocenjevali entomološko situacijo in se pripravili na morebitne izbruhe vektorskih bolezni.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 450.000,00 EUR
(10 % MZ, 80 % MOP, 10 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
MZ: dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

5. TEMA

1.1.5. Naslov teme: **Razvoj modela za napovedovanje izpostavljenosti onesnaževalom v notranjem zraku v šolah in priprava z dokazi podprtih ukrepov za načrtovanje učinkovitega naravnega prezračevanja učilnic**

Cilji:

- Identifikacija in karakterizacija virov onesnaževal, ki vplivajo na kakovost zraka v učilnicah.
- Razvoj modela za napovedovanje izpostavljenosti onesnaževalom v notranjem zraku v šolah.
- Meritve kakovosti zraka v učilnici in zunanjega zraka.
- Meritve tesnosti učilnic.
- Priprava z dokazi podprtih ukrepov za načrtovanje učinkovitega naravnega prezračevanja učilnic.
- Preverjanje učinka pripravljenih ukrepov z meritvami kakovosti zraka v učilnici in vključitvijo sodobnih informacijskih tehnologij.

Podrobnejša obrazložitev:

Razvoj modela za napovedovanje izpostavljenosti onesnaževalom v notranjem zraku v šolah in priprava z dokazi podprtih ukrepov za načrtovanje učinkovitega naravnega prezračevanja učilnic predstavljata skupaj z izobraževanjem učencev in učiteljev del prednostnega cilja Akcijskega načrta za izvajanje strategije RS za zdravje otrok v povezavi z okoljem 2012–2020, ki se nanaša na zagotavljanje ustrezne kakovosti zraka v notranjih prostorih, s prioriteto na zagotavljanju naravnega prezračevanja. Učenci preživijo v šoli do 8 ur dnevno, zato kakovost zraka v šolah predstavlja pomemben del izpostavljenosti otrok onesnaževalom v zraku. Poleg škodljivih vplivov na zdravje je slaba kakovost zraka v učilnicah povezana tudi z absentizmom in produktivnostjo učencev.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 30.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

6. TEMA

1.1.6. Naslov teme: **Analiza arhitekturnih rešitev slovenskih zdravstvenih in socialno varstvenih zavodov**

Cilji:

- Pregled arhitekturnih rešitev slovenskih zdravstvenih in socialno varstvenih zavodov.
- Analiza ekonomike gradnje in vzdrževanja zdravstvenih in socialno varstvenih zavodov.
- Prostorska umestitev zdravstvenih in socialno-varstvenih zavodov glede namena delovanja, demografskih sprememb, okoljskih značilnosti in vpliva na javno zdravje.

- Pregled arhitekturnih elementov, prostorskih/okoljskih dejavnikov in rešitev, ki vplivajo na varnost pacientov in zaposlenih v zdravstvenih zavodih ter socialno varstvenih zavodih.
- Priprava predlogov in usmeritev arhitekturnih rešitev v prihodnosti.

Podrobnejša obrazložitev:

Demografsko staranje predstavlja enega najresnejših izzivov, s katerim se sooča večina evropskih držav, tudi Slovenija. Delež starejših od 65 let se povečuje, prav tako pričakovana življenjska doba. Demografsko staranje močno vpliva na potrebe zdravstvenih kapacitet in arhitekturne rešitve, zato je potrebna kritična analiza arhitekture zdravstvenih in socialno varstvenih zavodov z vidika uporabe starostnika in njene uporabnosti v prihodnosti.

Ta predstavlja osnovo za razvoj in izboljšanje pogojev obvladovanja krhkosti, geriatrične oskrbe, negovalnih bolnišnic, domske oskrbe, ipd. in lahko pomembno prispeva k zadanim ciljem Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016–2025, Skupaj za družbo zdravja.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 20.000,00 EUR
 (50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
 dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

7. TEMA

1.1.7. Naslov teme: **Presoja izvedljivosti in učinkovitosti v Državnem programu obvladovanja raka 2017–2021 predlagane celostne rehabilitacije onkoloških bolnikov**

Cilji:

- Reprezentativni vzorec onkoloških bolnikov usmeriti v okviru DPOR pripravljene celostne rehabilitacije, kot je predvidena v Akcijskem načrtu celostne rehabilitacije.
- Oceniti ustreznost predlagane koordinacije celostne rehabilitacije in vprašalnikov za triažiranje ter delovanje vzpostavljene mreže celostne rehabilitacije.
- Ugotoviti potrebe po posameznih sklopih celostne rehabilitacije pri reprezentativnem vzorcu, na podlagi rezultatov pripraviti projekcijo potreb celostne rehabilitacije vseh onkoloških bolnikov na nacionalni ravni ter predlagati ustrezne prilagoditve v DPOR pripravljenih smernic celostne rehabilitacije onkoloških bolnikov.
- S pomočjo kontrolne skupine bolnikov, ki jim storitev celostne rehabilitacije ni bila ponujena, oceniti, ali se je kakovost življenja bolnikov vključenih v predlagan sistem celostne rehabilitacije izboljšala, ter ugotoviti, kako je intervencija vplivala na absentizem, vračanje na delo in invalidsko upokojevanje.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je oceniti učinke v Državnem programu obvladovanja raka 2017–2021 (DPOR) predlagane celostne rehabilitacije ter možnost njene izvedbe.

Vse več ljudi živi še dolgo po postavljeni diagnozi in zaključenem zdravljenju raka, v vsakdanjem življenju pa jih ovirajo posledice bolezni in/ali zdravljenja. Po podatkih Registra raka RS trenutno v Sloveniji živi več kot 100.000 ljudi, ki jim je bila v življenju vsaj enkrat postavljena diagnoza rak. Mnogi med njimi imajo diagnozo postavljeno v letih, ko so še delovno aktivni. Celostno rehabilitacijo zajemajo aktivni postopki, s katerimi onkološkim bolnikom omogočamo najboljše telesno, duševno in socialno delovanje od diagnoze dalje, vključno z vračanjem na delo.

DPOR v okviru Akcijskega načrta celostne rehabilitacije za onkološke bolnike 2018–2021, opredeljuje cilje in ukrepe ter organizacijsko strukturo za uvedbo celostne rehabilitacije za onkološke bolnike v Republiki Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 110.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

8. TEMA

1.1.8. Naslov teme: **Razvoj kazalnikov in metodologije spremljanja poznih posledic zdravljenja raka v otroštvu na nacionalni ravni**

Cilji:

- Zbrati, pregledati in z mednarodnimi priporočili uskladiti definicije posameznih kazalnikov s področja poznih posledic zdravljenja raka v otroštvu in opredeliti njihove vire v Sloveniji.
- Vzpostaviti nacionalni register za sledenje poznih posledic zdravljenja raka v otroštvu v okviru Registra raka Republike Slovenije.
- Oceniti prevalenco somatskih poznih posledic in drugih primarnih tumorjev pri prebivalcih Slovenije, ki so se v otroštvu zdravili zaradi raka, predlagati priporočeno sledenja za vsakega od prepoznanih dejavnikov tveganja ter oceniti obseg zdravstvenih storitev, ki jih v odrasli dobi potrebujejo zboleli za rakom v otroštvu.
- Na podlagi ugotovitev raziskave predložiti načrt nacionalnega spremljanja poznih posledic zdravljenja raka pri odraslih.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je vzpostavitev nacionalnega sistema spremljanja in obvladovanja poznih posledic zdravljenja raka v otroštvu.

Bolniki, ki so se zdravili zaradi raka imajo lahko težave, ki se pojavijo nekaj mesecev ali več let po končanem zdravljenju. Nastanejo zaradi neugodnega učinka tumorja in terapij, ki se uporabljajo za zdravljenje (kirurgija, radioterapija in kemoterapija). Rezultati študij kažejo, da ima kar dve tretjini bolnikov po zdravljenju raka v otroštvu eno ali več somatskih posledic in kar 6-krat večjo incidenco drugih primarnih rakov v primerjavi z njihovimi vrstniki. Potrebno je redno, doživljenjsko spremljanje teh oseb z namenom zgodnje diagnostike morebitnih poznih posledic in pravočasnega ukrepanja ter zdravljenja v primeru zdravstvenih težav. Dokazano je, da pravočasno odkrivanje in odpravljanje poznih posledic zdravljenja raka izboljšuje kakovost življenja, povečuje možnost za nadaljevanje šolanja, zaposlitev, dolgoročno pa zmanjšuje absentizem ter potrebe po zdravstvenih storitvah.

Državni program obvladovanja raka 2017 – 2021 postavlja vzpostavitev nacionalnega sistema za sledenja poznih posledic zdravljenja onkoloških bolnikov med ključne strateške cilje celostne rehabilitacije.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 40.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

9. TEMA

1.1.9. Naslov teme: **Delež bolnikov s sladkorno boleznijo tipa 2, ki se zdravijo brez zdravil, in delež oseb z neprepoznano sladkorno boleznijo**

Cilji:

- Oceniti delež sladkornih bolnikov v Sloveniji, pri katerih sladkorna bolezen še ni odkrita.
- Oceniti delež tistih, ki imajo odkrito sladkorno bolezen, vendar jo obvladujejo brez zdravil.
- Ugotoviti razširjenost sladkornih bolnikov v posameznih skupinah prebivalstva (starost, spol, socialno ekonomski status).
- Zagotoviti razvoj, implementacijo in evalvacijo ustreznih programov za preprečevanje in zgodnje odkrivanje sladkorne bolezni.

Podrobnejša obrazložitev:

Nacionalni program za obvladovanje sladkorne bolezni 2010-2020 (NPOSB) je strateški razvojni dokument, za namen obvladovanja sladkorne bolezni.

Cilji NPOSB so zmanjšanje pojavnosti sladkorne bolezni tipa 2, preprečevanje sladkorne bolezni tipa 2 pri osebah z velikim tveganjem, zgodnje odkrivanje sladkorne bolezni ter zmanjševanje zapletov in umrljivosti zaradi sladkorne bolezni. Aktivnosti so usmerjene v izpolnjevanje krovnih ciljev NPOSB in štiri horizontalne procese, med katerimi je tudi spremljanje deleža bolnikov s sladkorno boleznijo tipa 2, ki se zdravijo brez zdravil, in delež oseb z neprepoznano sladkorno boleznijo. Sladkorna bolezen spada med najpogostejše razloge, zaradi katerih prebivalci Slovenije obiščejo zdravnika, podaljševanje življenjske dobe in staranje prebivalstva pa bo te potrebe samo še povečalo. Natančni podatki o razširjenosti sladkorne bolezni v posamezni starostni skupini, glede na spol in geografsko območje so izjemnega pomena za oceno sedanjega in bodočega bremena bolezni kot tudi za spremljanje učinkovitosti preventivnih ukrepov. Ocene navajajo, da je celo 30 % sladkornih bolnikov takih, ki ne prejema medikamentozne terapije.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 90.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

10. TEMA

1.1.10. Naslov teme: **Ugotavljanje vzrokov za hospitalizacije pacientov zaradi sladkorne bolezni**

Cilji:

- Analiza najpogostejših vzrokov za hospitalizacije in njihovo trajanje.
- Delež hospitalizacij, ki bi se jim bilo možno izogniti.
- Hospitalizacije zaradi kroničnih zapletov sladkorne bolezni.
- Hospitalizacije zaradi rakavih obolenj.

Podrobnejša obrazložitev:

Skupaj s porastom drugih kroničnih bolezni sladkorna bolezen ogroža vzdržnost zdravstvenih sistemov in bi jo bilo večinoma mogoče preprečiti. Zdravstvena oskrba bolnika s sladkorno boleznijo je namreč mnogo dražja od oskrbe povprečne osebe v populaciji. Sladkorna bolezen spada med bolezni, pri katerih je ambulantno vodenje z doseganjem bližnjih/vmesnih ciljev v zdravljenju ključno za zdravstvene izide. Velik delež zapletov, bolnišničnih obravnav in umrljivosti zaradi sladkorne bolezni je izogibljiv in odraža kakovost zdravstvene oskrbe ter morebitne vrzeli, obenem pa povečuje breme bolezni zaradi zdravstvenih, socialnih in ekonomskih posledic.

Podatki o hospitalizacijah pacientov zaradi sladkorne bolezni oziroma zaradi komplikacij sladkorne bolezni so izjemnega pomena za dobro načrtovanje ukrepov in za zagotavljanje ustreznih zmogljivosti. Ti podatki so potrebni tudi za oceno uspešnosti ukrepanja, dolgoročno pa tudi za preverjanje trendov. Cilj je pridobiti natančne podatke o številu hospitaliziranih, saj je kodiranje vzrokov hospitalizacije pogosto pod vplivom glavne diagnoze oziroma večih diagnoz bolezni, ki jih imajo hospitalizirani bolniki. Podobno je tudi pri zapletih. Za potrebe ekonomskega vrednotenja bolezni so ključnega pomena natančna analiza vzrokov za hospitalizacije. Podatki vzrokov za hospitalizacije pacientov zaradi sladkorne bolezni so pomembni tudi v okviru ocene bremena bolezni.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 50.000,00 EUR

(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

11.TEMA

1.1.11. Naslov teme: Podpore mladim v psihosocialnih stiskah

Cilji:

- Analiza obstoječe podporne mreže z vidika mladih iskalcev podpore.
- Ugotoviti kako in na kakšen način se lahko obstoječe (in še ne obstoječe) aktivnosti, organizacije in ustanove povezujejo na način, da bodo kot mreža bližje mladim.
- Kakšna naj bo mreža, ki bo zmogla poiskati, zajeti ter tudi zadržati mlade, ki iz siceršnjih oblik podpore zaradi različnih razlogov izpadejo.
- V analizo vključiti tudi mlade, ki uporabljajo psihoaktivne substance in povezanost področja uporabe psihoaktivnih substanc s sistemom (ne)formalne podpore v psihosocialnih stiskah.
- Oblikovati predloge za kvalitativno preoblikovanje obstoječe mreže, da bo lahko zajela in na mladim primeren ter dostopen način podporno oskrbela širši krog mladih v zgodnejših fazah njihovih stisk.

Podrobnejša obrazložitev:

Med mladimi, ki doživljajo različne psihosocialne oz. duševne stiske obstaja nezanemarljiv delež takih, ki zaradi različnih razlogov ne dosežejo programov podpore oziroma ponudnikov ustreznih storitev oz. iz takih programov izpadejo. To se lahko zgodi, ker zaradi različnih ovir (prostorskih, finančnih in subjektivnih) izvorov strokovne podpore ne uspejo doseči, ali ponudnike storitve najdejo, vendar jih, ob odsotnosti alternativnih, njim bližjih oblik pomoči, ne želijo uporabljati ali pa storitve najdejo, vendar jih ustanove oziroma organizacije zavračajo, ker mladi ne ustrezajo njihovim kriterijem oziroma pogojem za vključitev v pomoč. Zato je ključno oblikovati podporne storitve, programe oziroma vsebine, ki bi bili blizu potrebam mladih. Še posebej z vidika (ne)umeščenenosti oziroma (ne)skladnosti storitev pomoči z življenjskimi pogoji, potrebami in željami mladih.

Rezultati bodo prispevali k zadanim ciljem Nacionalnega programa na področju prepovednih drog 2014 - 2020.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 50.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
dr. Agata Zupančič: tel. št. 478-6082, e-mail: agata.zupancic@gov.si

12.TEMA

1.1.12. Naslov teme: Razvoj slovenskega genomskega projekta: človeški genom za zdravje

Cilji:

- Razvoj platforme za translacijo genomskega sekvenciranja v namen izboljšanja zdravja Slovencev.
- Razvoj mreže ključnih deležnikov, ki vključujejo zdravstvene, izobraževalne in raziskovalne institucije ter predstavnike zainteresirane javnosti za razvoj slovenskega genomskega projekta.
- Priprava izhodišč in zasnove slovenskega genomskega projekta (1000 slovenskih genomov).
- Izvedba pilotskega projekta v okviru diagnostike redkih genetskih bolezni in v okviru prospektivne vključitve zdravih Slovencev.
- Razvoj izobraževalnih programov za ključne deležnike: laično javnost, medicinske delavce.

Podrobnejša obrazložitev:

Nove genomske tehnologije, posebej sekvenciranje celotnega človeškega genoma imajo potencial, da odločilno spremenijo pristop k prediktivni, preventivni in personalizirani medicini. Slovenija je glede na zdrava leta življenja v vseh starostnih skupinah pri obeh spolih pod povprečjem EU in ključnega pomena je omogočiti državljanom dostop k novim pristopom v medicini in s tem k bolj kvalitetnemu in produktivnemu življenju. Razvoj tega področja podpira EU iniciativa: "Towards access to at least 1 million sequenced genomes in the European Union by 2022", katere sopodpisnica je tudi Republika Slovenija. Namen razvoja slovenskega genomskega projekta je za prebivalstvo celotne Slovenije izboljšati dostopnost do diagnostike in genetskega svetovanja bolnikom in družinam z genetsko pogojenimi boleznimi, povečati število opravljenih preiskav, skrajšati čas storitve, izboljšati kakovost storitev s pridobivanjem točnejših rezultatov, uvesti nove preiskave, opolnomočiti prebivalce za uporabo novejših tehnologij, uveljaviti koncept trajnostnega razvoja ter zmanjšati tveganje socialne izključenosti. Genomsko testiranje omogoča identifikacijo genetskega vzroka ne samo pri osebah s simptomi in znaki bolezni, temveč že v obdobju preden se bolezen izrazi. Tak podatek lahko posamezniku omogoči prilagoditev življenjskega sloga in medicinske intervencije ter sprejemanje odločitev pri načrtovanju potomstva. Razvoj personalizirane medicine omogoča pospeševanje ciljno usmerjenih zdravstvenih posegov, ki omogočajo preprečevanje, zgodnje odkrivanje in boljše zagotavljanje zdravstvenih storitev za državljane in učinkovitost zdravljenja za bolnike ter tako prispeva k izboljšanju zdravstvenih rezultatov, globalno gledano pa tudi prispeva k naložbam, gospodarski rasti in delovnim mestom.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 300.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
dr. Robert Medved: tel. št. 478-6009, e-mail: robert.medved@gov.si

13.TEMA

1.1.13. Naslov teme: **Razvoj slovenskega vozlišča za evropske referenčne mreže (ERM)**

Cilji:

- Harmonizacija delovanja in širjenje informacij in dobrih praks na področju ERM znotraj obstoječih mrež na nacionalnem nivoju.
- Strokovno povezovanje in širjenje informacij med ustreznimi izvajalci zdravstvenega varstva in strokovnimi centri, ki obravnavajo bolnike z redkimi boleznimi na nacionalnem nivoju.
- Informiranje in povezovanje vseh ključnih deležnikov na področju ERM (ZZZS, MZ, združenja bolnikov, izvajalci zdravstvenega varstva).
- Na mednarodnem nivoju zagotavljati dostopnost in pravočasnost relevantnih informacij, potrebnih za optimalno delovanje ERM, v smeri EU – Slovenija.
- Aktivna vloga pri povezovanju in usklajevanju politik med EU, MZ in stroko na področju ERM.
- Povezovanje z mednarodno mrežo Orphanet Network, največjim referenčnim portalom za redke bolezni na svetu.

Podrobnejša obrazložitev:

Zdravstveni sistemi v EU si prizadevajo zagotoviti visokokakovostne in stroškovno učinkovite storitve, kar je posebno težko doseči pri redkih boleznih, za katerimi trpi približno 30 milijonov državljanov EU (6-8% splošne populacije). V ta namen so bile ustanovljene evropske referenčne mreže (ERM), virtualne mreže, ki povezujejo izvajalce zdravstvenih storitev po celi Evropi. Ustanovitev ERM predstavlja dodano vrednost za EU in njene prebivalce. Njihov cilj je zdravljenje kompleksnih redkih boleznih, ki zahtevajo visoko specializirano obravnavo ter koncentracijo znanja in virov. Razvoj vozlišča izhaja iz ciljev opredeljenih v Načrtu dela na področju redkih bolezni v Sloveniji in Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016–2025, Skupaj za družbo zdravja.

Slovenija kot majhna država ima velik interes vključevanja v ERM, katerih glavni namen je dostop do vrhunskih zdravstvenih storitev ne glede na to, kje v EU biva posameznik. V majhni državi je namreč težko zagotavljati eksperte za vsako posamezno redko bolezen, ki jih je po ocenah med 5.000 in 8.000. Na ravni EU je bilo ustanovljenih 24 ERM. Njihov cilj je zdravljenje kompleksnih redkih boleznih, ki zahtevajo visoko specializirano obravnavo ter koncentracijo znanja in virov. Štiriindvajset obstoječih evropskih referenčnih mrež obravnava vsaka svoje specialno področje. Slovensko vozlišče za ERM bo predstavljalo možnost za povezavo nacionalnega zdravstvenega sistema s številnimi ali vsemi ERM, predvsem pa bo slovensko vozlišče delovalo kot vmesnik med nacionalnim sistemom zdravstvenega varstva in tistimi omrežji, kjer Slovenija ne bo imela zastopnika ne kot polnopravni član niti kot pridruženi nacionalni center.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 100.000,00 EUR
(50 % MZ, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

dr. Robert Medved: tel. št. 478-6009, e-mail: robert.medved@gov.si

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.3. Tematski sklop: Dostojno življenje za vse

5.3.1. Naslov teme: Določitev virov svınca v Zgornji Mežiški dolini kot podpora ukrepom zmanjšanja izpostavljenosti prebivalstva

Cilji:

- Določiti izotopsko sestavo svınca v posameznih virih Pb v Zgornji Mežiški dolini (rude, halde, zemlja, voda (reka Meža), rečni sediment, pesek v peskovnikih, makadamskih cestah, cestnih nabrežin, izpusti iz industrijskih objektov...).
- Sezonsko spremljanje izotopske sestave svınca v prašnih delcih v Zgornji Mežiški dolini.
- Identifikacija virov svınca v prašnih delcih v Zgornji Mežiški dolini na podlagi izotopske sestave Pb.
- Ocena biološke dosegljivosti svınca v različnih vzorcih iz okolja (predvsem v haldi in rečnih sedimentih) v razmerju do velikosti delcev.

Podrobnejša obrazložitev:

Zgornja Mežiška dolina ima več stoletno tradicijo rudarjenja in predelave svınca, rezultat česar je tudi močno povečana obremenjenost okolja s svincem. Zaradi tega dejstva je Republika Slovenija v letu 2007 sprejela Odlok o območjih največje obremenjenosti okolja in o programu ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v Zgornji Mežiški dolini (Uradni list RS, št. 119/07). Prekomerna izpostavljenost svincu in posledično povečan vnos svınca v telo ima škodljive vplive na zdravje ljudi. Zaradi strupenosti že pri zelo nizkih koncentracijah predstavlja nevarnosti za zdravje ljudi, predvsem za majhne otroke in zarodke. Podatki kažejo, da se je obremenjenost otrok Zgornje Mežiške doline s svincem v prvih letih izvajanja sanacijskih ukrepov izboljševala, po letu 2010 pa ne več. Prevalenčna študija vsebnosti svınca v krvi otrok iz Mežiške doline je v letu 2018 pokazala celo višje vrednosti kot študija izvedena leta 2013. Iz tega izhaja, da je potrebno kritično ovrednotiti ukrepe in pomanjkljivosti pri njihovem izvajanju.

V Zgornji Mežiški dolini je prisotnih več potencialnih virov svınca, ki lahko vplivajo k povečani izpostavljenosti prebivalstva. Med te spadajo s svincem kontaminirana tla kot posledica dolgoletnega rudarjenja in pridobivanja svınca, halde in rudarski odpadki, makadamske ceste in utrjene površine, pri katerih je bila uporabljena s svincem obremenjena halda, industrijski obrati za reciklažo in proizvodnjo svinčenih baterij ter obrat za proizvodnjo gradbenih materialov.

Glavna prenosna pot svınca v telo je preko vdihavanja ter zaužitja prašnih delcev in s svincem obremenjene hrane in vode. V sklopu Odloka o območjih največje obremenjenosti okolja in o programu ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v Zgornji Mežiški dolini se izvaja monitoring ravni svınca v prašnih delcih in tleh.

Zaradi veliko možnih potencialnih virov onesnaženja pa je z obstoječimi pristopi težko določiti glavne prenosne poti in vire svınca. Potrebno je uporabiti drugačna orodja, ki omogočajo sledenje različnim virom svınca v okolju in ne le njegovi koncentraciji. Takšno orodje je določanjem izotopske sestave svınca, s pomočjo katere lahko razlikujemo med različnimi viri svınca. Izotopska sestava se spreminja glede na izvor svınca, kakor tudi med njegovo predelavo in kroženjem v okolju. Ker so razlike v izotopski sestavi med posameznimi viri zelo majhne je potrebno uporabiti najbolj občutljive tehnike, ki trenutno obstajajo, kot na primer multikolektorska spektrometrija na induktivno sklopljeno plazmo (MC-ICP-MS). S podatki o biološki dosegljivosti svınca v različnih vzorcih iz okolja, glede na velikost delcev, bomo dobili boljši vpogled v okoljsko obnašanje onesnaženega materiala, ki se uporablja v gradbeništvu ter ocenili možnost negativnih vplivov na zdravje ljudi.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 100.000,00 EUR
(25% MOP, 25% MZ, 50% ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:
MOP: Janja Turšič, Agencija RS za okolje: tel. št. 01/ 478-4000

15. Predlagatelj teme: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
(Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo)
(Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

1. TEMA

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

2.6. Tematski sklop: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

2.6.1. Naslov teme: Spremljanje in presoja učinkovitosti grozdov (SRIP S4) in povezava inštrumentov države v VFO 2014-2020

Cilji:

- Vzpostaviti prakso spremljanja in presoje učinkovitosti delovanja in napredka strateško razvojno inovacijskih partnerstev in politike grozdenja na podlagi izkušenj z S4.
- Faza 1 (2020 Q3):
 - Nadgradnja kazalnikov uspešnosti, kvantitativna analiza ekonomske in razvojne učinkovitosti članov SRIP, pridobitev manjkajočih podatkov upoštevajoč rezultate spremljanja in vrednotenja SRIP S4 2017-2019, vključno s kvalitativno analizo uspešnosti delovanja SRIP z njihovim sodelovanjem.
 - Priprava predlogov nadgradnje sistema upravljanja v smeri spodbujanja sodelovanja med SRIPi in znanstveno raziskovalnim sistemom.
- Faza 2 (2020 Q1 in 2021 Q1):
 - Priprava predlogov in pomoč SRIPom pri pripravi letnih poročil ter priprava strokovnih podlag SVRK za pripravo poročil o izvajanju S4 ter pri pripravi podlag vezanih na S4 za programiranje kohezijske politike po letu 2020.
- Faza 3 (2022 Q2):
 - Izvedba ocene učinkovitosti in uspešnosti SRIP S4 (do okvirno konca leta 2022) s priporočili glede metodologije spremljanja ter izvajanja politike grozdenja.

Podrobnejša obrazložitev:

Tema predstavlja neposredno podporo Vladi RS pri izvedbi Strategije pametne specializacije Slovenije v obdobju 2016–2023 (S4) in Raziskovalno inovacijske strategije, ki obenem predstavljata ključne strateške dokumente RS za pripravo programov za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2020–2026 na področjih R&R, inovativnosti in podjetništva. Pri izvajanju CRP (2016) »Analitične podlage za revizijo S4 v letu 2018« in CRP (2016) »Strateška razvojno inovacijska partnerstva kot orodje krepitve inovacijske sposobnosti slovenskega gospodarstva« in posebej ob pilotnem testiranju metodologije za vrednotenje poslovnih modelov SRIP v okviru slednjega CRP, so bile ugotovljene določene pomanjkljivosti pri zbiranju podatkov, ki so potrebni za zanesljivo spremljanje in presojo učinkovitosti delovanja strateških razvojno inovacijskih partnerstev (grozdov) in s tem povezanih politik oziroma podpornih ukrepov. Za vzpostavitev robustne prakse dolgoročnega spremljanja delovanja grozdov, je potrebna nadgradnja kazalnikov in sistema poročanja SRIP in članov SRIP.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 90.000,00 EUR

(15.000,00 EUR SVRK, 15.000,00 EUR MGRT, 15.000,00 EUR MIZŠ, 45.000,00 EUR ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

SVRK: Marko Hren: tel. št. 01/400-3370, e-mail: marko.hren@gov.si

MGRT: Simona Cetin: tel. št. 01/400-3337

MIZŠ: Mateja Struna: tel. št. 01/478-4744

16. Predlagatelj tem: Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.4. Tematski sklop: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

1.4.4. Naslov teme: Dr. Branislava Sušnik in sodobniki – ambasadorji slovenske znanosti v Južni Ameriki

Cilj:

- Ob obhajanju 100-letnice rojstva znamenite slovenske antropologinje v Paragvaju dr. Branislave Sušnik v jeseni 2020 ustvariti serijo znanstvenih besedil na temo njenega delovanja – kot podlago za mednarodni znanstveni simpozij v jeseni 2020. Kljub temu, da bo simpozij posvečen njej, bodo dobrodošla tudi primerjalna raziskovalna odkritja o delu in vlogi drugih slovenskih znanstvenikov in raziskovalcev v Južni Ameriki.

Podrobnejša obrazložitev:

V letu 2020 bomo obhajali 100 let rojstva dr. Branislave Sušnik. Prvi v seriji številnih dogodkov v počastitev jubileja bo predvidoma odkritje spominskega obeležja in razstavo v njenih rojstnih Medvodah (marec 2020), vrhunec dogajanja pa je načrtovan za jesen (november) 2020, ko bo v Slovenskem etnografskem muzeju odprta razstava o življenju in delu dr. Sušnikove – v sodelovanju z Muzejem Andrés Barbero iz Paragvaja. Istočasno ali po razstavi bo potekal znanstveni simpozij z možnim gostovanjem paragvajskih raziskovalcev. Namen CRP je torej oblikovanje znanstvenih besedil, ki bodo osvetlila tako njeno življenje in delo kot njen vpliv na razvoj antropološke znanosti v Paragvaju, Sloveniji in svetu. Zavoljo temeljitejše umestitve v njen kulturni in znanstveni prostor in čas bodo dobrodošle tudi primerjalne deskripcije in analize vloge drugih znanstvenikov in raziskovalcev slovenskega rodu v Južni Ameriki.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 15.000,00 EUR

(50 % USZS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

dr. Zvone Žigon: tel. št. 01/ 230-8011; e-mail: Zvone.Zigon@gov.si

2. TEMA

1.4.5. Naslov teme: Slovenski etnikum med Mirno, Kvarnerjem in državno mejo v preteklosti in danes

Cilj:

- Na sklenjenem območju občin Novigrad, Brtonigla, Umag, Buje, Grožnjan, Oprtalj, Buzet, Lanišče, Lupoglav (v Istrski županiji) in Matulji, Kastav, Viškovo, Klana, Opatija, Lovran, Mošćeniška Draga (v Primorsko-Goranski županiji), z etnološkega, zgodovinskega, lingvističnega in sociološkega vidika raziskati ter izrisati preteklo in sedanjo podobo, opisati preteklo in sedanje stanje ter predstaviti pretekli in sedanji položaj tistega dela tamkajšnjega prebivalstva, ki ga (je) karakterizira(la) slovenska etničnost.

Podrobnejša obrazložitev:

Predmet raziskave sta preteklo in sedanje stanje oziroma pretekli in sedanji položaj prebivalstva slovenske etničnosti ali slovenske etnične pripadnosti na območju občin Novigrad, Brtonigla, Umag, Buje, Grožnjan, Oprtalj, Buzet, Lanišče, Lupoglav (v Istrski županiji) ter Matulji, Kastav, Viškovo, Klana, Opatija, Lovran in Mošćeniška Draga (v Primorsko-Goranski županiji) - oboje osvetljeno z etnološkega, zgodovinskega, lingvističnega in sociološkega vidika.

Raziskava vključuje delo s pisnimi viri in terensko delo. Raziskovalno težišče preteklega stanja je na obdobju pred razpadom Habsburškega cesarstva, torej pred priključitvijo (skoraj celotnega) teritorija h Kraljevini Italiji.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 15.000,00 EUR

(50 % USZS, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Rudi Merljak: tel. št. 01/230-8007; e-mail: rudi.merljak@gov.si

16. Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje, Urad Republike Slovenije za kemikalije
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.1. Tematski sklop: Zdravo in aktivno življenje

1.1.15. Naslov teme: Izvajanje evropske kemijske zakonodaje REACH na osnovi znanstvenih ugotovitev o učinkih nevarnih kemikalij za ljudi in okolje

Cilji:

- Izvajanje Evropske kemijske zakonodaje REACH (registracija, evalvacija, avtorizacija in omejitve kemikalij), s poudarkom na raziskavah nevrotoksičnega učinka.
- Identifikacija najmanj ene snovi ali skupine snovi z nevrotoksičnim učinkom, ki zaradi uporabe in izpostavljenosti povzroča tveganje za zdravje človeka.
- Priprava dosjeja XV za opredelitev snovi kot snovi, ki povzroča veliko zaskrbljenost (SVHC z ekvivalentnimi učinki) v skladu z Uredbo REACH, na podlagi katerega se bo snov lahko vključila na kandidatno listo snovi v skladu z Uredbo REACH oziroma se bo pripravil drug ukrep za zmanjševanje tveganja za zdravje človeka.

Podrobnejša obrazložitev:

Kemikalije in potencialno nevarne snovi ali predmeti, ki vsebujejo druge nevarne kemikalije, so danes nepogrešljivi v vsakdanjem življenju, vendar njihova uporaba lahko predstavlja tveganje za človekovo zdravje (delavci na delovnem mestu, potrošniki). Kemikalijam so najbolj intenzivno izpostavljeni delavci na delovnem mestu. Raziskave, ki vključujejo izpostavljenost in uporabo kemikalij, lahko bistveno pripomorejo k temu, da se sprejeta zakonodaja implementira na ustrezen način v praksi in postane sredstvo, da se lahko na nacionalni in EU ravni sprejmejo ustrezni in učinkoviti ukrepi, ki pripomorejo k zmanjševanju tveganja.

- Z raziskavo želimo pridobiti znanstveno utemeljeno identifikacijo snovi, ki imajo nevrotoksičen učinek in ki zaradi količin ali načinov uporabe predstavljajo veliko tveganje za zdravje ljudi in negativno vplivajo na kvaliteto življenja človeka,
- strokovno utemeljitev nevrotoksičnega učinka, kot učinka, ki povzroča ekvivalenten nivo zaskrbljenosti kot SVHC snovi (snovi, ki povzročajo veliko zaskrbljenost) v skladu s členom 57(f) Uredbe REACH in
- predlog dosjeja XV za identifikacijo snovi z nevrotoksičnim učinkom, ki povzroča ekvivalentni nivo zaskrbljenosti kot SVHC snov, v skladu s členom 57(f) Uredbe REACH.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 20.000,00 EUR
(50 % URSK, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Simona Fajfar: tel. št. 01/400-6053 (ali 01/400 6039), e-mail: simona.fajfar@gov.si

17. Predlagatelj teme: Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti
Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.3. Tematski sklop: Dostojno življenje za vse

1.3.5. Naslov teme: Ovire za dostojno življenje prebivalcev v romskih naseljih na področjih, ki so definirana v Okvirju EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020

Cilji:

- Pridobiti kvalitativni vpogled v probleme in ovire, ki prebivalcem romskih naselij onemogočajo ali otežujejo doseganje razmer za dostojno življenje in povzročajo njihovo socialno izključenost.
- Raziskati dejavnike in vzroke, ki vplivajo na vključenost oziroma izključenost prebivalcev romskih naselij na področjih, ki so definirana v Okvirju EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020.
- Pripraviti predloge za odpravo ali ublažitev problemov in ovir, s katerimi se srečujejo prebivalci romskih naselij.
- Pripraviti priporočila za pripravo strateškega okvirja in ukrepov programa ukrepov na podlagi 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) po letu 2021.

Podrobnejša obrazložitev:

Vlada Republike Slovenije je dne 25. 5. 2017 na podlagi Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) sprejela Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2017–2021, ki sledi Okvirju EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020⁷ in predstavlja temeljni nacionalni dokument politik ukrepanja, usmerjenih v izboljšanje družbenega položaja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji. Kljub temu, da je na nacionalni ravni sprejet celovit nabor ukrepov na področju socialnega vključevanja pripadnic in pripadnikov romske skupnosti in da se krepí tudi njihovo izvajanje in učinkovanje na terenu, v okoljih, kjer pripadniki in pripadnice romske skupnosti živijo, sprejeti ukrepi ne prinašajo v zadostni meri zelenih učinkov in rezultatov oziroma je napredek na tem področju največkrat prepočasen. Oblikovanje učinkovitih ukrepov, ki bodo prilagojeni dejanskim razmeram in bodo učinkovito naslavljali izzive in ovire, ki preprečujejo prebivalstvu v romskih naseljih njihovo večjo aktivnost in vključenost v družbo, je ključnega pomena za nadaljnje delo in pristope Vlade Republike Slovenije na tem področju, saj se z letom 2021 aktualni program ukrepov zaključuje in bo potrebno oblikovati nov program. S projektom se želi pridobiti kvalitativni vpogled v probleme in ovire, ki prebivalcem romskih naselij onemogočajo ali otežujejo doseganje razmer za dostojno življenje in povzročajo njihovo socialno izključenost, in raziskati dejavnike in vzroke, ki vplivajo na vključenost oziroma izključenost prebivalcev romskih naselij na področjih, ki so definirana v Okvirju EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020. Cilj projekta je tudi pripraviti predloge za odpravo ali ublažitev problemov in ovir, s katerimi se srečujejo prebivalci romskih naselij, in pripraviti priporočila za pripravo strateškega okvirja in ukrepov programa ukrepov na podlagi 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) po letu 2021.

⁷ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 z dne 5. aprila 2011, COM(2011) 173 konč.

Dostopno na naslovu <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0173&from=en> (6. 5. 2019).

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 30.000,00 EUR
(50 % UN, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Maja Mamlič: tel. št. 01/478-1183 oz. 01/478-1180; e-mail: maja.mamlic@gov.si oz. gp.un@gov.si

18. Predlagatelj tem: Zagovornik načela enakosti

Sofinancerji: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.3. Tematski sklop: Dostojno življenje za vse

1.3.6. Naslov teme: Strukturna diskriminacija kot ovira pri doseganju cilja dostojnega življenja za vse

Cilji:

- Na podlagi analize in s primerjanjem podatkov iz obstoječih raziskav, analiz, študij, poročil in priporočil mednarodnih organizacij, sodne prakse, primerov, v katerih je bila ugotovljena diskriminacija, ter z izvedbo intervjujev oz. fokusnih skupin opredeliti najbolj izpostavljene skupine oseb, ki se soočajo z diskriminacijo na podlagi posameznih osebnih okoliščin (spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina) v povezavi s področji življenja (delo in zaposlovanje, socialna varnost in zdravstveno varstvo, vzgoja in izobraževanje, trg dobrin in storitev), ki zahtevajo ukrepe za zmanjševanje posledic strukturne diskriminacije, in izsledke zapisati v dokumentu.
- Na podlagi analize in s primerjanjem podatkov iz prve alineje opredeliti najbolj izpostavljena področja življenja v povezavi z osebnimi okoliščinami, ki zahtevajo ukrepe za zmanjševanje posledic strukturne diskriminacije, in izsledke zapisati v dokumentu.
- Na podlagi dokumentov iz prve in druge alineje pripraviti priporočila za izvedbo posebnih ukrepov za zagotavljanje enakosti, kot jih opredeljuje Zakon o varstvu pred diskriminacijo, glede na pristojnosti posameznih državnih organov, lokalnih skupnosti in nosilcev odločanja za izvajanje teh ukrepov.
- Seznaniti strokovno javnost o izsledkih raziskovalnega projekta in jo opolnomočiti za ukrepanje pri odpravljanju strukturne diskriminacije.
- Seznaniti širšo javnost o izsledkih raziskovalnega projekta in jo opolnomočiti za prepoznavanje strukturne diskriminacije in ukrepanje na individualni ravni.

Podrobnejša obrazložitev:

Kljub dejstvu, da se je Slovenija v mednarodnih zavezujočih dokumentih in v nacionalni zakonodaji zavezala k spoštovanju načela enakosti in odpravi vseh oblik diskriminacije, zaenkrat ni na voljo preglednih študij na tem področju, ki bi primerjalno in celovito naslavljale problematiko strukturne diskriminacije glede na osebne okoliščine in področja življenja. Na to opozarja tudi Poročilo Evropske mreže za pravo enakosti o stanju na področju diskriminacije v Sloveniji za leto 2017, nastalo pod okriljem Direktorata za pravosodje in potrošnike Evropske komisije.⁸ Brez tovrstnega vseobsegajočega pregleda ni mogoče načrtovati učinkovitih politik, ki bi imele moč preseči zatečeno stanje na področju strukturne diskriminacije.

Predlagana raziskovalna tema je izrazito presečna in medsektorska ter naravnana k širšim družbenim ciljem, saj izhaja iz ključne zavezanosti države k uresničevanju načela enakosti in varstvu pred diskriminacijo, ki jo imajo kot zakonsko nalogo udejanjati vsi državni organi, lokalne skupnosti in drugi nosilci odločanja. Izsledki raziskovalnega projekta bodo podlaga za oblikovanje in izvedbo ukrepov za zmanjševanje oz. odpravo posledic strukturne diskriminacije na horizontalni ravni, zato je pomembna za široko paleto izvedbene strukture.

⁸ <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4798-slovenia-country-report-non-discrimination-2018-pdf-2-48-mb>

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 100.000,00 EUR
(50 % ZNE, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Nevenka Prešlenkova: tel. št. 01/ 473-5541, e-mail: nevenka.preslenkova@zagovornik-rs.si

2. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.1. Tematski sklop: Zdravo in aktivno življenje

1.1.16. Naslov teme: Zmanjševanje in odpravljanje diskriminacije na podlagi etničnega porekla, rase in/ali vere

Cilji:

- Na podlagi analize stanja iz razpoložljivih virov (predpisi, poročila in priporočila relevantnih nacionalnih in mednarodnih organizacij) opredeliti področja življenja, iz katerih izhaja verjetnost za diskriminacijo oseb na osnovi osebne okoliščine etničnega porekla, rase in/ ali vere, in oblikovati metodologijo za pridobitev kvalitativnih in kvantitativnih podatkov neposredno od oseb z osebno okoliščino etničnega porekla, rase in/ ali vere, ter izsledke zapisati v dokumentu.
- Na podlagi analize stanja iz predhodne alineje z izvedbo situacijskega testiranja in drugih kvantitativnih ter kvalitativnih metod raziskovanja pridobiti kakovostne podatke s terena in preveriti obstoj diskriminacije za osebe z osebno okoliščino etničnega porekla, rase in/ ali vere na naslednjih področjih življenja: delo in zaposlovanje, socialno in zdravstveno varstvo, vzgoja in izobraževanje, dostop do dobrin in storitev, dostop do stanovanj in izsledke zapisati v dokumentu.
- Seznaniti strokovno javnost o izsledkih raziskovalnega projekta in jo opolnomočiti za oblikovanje predlogov ukrepov pri odpravljanju diskriminacije na osnovi osebne okoliščine etničnega porekla, rase in/ ali vere.
- Seznaniti širšo javnost o izsledkih raziskovalnega projekta in jo opolnomočiti za prepoznavanje diskriminacije na osnovi osebne okoliščine etničnega porekla, rase in/ ali vere in ukrepanje na individualni ravni.

Podrobnejša obrazložitev:

V Poročilu posebnega poročevalca Združenih narodov za manjšine⁹, ki je obiskal Slovenijo leta 2018, je kot ključni problem omenjeno pomanjkanje verodostojnih, razčlenjenih podatkov o posameznih skupinah pripadnikov etničnih in drugih manjšin; posebni poročevalec državo poziva, da ukrepa. Ti podatki so potrebni za oblikovanje in spremljanje učinkovitosti vladnih politik in programov za ranljive skupine, kot so manjšine, ki odražajo dejanske potrebe teh skupin in izhajajo iz razmer na terenu.

Evropska komisija proti rasizmu in nestrpnosti Sveta Evrope v svojem zadnjem poročilu za Slovenijo iz leta 2014¹⁰ opozarja na nesprejemljiv obstoj nestrpnosti do oseb z neslovenskim etničnim in/ ali verskim ozadjem, še posebej rasističnih in ksenofobičnih diskriminatornih praks kot so anti-gipsizem, anti-semitizem in anti-islamizem. Na državo naslavlja zahtevo po zbiranju razčlenjenih podatkov za namene boja proti rasni diskriminaciji ob ustreznem spoštovanju načel zaupnosti, informiranega soglasja in prostovoljne samoopredelitve.

⁹ http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/40/64/Add.1

¹⁰ <https://www.refworld.org/country,,,SVN,,54ae5e694,0.html>

Evropski odbor za socialne pravice v svoji ugotovitvi iz leta 2011¹¹ opozarja, da so državni organi odgovorni za zbiranje podatkov o posebnih skupinah oseb, ki so ali bi lahko bile diskriminirane na podlagi etničnega porekla, rase in/ ali vere. Navaja, da je zbiranje takšnih podatkov nujno potrebno za oblikovanje učinkovitih politik, saj države potrebujejo konkretne in preverljive informacije za učinkovito reševanje problema.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev znaša do: 30.000,00 EUR
(50 % ZNE, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Nevenka Prešlenkova: tel. št. 01/ 473-5541, e-mail: nevenka.preslenkova@zagovornik-rs.si

¹¹ <https://www.escr-net.org/sites/default/files/ERRC%20v.%20Portugal%20%28decision%29.pdf>

19. Predlagatelj tem: Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa
Sofinancer: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.11. Tematski sklop: Varna in globalno odgovorna Slovenija

1.11.1. Naslov teme: Učinkovitost rehabilitacijskih programov in programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo

Cilji:

- Ugotoviti število udeležencev po posameznih vzrokih za udeležbo na rehabilitacijskih programih (alkohol, droge, hitrost) in po vrsti programov (edukacijske, psihosocialne delavnice ter programi varne vožnje) od leta 2012 naprej
- Ugotoviti ali so rehabilitacijski programi, ki ji določa zakon o voznikih in izvaja Javna agencija RS za varnost prometa učinkoviti do mere, da se to dejansko odrazi na spremenjenem vedenju in stališčih posameznikov po zaključenih programih.
- Ugotoviti zakonitosti predhodnih značilnosti kršiteljev – udeležencev rehabilitacijskih programov (starost, spol, vozniško dovoljenje, predhodni prekrški, stopnja alkoholiziranosti ali prisotnost drog oz. prekoračitve hitrosti in drugi pomembni podatki)
- Preveriti oceno udeležencev glede same izvedbe rehabilitacijskih programov (vsebine, pristopi, izvajalci, organizacijski vidiki)
- Preveriti ali so udeleženci v roku dveh let po zaključku programa ponovili že storjeni prekršek, zaradi katerega so se morali udeležiti rehabilitacijskega programa.
- Preveriti ali so bili udeleženci v roku dveh let po zaključku programa udeleženi v prometni nesreči.
- Preveriti kakšno je stališče udeležencev rehabilitacijskih programov v zvezi s pitjem alkohola oz. uživanjem drog v povezavi z vožnjo ali stališče do prehitre vožnje po preteku vsaj enega leta od zaključka programa.
- Preveriti kakšen bi bil po mnenju udeležencev rehabilitacijskih programov najbolj ustrezen ukrep za osebe, ki jim je bilo zaradi vožnje pod vplivom alkohola ali drugih prepovedanih substanc izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja (npr. uvedba obveznega dela v splošno korist, omejitev števila možnosti ponovne pridobitve vozniškega dovoljenja,...).

Podrobnejša obrazložitev:

Udeležba v programu dodatnega usposabljanja za varno vožnjo (50. člen ZVoz-1)

(1) Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja na podlagi kazenskih točk, ki niso bile izrečene zaradi prekrškov vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi ali odklonitve preverjanja psihofizičnega stanja in jo v program napoti sodišče po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu v primeru odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti vozniškega dovoljenja, v skladu z zakonom, ki ureja prekrške.

(2) Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se mora po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu pred ponovnim opravljanjem vozniškega izpita udeležiti tudi oseba, ki ji je prenehala veljavnost vozniškega dovoljenja.

(3) Programa dodatnega usposabljanja za varno vožnjo se lahko udeleži tudi imetnik veljavnega vozniškega dovoljenja, ki doseže ali preseže štiri kazenske točke, pa do dneva, ko opravi program, ne preseže 17 kazenskih točk, če mu kazenske točke niso bile izrečene zaradi prekrškov z vožnjo pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi. Po uspešno zaključenem programu se vozniku z dnem, ko organu, pristojnemu za vodenje evidence kazenskih točk,

predloži potrdilo o opravljenem dodatnem usposabljanju za varno vožnjo, enkrat v dveh letih izbrišejo iz skupne evidence izrečenih kazenskih točk štiri kazenske točke.

(4) Imetniku veljavnega vozniškega dovoljenja se štiri kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka lahko izbrišejo le enkrat v dveh letih ne glede na to, ali je dodatno opravil tudi zdravstveni pregled s svetovanjem ali če se je udeležil ustreznega rehabilitacijskega programa zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola.

Udeležba v rehabilitacijskih programih (53. člen ZVoz-1)

(1) Rehabilitacijskega programa se mora udeležiti oseba, ki ji je izrečeno prenehanje veljavnosti vozniškega dovoljenja in so ji bile izrečene kazenske točke zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi ali odklonitve preverjanja psihofizičnega stanja in jo v program napoti sodišče po opravljenem kontrolnem zdravstvenem pregledu v primeru odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti vozniškega dovoljenja, v skladu z zakonom, ki ureja prekrške. Sodišče pri določitvi ustreznega rehabilitacijskega programa, ki ga določi na podlagi zdravniškega spričevala, izbira med tremi rehabilitacijskimi programi:

1. edukacijske delavnice v obsegu najmanj šestih pedagoških ur z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;
2. psihosocialne delavnice v obsegu najmanj 17 pedagoških ur, od tega najmanj dve uri individualne obravnave in najmanj 15 ur dela v skupini z vsebinami o varnosti cestnega prometa, tveganjih zaradi vožnje pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi, odgovornosti voznikov in psihosocialnih odnosih med udeleženci v cestnem prometu;
3. programi zdravljenja odvisnosti, ki jih izvajajo izvajalci zdravstvene dejavnosti, ki opravljajo dejavnost psihiatrije.

(2) Rehabilitacijskega programa iz prejšnjega odstavka se mora v predpisanem obsegu pred ponovnim opravljanjem vozniškega izpita udeležiti tudi oseba, ki ji je prenehala veljavnost vozniškega dovoljenja. Ustrezen rehabilitacijski program določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda.

(3) Ustreznega rehabilitacijskega programa iz prvega odstavka tega člena, ki ga določi pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti na podlagi ugotovitev kontrolnega zdravstvenega pregleda, se lahko udeleži tudi imetnik veljavnega vozniškega dovoljenja enkrat v dveh letih od tedaj, ko je bil prvič pravnoomočno kaznovan zaradi prekrška vožnje pod vplivom alkohola, če je bilo ugotovljeno, da je imel v organizmu več kot 0,80 grama do vključno 1,10 grama alkohola na kilogram krvi ali več kot 0,38 miligrama do vključno 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka. Imetniku veljavnega vozniškega dovoljenja, ki se je udeležil rehabilitacijskega programa, se z dnem, ko predloži organu, pristojnemu za vodenje evidence kazenskih točk, potrdilo o opravljenem rehabilitacijskem programu, iz evidence kazenskih točk izbrišejo štiri pravnoomočno izrečene kazenske točke za prekršek vožnje pod vplivom alkohola.

(4) Imetniku veljavnega vozniškega dovoljenja se štiri kazenske točke na podlagi prejšnjega odstavka izbrišejo le enkrat v dveh letih ne glede na to, ali je dodatno opravil tudi program dodatnega usposabljanja za varno vožnjo za imetnike veljavnega vozniškega dovoljenja, ki so dosegli ali presegli štiri kazenske točke in niso presegli 17 kazenskih točk, ali če je dodatno opravil zdravstveni pregled s svetovanjem.

Cilji rehabilitacijskih programov in programa vadbe varne vožnje so odpravljanje temeljnih vzrokov za ponavljanje kršitev cestnoprometnih predpisov, preoblikovanje posameznikovih stališč do tveganega vedenja, načrtovanje spremembe vedenja ter preprečevanje ponovitve prekrška.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 50.000,00 EUR

(50 % AVP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

mag. Saša Jevšnik Kafol: tel. št. 01/478-8810, e-mail: sasa.jevsnik-kafol@avp-rs.si

2. TEMA

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

5.12. Tematski sklop: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

5.12.2. Naslov teme: Varnost v cestnem prometu – Razvoj nove metodologije merjenja varnosti v cestnem prometu

Cilji:

- Vzpostaviti ustrezno metodologijo merjenja varnosti v cestnem prometu ter razviti razširjeni model izračuna kazalnikov varnosti.
- Pregled in ocena stanja varnosti cestnega prometa.
- Ugotovitev vzrokov za stanje varnosti cestnega prometa.
- Opredelitev ključnih ukrepov za večjo varnost cestnega prometa.
- Izboljšanje preventivnega delovanja na področju varnosti cestnega prometa.

Podrobnejša obrazložitev:

V letošnjem se je prometna varnost na slovenskih cestah poslabšala. Več prometnih nesreč, telesno poškodovanih, umrlih v prometnih nesrečah mrtvih ter na tisoče ur zastojev predstavlja zelo velik negativni vpliv na nacionalno gospodarstvo, prometno, zdravstveno in socialno stanje države.

Zmanjšanje števila nesreč in posledic bi brez dvoma imelo neposreden in takojšen vpliv na večjo učinkovitost države na zgoraj omenjenih področjih. Veliko vprašanj se pojavlja v zvezi s prometno kulturo in medsebojnimi odnosi v cestnem prometu ter dejavniki, ki vplivajo na stanje prometne varnosti. Eden od podsistemov je tudi sistem vrednot, ki je sestavni del prometne kulture ter povezani dejavniki kot so: prometna vzgoja, obnašanje v prometu, spoštovanje družbenih pravil, odnos do ranljivejših udeležencev v prometu, itd. V Sloveniji praktično malo vemo o stališčih ljudi, ki jih lahko povezujemo z varnostjo v prometu. Na podlagi ugotovljenega "vzorca obnašanja" pa bi bilo mogoče korigirati ali dopolniti obstoječe programe varnosti cestnega prometa ter akcijske programe predvsem na področju preventivnega delovanja, izobraževalnih programov na področju zakonodaje, kot tudi usmeritev za vlaganja sredstev v tiste strategije, ki izboljšujejo varnost na cestah.

Cilj raziskave je vzpostaviti ustrezno metodologijo merjenja varnosti v cestnem prometu ter razviti razširjeni model izračuna kazalnikov varnosti.

Trenutna metoda metrike varnosti v prometu sloni le na štetju smrtnih žrtev v koledarskem letu. Trend obstoječe metrike sicer kaže močno izboljšanje stanja (drastično upadanje smrtnih žrtev v zadnjih letih), vendar z obstoječim modelom ne zajemamo vseh potrebnih/relevantnih oblik (ne)varnosti v cestnem prometu. Pri razvoju nove metodologije je potrebno upoštevati vedenje, ravnanje in znanje udeležencev v različnih prometnih situacijah, ter jih opisati z merljivimi kazalniki. Za kvalitetne rezultate je potrebno vključiti različne podatkovne zbirke, ki se nahajajo v lastništvu države, zavarovalnic in drugih inštitucij. Iz razumevanja procesov (na osnovi razvoja kazalnikov), se nadaljnji koraki lahko usmerijo v povečevanje znanja udeležencev v prometu skozi različne oblike izobraževanja in promocije ter ciljnega povečevanja varnosti v cestnem prometu.

Razvoj nove metodologije temelji na spreminjanju družbe v digitalno, ter posledično do možnosti uporabe množice podatkov, ki se zbirajo dnevno. Novi načini načrtovanja in nadzora prometa v pametnih mestih narekujejo varno in učinkovito gibanje ljudi, kar je eden izmed ključnih ciljev kvalitetnega bivanja.

Digitalna preobrazba poslovanja, nove podatkovne zbirke, internet stvari in uporaba sodobnih tehnologij omogočajo izdelavo metodologije metrike, ki daje odgovore na bistveno večje število detajlnejših vprašanj.

Analitično znanje (kje, kdaj, kaj) dogajanja v cestnem prometu omogoča hitro in učinkovito načrtovanje ukrepov za izboljšanje varnosti. Osnovna ideja metodologije merjenja varnosti sestavljajo:

- varnost infrastrukture,
- varnost prevoznega sredstva,
- kultura voznika.

Vsako komponento lahko opišemo z množico (obstoječih podatkov), ki so v splošnem odvisni od časa, prostora in stanja. Cilj raziskave je razviti dolgoročno metodologijo, ki bo omogočala dajati učinkovitejše odgovore na vprašanja varnosti ob upoštevanju družbenih sprememb (sprememba tehnologije, večji nabor podatkov, izkušnje v uporabi).

V raziskavi bo pregledan nabor vseh dosegljivih podatkov in načinov njihovega vzdrževanja za zagotavljanje vzdržljivega modela. S podatki upravljajo različni subjekti, ki imajo v splošnem različne omejitve in zahteve za dostop do podatkov (osebni podatki, zakonodaja, tehnične omejitve, itd.). Predvideva se, da bodo popisane tudi omejitve, oziroma predlagane rešitve (npr. anonimizacija na strani upravitelja) za dostop do podatkov.

Poseben izziv v raziskavi predstavlja metodološko ugotavljanje kulture voznika, kjer bodo uporabljene metode kombiniranja analitično zajetih podatkov z metodami vedenjske ekonomije. V tem delu bomo tudi preizkusili, kakšne možnosti se odpirajo z uporabo podatkov pridobljenih skozi mobilne aplikacije, osebne senzorje in simulator vožnje.

Ravno tako se v okviru projekta predvideva uporaba segmentacije po posameznih uporabnikih (poklicni vozniki, demografske skupine, ponavljajoči povzročitelji prometnih nesreč, itd.).

Končni rezultat metodologije je vzpostavljen začetni model merjenja varnosti, ki bo obsegal nabor podatkovnih setov, njihovo zanesljivost in način povezljivosti glede na posamezne komponente (varnost infrastrukture, varnost prevoznega sredstva, kultura voznika).

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 70.000,00 EUR

(50 % AVP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

Vesna Marinko: tel. št. 01/478-8957, e-mail: vesna.marinko@avp-rs.si

3. TEMA

1. Težišče: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

1.11. Tematski sklop: Varna in globalno odgovorna Slovenija

1.11.2. Naslov teme: Analiza napak na vozilih ugotovljenih pri postopkih tehničnih pregledov vozil

Cilji:

- Število opravljenih tehničnih pregledov v posameznem letu pri posameznih izvajalnih organizacijah.
- Število tehnično brezhibnih vozil po organizacijah.
- Tri najpogostejše pomanjkljivosti, napake in kritične napake pri pregledih.
- Analiza napak na območjih različnih regij v Republiki Sloveniji.
- Analiza različnih napak pri različnih organizacijah.

Podrobnejša obrazložitev:

Skladno s 67. členom Zakona o motornih vozilih (ZMV-1) (Uradni list RS, št. 75/17) ima Agencija za varnost prometa možnost izvajati analize rezultatov pregledov vozil. Tudi v Obdobnem načrtu za zagotavljanje varnosti cestnega prometa v letih 2019 in 2020 je predvidena analiza napak na tehničnih pregledih vozil. Iz navedenega izhaja, da bi bilo potrebno izvesti analizo napak na tehničnih pregledih vozil. Analiza naj vključuje število opravljenih tehničnih pregledov v posameznem letu pri posameznih izvajalnih organizacijah, število tehnično brezhibnih vozil po organizacijah, tri najpogostejše pomanjkljivosti, napake in kritične napake pri pregledih.

Analiza napak na območjih različnih regij v Republiki Sloveniji. Analize rezultatov se bodo uporabile v aktivnostih, ki bodo vplivale na zmanjšanje napak na vozilih in posledično vplivale na večjo varnost v cestnem prometu.

Okvirno obdobje trajanje projekta do: 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev znaša do: 50.000,00 EUR

(50 % AVP, 50 % ARRS)

Za dodatna pojasnila v zvezi s temo je kontaktna oseba:

mag. Tomaž Svetina: 01/478-8432; tomaz.svetina@avp-rs.si